

โครงการประวัติศาสตร์ภาพยนตร์จากคำบอกเล่า:
บทบาทนักแสดงนำหญิงในภาพยนตร์ไทย
ยุคก่อน พ.ศ. ๒๕๐๐

สารบัญ

	หน้า
โครงการประวัติศาสตร์ภาพยนตร์จากคำบอกเล่า	1
-หลักการและเหตุผล	1
-วัตถุประสงค์ในการศึกษา	3
-ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
-แนวทางการศึกษา	4
-ประเด็นในการศึกษา	4
-ระยะเวลาดำเนินการ	4
ประวัติศาสตร์ภาพยนตร์ไทยก่อน พ.ศ.2500	5
-ประวัติศาสตร์ภาพยนตร์	5
- ลำดับเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ภาพยนตร์ไทยยุคเริ่มต้น – พ.ศ.2500	10
-ภาพยนตร์เด่นช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2- ก่อน พ.ศ.2500	11
ประวัติศาสตร์ภาพยนตร์จากคำบอกเล่า:	
บทบาทนักแสดงนำหญิงในภาพยนตร์ไทยยุคก่อน พ.ศ.2500	13
-สองัค ทิพยทัศน์	13
-สวลี ผกาพันธุ์	17
- ประภาพรรณ นาคทอง	33
-อมรา อัสวนนท์	42
ความเหมือนและความต่างของนักแสดงนำหญิงในภาพยนตร์ไทยยุคก่อน พ.ศ.2500	56
สรุปผลการศึกษา	58
-สรุปผลที่เกี่ยวข้องกับภาพยนตร์ไทยยุคก่อน พ.ศ.2500	58
-สรุปผลตามประเด็นการศึกษา	59
บรรณานุกรม	63

โครงการประวัติศาสตร์ภาพยนตร์จากคำบอกเล่า

ชื่อโครงการ: โครงการประวัติศาสตร์ภาพยนตร์จากคำบอกเล่า
 กิจกรรมหลัก: สัมภาษณ์นักแสดงนำหญิงในภาพยนตร์ไทยยุคก่อน พ.ศ. ๒๕๐๐
 ผู้รับผิดชอบ: สถาบันหนังไทย

หลักการและเหตุผล

ภาพยนตร์แม้จะเป็นประติมากรรมของชาวต่างชาติ แต่ก็เป็นมหรสพที่ให้ความบันเทิงแก่คนไทยมาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๔๐ เริ่มต้นจากชาวต่างชาติเป็นผู้จัดหาภาพยนตร์ต่างประเทศมาฉายให้คนไทยชม พัฒนาไปจนกระทั่งคนไทยสามารถสร้างภาพยนตร์ไทยได้เองเป็นครั้งแรกเรื่อง “โชคสองชั้น” โดยพี่น้องตระกูลสุวัตและเพื่อนพ้องในนาม “กรุงเทพ ภาพยนตร์บริษัท” ใน พ.ศ. ๒๔๗๐

ช่วงระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ การสร้างภาพยนตร์ไทยกลุ่ม ๆ คอน ๆ เนื่องจากฟิล์มหายาก เมื่อสงครามสิ้นสุดแม้ว่ารัฐบาลไทยโดย จอมพล ป. พิบูลสงคราม จะนำพาประเทศเข้าเป็นฝ่ายเดียวกับญี่ปุ่น แต่การแสดงบทบาทของขบวนการเสรีไทยช่วยให้ประเทศไทยไม่ต้องตกอยู่ในสถานะผู้แพ้สงครามเหมือนกับญี่ปุ่น เมื่อความสุขสงบกลับคืนสู่สังคมไทยอีกครั้งความบันเทิงเร้าใจจึงเป็นเรื่องที่ตามมาติด ๆ การสร้างภาพยนตร์ไทยเริ่มกลับมาคึกคักอีกครั้งหนึ่ง แม้ในช่วงแรกยังติดขัดเรื่องวัสดุอุปกรณ์ในการถ่ายทำภาพยนตร์ แต่ผู้สร้างภาพยนตร์ไทยก็ได้ลดละความพยายามจนกระทั่งสามารถกลับมาสร้างภาพยนตร์ไทยขึ้นอีกครั้งในปี พ.ศ. ๒๔๘๕ มีภาพยนตร์ไทยออกฉายเป็นจำนวนสองเรื่อง คือ ชายชาตรี ของปรเมรุภาพยนตร์ และชอนกาเหว่า ของบูรพาฟิล์มภาพยนตร์ จากนั้นค่อย ๆ มีภาพยนตร์ไทยเข้าฉายมากขึ้นทุก ๆ ปี

อีกทั้งใน พ.ศ. ๒๔๘๗ ภาพยนตร์เรื่อง “สันติ-วิณา” ของรัตน์ เปสตันยี ยังคงว่ารางวัลการประกวดภาพยนตร์แห่งเอเชียตะวันออกไกลครั้งที่ ๑ มาได้หลายรางวัล ช่วงเวลาตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ จนถึง พ.ศ. ๒๕๐๐ จึงถือเป็นช่วงเวลาเริ่มต้นการสร้างพื้นฐานของภาพยนตร์ไทยที่เฟื่องฟูในทศวรรษถัดมา หลักกิโลเมตรที่ ๑ ของงานวิจัยชิ้นนี้เริ่มต้นที่ภาพยนตร์เรื่อง “สุภาพบุรุษเสือไทย” พ.ศ. ๒๔๘๒ เป็นหนังแนวแอ็คชั่นดราม่า (บู๊ชีวิต) ถ่ายทำในระบบฟิล์ม ๑๖ มม. สีเทคนิค โดยไม่บันทึกเสียงบนฟิล์ม และใช้การพากย์สดเมื่อนำออกฉาย เรื่องราวของกำนันที่ถูกป้ายความผิดว่าฆ่าคนตายจึงต้องพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตนเองด้วยการขอรอยโจรชั่ว ฝีมือนการกำกับของหม่อมเจ้าสุภรวรรณดิศ ดิศกุล และแท้ ประกาศวุฒิสาร นำแสดงโดย สุรสิทธิ์ สัตยวงศ์ และสอางค์ ทิพย์ทัศน์ ภาพยนตร์เรื่องนี้ทำรายได้เป็นประวัติการณ์และเป็นต้นกำเนิดหนังในตระกูล

“เสื่อ” อื่น ๆ (รวมทั้งภาพยนตร์เรื่อง “ชาติเสื่อ” ใน พ.ศ. ๒๕๐๐ ซึ่งเป็นภาพยนตร์เรื่องแรกของมิตร ชัยบัญชาด้วย) จากนั้นผู้สร้างภาพยนตร์ไทยจึงหันมาใช้ฟิล์ม ๑๖ มม. ในการถ่ายทำภาพยนตร์เรื่อยมา ดังนั้น ภาพยนตร์เรื่องสุภาพบุรุษเสื่อไทยจึงคล้ายหลักกิโลเมตรที่ ๑ ของภาพยนตร์ไทยยุค ๑๖ มม.

แต่ในขณะเดียวกัน แม้ผู้สร้างหลายรายจะเกาะติดกระแสทำภาพยนตร์ตระกูล “เสื่อ” มากมาย แต่ก็ยังมีภาพยนตร์ไทยหลายเรื่องที่ยังคงทำอยู่ที่นี่นักแสดงหญิง เห็นได้ชัดเจนจากการทำประชาสัมพันธ์ภาพยนตร์โดยใช้ชื่อนักแสดงนำหญิงเป็นตัวหลัก นักแสดงนำหญิงที่มีบทบาทมากในขณะนั้น เช่น วิไลวรรณ วัฒนพานิช รัตนาภรณ์ อินทรกำแหง สวลี ผกาพันธ์ มาลิน เลชะวัฒนพิจารณ์ อมรา อิศวนนท์ เป็นต้น

ภายใต้ช่วงระยะเวลาเดียวกันนั้น ระหว่าง พ.ศ. ๒๔๙๓-๒๔๙๔ เป็นช่วงที่วงการละครเวทีได้รับความนิยมนสูงสุด หลังจากนั้นจึงถึงจุดเสื่อมเมื่อสภาพเศรษฐกิจไทยหลังสงครามเริ่มฟื้นตัวขึ้น มีการสั่งภาพยนตร์จากต่างประเทศเข้ามาขายเป็นจำนวนมาก รวมทั้งการลงทุนสั่งเครื่องมือเข้ามาสร้างภาพยนตร์ไทย ความบันเทิงยอดนิยมเปลี่ยนจากละครเวทีมาเป็นภาพยนตร์ ซึ่งสื่อบันเทิงตัวนี้มีความสามารถในการกระจายข่าวสารออกสู่ผู้ชมทั่วประเทศตามความเจริญของเทคโนโลยี

ลักษณะและความสำคัญของภาพยนตร์ไทยยุคก่อน พ.ศ. ๒๕๐๐

๑. ถ่ายทำด้วยฟิล์ม ๑๖ มม.

๒. เป็นช่วงเวลาเปลี่ยนผ่านทางเทคโนโลยีบันเทิงจากละครเวทีสู่ภาพยนตร์ ๑๖ มม. ซึ่งพัฒนาไปเป็น ๓๕ มม. ในเวลาต่อมา (ราว พ.ศ. ๒๕๑๕)

๓. บทบาทการเป็นสื่อสารมวลชนที่สามารถเข้าถึงผู้รับสารได้ทั่วประเทศ

๔. ให้ความสำคัญกับนักแสดงหญิง ทั้งนี้พิจารณาจากชื่อภาพยนตร์ มีหลายเรื่องที่บ่งบอกเรื่องราวของผู้หญิงอย่างชัดเจน เช่น

-พ.ศ.๒๔๙๒: อมตาเทวี

-พ.ศ.๒๔๙๓: นางคานี ลูกนางนาค ลูกนางนาคพระโขนง ศาสนารักของนางโจรสระไก่ทาส

-พ.ศ.๒๔๙๔: แม่เสื่อสาว ม่วยลิ้น ลูกสาวพระอาทิตย์ ศกุนตลา สะไก่ทาส สาวน้ำเค็ม เอื้องฟ้า

-พ.ศ.๒๔๙๕: ขุนช้างขุนแผน ตอน ปีสางนางวันทองอาละวาด จอมใจโจรสาว เจ้าจอมหม่อมห้าม เจ้าสาวจอมเสื่อ นางนาคพระโขนง เมียแก้วเมียขวัญ ลูกสาว สาวเกาะสมุย หญิงงามเมือง หญิงร้ายชายชั่ว กากี ขุนช้างขุนแผน ตอน วันทองหึงลาวทอง ชีวิตแม่ ซ้อยนางรำ ธรรมนินาง

ดวงใจของชายชู้ ด้วยน้ำมือนาง น้องนางบ้านนา เมียหลวง แม่ค้าปลาสด แม่เลี้ยง แม่เสือไพรวัลย์ รอยยิ้มพิมพ์ใจ ลูกสะใภ้-แม่ผัว วนิดา วังน้ำวน สองเสื่อสาว สาวเครือฟ้า หนีผัว หยกฟ้า

-พ.ศ.๒๔๘๗: เข้าวังนางละเวง เจ้าสาวกำพร้าว เจ้าสาวชาวไร่ เจ้าแม่อยู่หัวศรีสุดา จันทร ธิดาจาก นางกลางเมือง นางไพร มุลลับสาวสังคม แม่ค้าหาบเร่ แม่จ่า แม่ศรีเรือน อัครินสาว

-พ.ศ.๒๔๘๘: ชนแต่สวย เทวีขวัญฟ้า นางทาส นางนาคพระโขนง นางแก้ว น้ำใจ สาวจีน โบตัน พิมพ์ลาไลย เมียแก้ว แม่พระ ลีหลิน วารุณี ศรีสะใภ้ สร้อยฟ้าชายตัว สาวสมัยใหม่ สาวสวรรค์ สาวเวียงฟ้า สิงห์สาวเสือ หงส์เหิร หญิงคนชู้ หญิงสามผัว หม้ายสามเรือน หลีห่วน เหมยฟ้าบางกอก

-พ.ศ.๒๔๘๙: แก้วตานาง ดาวเรือง เทพธิดาส้อ นางนาคพระโขนงคืนชีพ นางไบบ้านทรายทอง ยอดครุณี วังบัวบาน สร้อยฟ้าศรีมาลาลุยไฟ เสน่ห์สาวฮ่องกง หงส์หยก

จากลักษณะและความสำคัญดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าภาพยนตร์ไทยยุคก่อน พ.ศ. ๒๕๐๐ ถือเป็นบันทึกภาพสังคมไทยที่ไม่ควรมองข้าม โดยเฉพาะในเรื่องบทบาทของนักแสดงนำหญิง

ปัญญา อนุบาโท จลจติการ

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

๑. เพื่อศึกษาหาข้อมูลทางประวัติศาสตร์ เรื่อง บทบาทนักแสดงนำหญิงในภาพยนตร์ไทยยุคก่อน พ.ศ.๒๕๐๐
๒. เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทนักแสดงนำหญิงในภาพยนตร์ไทยยุคก่อน พ.ศ. ๒๕๐๐
๓. เพื่อสัมภาษณ์นักแสดงหญิงในภาพยนตร์ไทยยุคก่อน พ.ศ. ๒๕๐๐

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑. ได้ข้อมูลประวัติศาสตร์ภาพยนตร์ไทยจากคำบอกเล่า (Oral History) โดยผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) ที่เกี่ยวข้องโดยตรง
๒. ข้อมูลที่ได้จากข้อ ๑ เป็นข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ซึ่งผู้ที่สนใจศึกษาประวัติศาสตร์ภาพยนตร์ไทยสามารถปรับใช้เป็นข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ในการศึกษาวิจัยได้ต่อไป

แนวทางการศึกษา

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) แบบวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) ถึงบทบาทของนักแสดงนำหญิงในภาพยนตร์ไทยยุคก่อน พ.ศ. ๒๕๐๐ มีเครื่องมือในการศึกษาดังต่อไปนี้

๑. การสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักคือ นักแสดงนำหญิงในภาพยนตร์ไทยยุคก่อน พ.ศ. ๒๕๐๐ ได้แก่ อมรา อัศวนนท์ สวลี ผกาพันธุ์ ประภาพรณ นาคทอง และสอางค์ ทิพย์ทัศน์ (กรณีสอางค์ ทิพย์ทัศน์ ใช้ข้อมูลจากเทปบันทึกการสัมภาษณ์โดยทีมงานหอภาพยนตร์เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๑) ใช้วิธีเลือกตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) การสัมภาษณ์ใช้วิธีสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (ตั้งคำถามตามวัตถุประสงค์) และไม่มีโครงสร้าง (ตั้งคำถามเจาะลึกนอกเหนือจากวัตถุประสงค์)

๒. ศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง

ประเด็นในการศึกษา

๑. บทภาพยนตร์ (ดัดแปลงจากวรรณคดี/วรรณกรรม แต่งใหม่ เรื่องจริง หรือลอกเลียนแบบหนังที่ประสบความสำเร็จ)

๒. ค่านิยมในคารานำ (มีการจับคู่ดาราคู่ขวัญหรือไม่)

๓. ภาพลักษณ์นักแสดงนำ (นางเอกไร้เดียงสา นางเอกเซ็กซี่ นางเอกเจ้าน้ำตา) ภาพลักษณ์เหล่านี้ส่งผลต่อการแสดงในยุคหลังหรือไม่

๔. ภาพลักษณ์นักแสดงนำมีผลต่อคนดู/สังคมอย่างไร

๕. ภาพลักษณ์ที่ติดตัวส่งผลต่อชีวิตจริงอย่างไร

๖. บทบาทอื่นของคารานำหญิงที่มีต่อหนัง เช่น การโฆษณา การเปิดตัวหนัง (งานเลี้ยงเปิดตัวหนัง)

ประวัติศาสตร์ภาพยนตร์ไทยก่อน พ.ศ.๒๕๐๐

มนุษย์รู้จักใช้ “ภาพ” เป็นสื่อบอกเล่าเหตุการณ์มาตั้งแต่ยุคดึกดำบรรพ์ที่มนุษย์ยังไม่มีอารยธรรมใด ๆ มากไปกว่าการอยู่อาศัยภายในถ้ำใช้เครื่องมือง่าย ๆ ในการล่าสัตว์ เมื่อสังคมเจริญขึ้นมนุษย์ยังคงบอกเล่าเรื่องราวผ่าน “ภาพ” ด้วยวิธีการที่ทันสมัยและเสมือนจริงมากขึ้นตามลำดับ จากภาพวาดบนผนังถ้ำ ภาพแกะสลักบนหนังสัตว์ฉายเงาผ่านแสงไฟ มาจนถึงภาพยนตร์ที่เป็นการบันทึกภาพสังคมแต่ละยุคสมัยที่แจ่มกระจ่างในความทรงจำของผู้คน

ประวัติศาสตร์ภาพยนตร์

กลุ่มนักประดิษฐ์ของ โทมัส อัลวา เอดิสัน ได้ชื่อว่าเป็นผู้ประดิษฐ์ภาพเคลื่อนไหวยุคแรก ๆ ก่อนจะมีภาพยนตร์ โดย วิลเลียม เคนเนดี ลอว์รี ดิคสัน เป็นผู้นำผลงานภาพเคลื่อนไหวออกแสดงประมาณต้นปี ๑๘๘๕ เรียกว่า Kinetoscope แต่การรับชมยังทำได้เพียงทีละคน แบบเครื่องถ้ำมองไม่สามารถรับชม Kinetoscope เป็นกลุ่มได้^๑ ภาพยนตร์ที่ฉายออกสู่สายตาสาธารณชนเรื่องแรกเป็นผลงานของพี่น้องลูมิเอร์ (Louis and Auguste Lumiere) นำประดิษฐ์กรรมที่เรียกว่าซิเนมาโตกราฟ (Cinematograph) ออกฉายพร้อมเก็บเงินค่าเข้าชม ณ ห้องโถงชั้นล่างของ The Grand Cafe เลขที่ ๑๔ ถนน Boulevard des Capucines ในกรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส เมื่อวันที่ ๒๘ ธันวาคม ค.ศ.๑๘๘๕^๒ ความสำเร็จของพี่น้องลูมิเอร์ คือ การพัฒนาฉายบนจอที่ใหญ่ขึ้นรองรับผู้ชมจำนวนมาก ทำให้ภาพยนตร์กลายเป็นสื่อสารมวลชนอีกแขนงที่สร้างความรู้สึกร่วมให้กับคนจำนวนมากในห้วงเวลาเดียวกัน

ในประเทศไทยมีหลักฐานปรากฏว่า มีการฉายภาพยนตร์ครั้งแรกในวันที่ ๑๐ มิถุนายน พ.ศ.๒๔๔๐ ณ โรงละครหม่อมเจ้าอลังการ ภาพยนตร์ดังกล่าวถูกเรียกว่า “ปารีเซิน ซิเนมาโตกราฟ” สันนิษฐานว่าน่าจะเป็นภาพยนตร์ประดิษฐ์กรรมของพี่น้องลูมิเอร์ชาวฝรั่งเศส ฉายโดยพ่อค้าเร่ชื่อ นายเอส. จี. มาร์คอฟสกี ค่าเข้าชมราคาห้องหนึ่งมีเก้าอี้หลายตัว ๑๐ บาท ชั้นที่ ๑ ราคา ๓ บาท ชั้นที่ ๒ ราคา ๒ บาท ชั้นที่ ๓ ราคา ๑ บาท ชั้นที่ ๔ คือที่นั่งวงเวียน ราคา ๒ สลึง เด็กอายุต่ำ

^๑ ประภัสสร เลิศอนันต์. (๒๕๔๓). รูปร่างของประวัติศาสตร์ภาพยนตร์. แปลและเรียบเรียงจาก “The Shape of Film History” How to Read A Film The Art, Technology, Language, History of Film and Media โดย James Monaco ภาควิชาศิลปะศึกษา สาขาภาพยนตร์และวิดีโอ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง หน้า ๔.

^๒ ชลิตา เอื้อบำรุงจิต. (๒๕๔๐). ๑๐๐ ปีภาพยนตร์ในประเทศไทย. สารคดี ฉบับที่ ๑๕๐ ปีที่ ๑๓ สิงหาคม ๒๕๔๐ หน้า ๘๕.

กว่า ๑๐ ขวบคิดครึ่งราคา ราคาต่ำชมที่หลากหลายบ่งบอกถึงสถานะที่แตกต่างกันของผู้ดู ตั้งแต่เจ้านาย ขุนนาง ไปจนถึงสามัญชนหญิงชาย รวมผู้ชมประมาณ ๖๐๐ คน^๓

ภาพยนตร์ที่ฉายช่วงนี้เป็นภาพยนตร์เงียบ ระหว่างฉายจึงต้องมีการบรรเลงดนตรีคลอไปด้วยเพื่อสร้างบรรยากาศให้กับผู้ชม หลังจากนั้นการฉายภาพยนตร์เริ่มเป็นที่นิยมในเมืองไทย พ่อค้าชาวต่างประเทศหลายคณะนำภาพยนตร์เข้ามาฉายเก็บค่าชมจากคนไทย ที่ทำกันเป็นล่ำเป็นสันคือพ่อค้าชาวญี่ปุ่น ระหว่าง พ.ศ.๒๔๔๗-๒๔๔๘ โดยเปิดโรงภาพยนตร์ขึ้นอย่างถาวรแถบเวียงวัดศึกที่เรียกว่า “เวียงนครเขมร” เป็นโรงสีเหล็กม้วนผ้า ผาเป็นสังกะสี หลังคามุงสังกะสี มีประตูเข้า ในโรงมียอผ้าขาวใหญ่ อีกด้านหนึ่งเป็นตอม่อเครื่องฉาย พื้นโรงเป็นดินตั้งม้ายาวเป็นแถบ ๙ ภาพเคลื่อนไหวนี้คนไทยนิยมเรียกว่า “หนัง” จากความคุ้นชินในหนังตะลุงและหนังใหญ่มหรสพพื้นบ้านของไทย เมื่อถูกนำมาฉายโดยพ่อค้าชาวญี่ปุ่นจึงเรียกว่า “หนังญี่ปุ่น” ทั้ง ๆ ที่ความจริงหนังที่ฉายเป็นภาพยนตร์ของบริษัทปาเต๊ะแฟร์ตราโก้แฉ็ของฝรั่งเศส^๔ ความนิยมในหนังญี่ปุ่นทำให้มีการสร้างโรงภาพยนตร์ขึ้นมาอีกหลายโรงในละแวกเดียวกันนั้น เช่น โรงหนังปีระกา โรงหนังวังพระองค์เจ้าปรีดา (ภายหลังเปลี่ยนชื่อเป็นโรงหนังพัฒนารมณ) โรงหนังพัฒนากร โรงหนังสิงคโปร์ เป็นต้น

ปฐมบทของการถ่ายทำภาพยนตร์โดยคนไทยในประเทศไทยเริ่มต้นจากพระเจ้าน้องยาเธอกรมหมื่นสรรพสาตรศุภกิจ หรือพระองค์เจ้าชายทองแถมถวัลย์วงศ์ (ต้นราชสกุลทองแถม) พระราชนัดดาในพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว นายทหารราชองครักษ์และผู้บังคับกรมช่างมหาดเล็กในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ตามเสด็จคราวเสด็จประพาสยุโรปครั้งแรก พ.ศ.๒๔๔๐ แล้วนำกล้องถ่ายภาพยนตร์กลับมาเมืองไทยด้วย และถ่ายทำภาพยนตร์ส่วนพระองค์เล่นที่วังตะนาว

เดือนธันวาคม พ.ศ.๒๔๔๑ พระพุทธเจ้าหลวงทรงโปรดให้จัดงานฉลองวัดเบญจมบพิตร พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหลวงสรรพสาตรศุภกิจได้ทรงออกร้านฉายภาพยนตร์เก็บค่าดูจากสาธารณชนปีนี้เป็นปีแรกและจัดเป็นประจำทุกปี พระองค์ถือเป็นคนไทยคนแรกที่บุกเบิกเรื่องภาพยนตร์ จึงได้รับการยกย่องเป็นบิดาแห่งภาพยนตร์ไทย จากจุดกำเนิดโดยเจ้านายในราชสำนัก การถ่ายทำภาพยนตร์ตกสู่มือของสามัญชนคนไทยเมื่อเสด็จในกรมสรรพสาตรฯ สิ้นพระชนม์ ที่

^๓ ชลิตา เอื้อบำรุงจิต. (๒๕๔๐). อ้างแล้ว หน้า ๕๐.

^๔ ขุนวิจิตรมาตรา. (๒๕๕๕). หลักหนังไทย. นครปฐม: ลินคอร์น โปรโมชัน. หน้า ๒๕.

^๕ ประภัสสร เลิศอนันต์. (๒๕๔๔). ประวัติศาสตร์ภาพยนตร์ไทย. ภาควิชานิตยศิลป์ สาขาภาพยนตร์และวีดิทัศน์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง หน้า ๒.

น้องตระกูลสุวัต ได้แก่ นายมานิต วสุวัต หลวงกลการเจนจิต (เกา วสุวัต) นายกระเศียร วสุวัต และ นายกระแส วสุวัต ผู้สนใจในประดิษฐกรรมแปลกใหม่ได้ขอซื้อกล้องถ่ายภาพยนตร์ของพระองค์ท่าน แล้วสร้างอุปกรณ์บางอย่างที่ชำรุดไป ทั้งยังได้ฟิล์มถ่ายภาพยนตร์จากพระศรัทธาพงษ์ (ต่วย) เจ้าของโรงภาพยนตร์ปีระกา ช่วยให้การทดลองถ่ายทำภาพยนตร์ของพี่น้องวสุวัตในครั้งแรก ประสบความสำเร็จใน พ.ศ.๒๔๖๔ ภาพยนตร์เรื่องแรกเป็นการถ่ายภาพจากรูปถ่ายน้ำท่วมใหญ่เมืองชวเตา วิธีการถ่ายทำ คือ นำรูปถ่ายมาเรียงลำดับเป็นเรื่องราวแล้วถ่ายทำเป็นภาพยนตร์ ขณะฉายผู้ชมไม่รู้สึกรู้ว่าเป็นการถ่ายจากรูปถ่ายคิดว่าเกิดจากการถ่ายภาพด้วยกล้องถ่ายภาพยนตร์จริง ๆ ถือเป็นความสำเร็จในการสร้างความรู้สึกร่วมใจให้กับผู้ชมในสมัยนั้น

ภาพยนตร์เรื่องแรกที่พี่น้องวสุวัตลงมือถ่ายทำกันอย่างเป็นงานเป็นการครั้งแรกคือ การชงชาในงานยุทธกีฬาของทหารเมื่อปี พ.ศ.๒๔๖๔

พ.ศ.๒๔๖๕ กรมรถไฟหลวงได้ก่อตั้งศูนย์ผลิตภาพยนตร์ขึ้นอย่างเป็นทางการ เพื่อสร้างภาพยนตร์ข่าวและภาพยนตร์สารคดีเผยแพร่กิจการของกรม หน่วยงานราชการต่าง ๆ และรับจ้างผลิตภาพยนตร์ให้กับบริษัทเอกชนด้วย มีพลเอกพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน ดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการกองภาพยนตร์เผยแพร่ข่าว

ในปีเดียวกันนี้ นายเฮนรี แมคเรย์ ชาวอเมริกัน ได้เข้ามาถ่ายทำภาพยนตร์เรื่อง “นางสาวสุวรรณ” โดยมีพี่น้องวสุวัตและขุนปฏิภาคพิมพ์ลิขิต ช่างถ่ายภาพยนตร์คนแรกประจำกองภาพยนตร์เผยแพร่ข่าวเข้ามาช่วยถ่ายทำด้วย ภาพยนตร์เรื่อง “นางสาวสุวรรณ” หรือชื่อในภาษาอังกฤษว่า The Gold of Siam หรือ Suvama of Siam เป็นภาพยนตร์เงียบ ๓๕ มม. เนื้อเรื่องแสดงให้เห็นถึงความรักอันบริสุทธิ์ของชายหนุ่มหญิงสาวที่มีชาติตระกูลและความมั่งคั่งร่ำรวยเป็นอุปสรรคขวางกั้น แต่แล้วความรักและความดีก็ได้พิสูจน์ให้เห็นว่ามีคุณค่าเหนือกว่าความเหลื่อมล้ำของฐานะ กล่าวอย่างย่อคือ เป็นเรื่องราวชีวิตรักแบบถูกผู้ดีรักกับผู้ที่ต่ำศักดิ์กว่า เป็นโครงเรื่องที่สอดคล้องกับบริบททางสังคมยุคสมบูรณาญาสิทธิราชย์ จึงเป็นแนวเรื่องต้นแบบที่มีอิทธิพลต่อภาพยนตร์ไทยในยุคหลัง “นางสาวสุวรรณ” เป็นผลงานสร้างของชาวต่างชาติแต่แสดงโดยนักแสดงชาวไทย ถ่ายทำเสร็จเมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ.๒๔๖๕ นำออกฉายให้ประชาชนชมเป็นครั้งแรกเมื่อวันที่ ๒๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๖๖ ภาพยนตร์เรื่องนี้ได้สร้างนางเอกคนแรกของไทย คือ นางสาวเสงี่ยม นาวิเสถียร

พ.ศ.๒๔๗๐ พี่น้องวสุวัตในนามกรุงเทพ ภาพยนตร์บริษัท (Bangkok Pictures Co.) ได้สร้างภาพยนตร์เงียบเรื่อง “โชคสองชั้น” เป็นภาพยนตร์ขนาดยาว ๖ ม้วนต่อ ฉายรอบปฐมทัศน์เมื่อ

^๖ ประภัศสร เลิศอนันต์. (๒๕๔๔). อ้างแล้ว หน้า ๖.

วันเสาร์ที่ ๓๐ กรกฎาคม พ.ศ.๒๔๗๐ ที่โรงหนังพัฒนากร ถือเป็นจุดเริ่มต้นของอุตสาหกรรมภาพยนตร์ไทย

พ.ศ.๒๔๗๔ พี่น้องวสุวัตได้ดัดแปลงเครื่องมือสร้างภาพยนตร์เสียงแบบฟิล์มเดี่ยว (Single System) เรียกว่า “แบบวสุวัต” สร้างภาพยนตร์เสียงเรื่องแรก “หลงทาง” ในนามของ ภาพยนตร์เสียงศรีกรุง (Srikrung Soundfilm) ถ่ายทำ ณ โรงถ่ายสะพานขาว^๓ ออกฉายในปี ๒๔๗๕

วันที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ.๒๔๗๕ คณะราษฎรเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์เป็นประชาธิปไตย คณะถ่ายภาพยนตร์เสียงศรีกรุงได้มีส่วนร่วมบันทึกประวัติศาสตร์ครั้งนี้ โดยออกถ่ายภาพยนตร์เงียบตามสถานที่สำคัญ เช่น พระที่นั่งอนันตสมาคม ลานพระบรมรูปทรงม้า ถนนราชดำเนิน มีบริษัทภาพยนตร์จากสหรัฐอเมริกาขอซื้อภาพยนตร์เหตุการณ์วันเปลี่ยนแปลงการปกครองทั้งหมด เมื่อภาพยนตร์เสียงศรีกรุงส่งไปให้กลับได้รับคำตอบว่าใช้ไม่ได้ และไม่ได้ส่งภาพยนตร์ชุดดังกล่าวกลับคืนมา หากภาพยนตร์เสียงศรีกรุงอยากได้คืนจะต้องส่งเงินให้บริษัทเป็นค่าส่งกลับด้วย^๔ ทางภาพยนตร์เสียงศรีกรุงจึงไม่ได้ได้ถอนภาพยนตร์ประวัติศาสตร์บันทึกเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงการปกครองของไทยกลับคืนสู่มาตุภูมิ

ธันวาคม พ.ศ.๒๔๗๕ รัฐบาลมอบหมายให้คณะศรีกรุงจัดทำภาพยนตร์เสียงงานพิธีพระราชทานรัฐธรรมนูญในวันที่ ๑๐ ธันวาคม โดยถ่ายทำทั้งงานพิธีการที่คณะราษฎรนำรัฐธรรมนูญขึ้นทูลเกล้าถวายให้พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวฯ ทรงลงพระปรมาภิไธย การเล่นมหรสพเฉลิมฉลองตามสถานที่ต่าง ๆ การแห่แห่นของราษฎร การตกแต่งประดับประดา ขบวนพาเหรดของนักเรียนหญิงชาย เมื่อถ่ายทำเสร็จคณะผู้สร้างได้มอบภาพยนตร์ให้รัฐบาลและกรมโฆษณาการนำออกฉายให้ประชาชนชมด้วยเห็นว่าเป็นภาพยนตร์ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อชีวิตของคนไทย ถือว่าคณะภาพยนตร์เสียงศรีกรุงมีส่วนสำคัญในการร่วมบันทึกประวัติศาสตร์ชาติไทย

พ.ศ.๒๔๘๑ พระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าภาณุพันธุ์ยุคลร่วมกับนายพจน์ สารสิน หลวงสุขุมน้อยประดิษฐ์ นายประสาธ สุขุม นายชาญ บุณนาค ก่อตั้งบริษัทสร้างภาพยนตร์ไทยชื่อบริษัทไทยฟิล์ม มีพระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าภาณุพันธุ์ยุคล ทรงเป็นกรรมการผู้จัดการและผู้จัดการแสดง เริ่มถ่ายทำภาพยนตร์เสียง มีโรงถ่ายตั้งอยู่ที่ทุ่งมหาเมฆ ภาพยนตร์เรื่องแรกคือ “ถ่านไฟเก่า” ผลงานที่โดดเด่นของบริษัทไทยฟิล์มคือเพลงประกอบภาพยนตร์ที่ไพเราะ โด่งดังเป็นเพลงไทย

^๓ จำเริญลักษณ์ ธนะวังน้อย. (๒๕๔๔). ประวัติศาสตร์ภาพยนตร์ไทยตั้งแต่แรกเริ่มจนถึงสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า ๑๔.

^๔ ขุนวิจิตรมาตรา. (๒๕๕๕). อ้างแล้ว หน้า ๑๐๕.

อมตะ เช่น บัวขาว ลมหวาน บริษัทไทยฟิล์มมูติกิจการใน พ.ศ.๒๕๕๓ โดยขายกิจการให้กับกองภาพยนตร์ กองทัพอากาศ

ระหว่าง พ.ศ.๒๕๕๒-๒๕๕๓ สงครามโลกครั้งที่ ๒ ได้อุบัติขึ้นแล้วในทวีปยุโรป แต่ยังไม่ลุกลามเข้ามาในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และประเทศไทย ยังมีการสร้างภาพยนตร์ของหลาย ๆ บริษัท ทั้งบริษัทภาพยนตร์เสียงศรีกรุง บุรพาศิลป์ภาพยนตร์ บริษัทภาพยนตร์ไทย จำกัด ในปีนี้ นายปรีดี พนมยงค์ ได้สร้างภาพยนตร์เรื่อง “พระเจ้าช้างเผือก” (The King of White Elephant) เป็นภาพยนตร์ขาวดำ เสียงภาษาอังกฤษในฟิล์ม เพื่อเผยแพร่ประวัติศาสตร์ชาติไทยและจุดยืนของคนไทยต่อสงครามให้ชาวต่างชาติได้ทราบ

พ.ศ.๒๕๕๔ สงครามโลกครั้งที่สองขยายวงเข้ามาในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ประเทศไทย โดยรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม เข้าเป็นพันธมิตรกับญี่ปุ่น ระหว่างสงครามอุปกรณ์ถ่ายทำภาพยนตร์และฟิล์มภาพยนตร์ขนาด ๓๕ มม.ขาดแคลน เพราะบริษัทผู้ผลิตในยุโรปต้องเผชิญกับภาวะสงคราม จะมีก็แต่ฟิล์ม ๑๖ มม. สำหรับการถ่ายทำภาพยนตร์สมัครเล่น ภาพยนตร์ที่มีขายมักเป็นภาพยนตร์ญี่ปุ่น เยอรมัน หรือนำภาพยนตร์เก่ามาฉายซ้ำ การสร้างภาพยนตร์ระหว่างสงครามผู้สร้างต้องปรับตัวเพื่อลดต้นทุน ลดความยุ่งยากในการถ่ายทำโดยการสร้างภาพยนตร์ ๑๖ มม. ที่ไม่มีการบันทึกเสียง ใช้วิธีการถ่ายทำแล้วพากย์เสียงใส่ที่หลังแทน ความบันเทิงที่เข้ามาลอบประโลมหัวใจคนไทยได้ในยามนี้คือละครเวที มีคณะละครเกิดขึ้นหลายคณะ เช่น ศิวรมย์ เทพศิลป์ อศวิน การละคร ผกาวัลี ละครเวทีมีส่วนช่วยสร้างนักแสดงหลายคน เช่น ม.ล.รุจิรา – มารศรี อิศรางกูร ณ อยุธยา สิมะเสถียร กัณทริย์ นาคประภา สุรสิทธิ์ สัตยวงศ์ สุพรรณ บุรณะพิมพ์ สถาพร มุกดาประกร ทั้งยังสร้างนักร้องหน้าด่านขณะละครเปลี่ยนฉาก เช่น เพ็ญศรี พุ่มชูศรี ชาญ เย็นแฉ คำนธ สัมปณานนท์ ล้วน ควันธรรม นคร มังคลายน นคร ถนอมทรัพย์ สวลี ผกาพันธุ์ เป็นต้น^๕

เมื่อสงครามโลกครั้งที่ ๒ สิ้นสุดบ้านเมืองเข้าสู่ยุคบ้านดีเมืองดี เศรษฐกิจฟื้นตัวขึ้น สอดคล้องกับที่ผู้คนต้องการสิ่งบันเทิงใจปลอดขวิญหลังสงคราม การสร้างภาพยนตร์ไทยได้ฟื้นตัวขึ้นอย่างรวดเร็ว ภาพยนตร์เรื่องแรกที่ประสบความสำเร็จอย่างสูงหลังสงครามคือ สุภาพบุรุษเถื่อนไทย สร้างโดยบริษัทปรเมรุภาพยนตร์ หม่อมเจ้าศุภรวรรดิศ ดิศกุล อำนวยการสร้างและกำกับการแสดงในนาม “ศุภร์ วรดิศ” สร้างจากบทประพันธ์ของเสนีย์ บุษปะเกศ ที่นำเค้าโครงมาจากชีวิตจริงของขุนโจรคุณธรรมปล้นคนรวยมาช่วยคนจนเมื่อ พ.ศ.๒๕๕๓ นำแสดงโดย สุรสิทธิ์ สัตยวงศ์ นักแสดงละครเวที และสอางค์ ทิพยทัศน์ เป็นภาพยนตร์ ๑๖ มม. เข้าฉายที่ศาลาเฉลิมกรุงเมื่อวันที่

^๕ โรม ดารา. (๒๕๕๑). แควดวงบันเทิงม้าม-อวันวาน. กรุงเทพฯ: สยามบันเทิง. หน้า ๕๖.

๒๘ มิถุนายน พ.ศ.๒๔๕๒^{๑๐} ประสบความสำเร็จเป็นอย่างสูงเป็นต้นแบบให้ผู้สร้างภาพยนตร์หันมาสร้างภาพยนตร์ ๑๖ มม. และเกิดเป็นยุคภาพยนตร์พากย์ ตัวแปรสำคัญที่ทำให้ผู้ชมสนใจคือลีลาการพากย์ของนักพากย์ซึ่งส่วนใหญ่เข้าถึงชาวบ้าน และเนื้อเรื่องประโลมโลก หัว ๆ เมีย ๆ ตัดแปลงจากมหรสพและนิทานพื้นบ้าน ลีเก ละครนอก^{๑๑}

พ.ศ.๒๔๕๖ รัตน์ เปสตันยี ตั้งนามานภาพยนตร์ เพื่อมุ่งมั่นผลิตภาพยนตร์ให้ได้ตามมาตรฐาน ๑๕ มม. ผลงานสร้างภาพยนตร์เรื่องแรกคือ “สันติ-วิณา” นำแสดงโดยพูนพันธ์ รั้งควร เรวดี ศิริวิไล กำกับการแสดงโดย มารุต (ทวี) ณ บางช้าง จากบทประพันธ์ของ Mr. Robert G. North ตัดแปลงเป็นบทภาพยนตร์โดยมารุตและวิจิตร คุณาวุฒิ ส่งเข้าร่วมประกวดในงานมหกรรมภาพยนตร์เอเชีย-แปซิฟิกที่กรุงโตเกียวในปี พ.ศ.๒๔๕๗ ได้รับสามรางวัลคือ รางวัลการถ่ายภาพยอดเยี่ยม การกำกับศิลป์ยอดเยี่ยม และรางวัลพิเศษจากสมาคมผู้อำนวยการสร้างอเมริกา เป็นภาพยนตร์ที่สะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของชาวตะวันออกซึ่งเป็นที่สนใจของชาวตะวันตกจึงมีผู้ติดต่อซื้อภาพยนตร์เรื่องนี้ไปฉายยังต่างประเทศ เช่น รัสเซีย อิตาลี จีน^{๑๒}

ลำดับเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ภาพยนตร์ไทยยุคเริ่มต้น – พ.ศ.๒๕๐๐^{๑๓}

- พ.ศ.๒๔๔๐ มีการฉายภาพยนตร์ในรูปแบบของมหรสพครั้งแรกในเมืองไทย
- พ.ศ.๒๔๔๓ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงสรรพสาตรศุภกิจ เริ่มถ่ายทำภาพยนตร์
- พ.ศ.๒๔๔๕ The Imperial Bioscope มาตั้งเต็นท์ฉายหนังที่บริเวณสนามน้ำจืด
- พ.ศ.๒๔๔๗ ชาวญี่ปุ่นนำภาพยนตร์การรบระหว่างญี่ปุ่นกับรัสเซียมาตั้งกระโจมฉายที่ข้างวัดตึก
- พ.ศ.๒๔๔๘ โรงหนังญี่ปุ่น โรงหนังถาวรแห่งแรกของเมืองไทยเปิดกิจการ
- พ.ศ.๒๔๕๓ คณะถ่ายทำภาพยนตร์ของ ริชาร์ด เบอร์ดัน โฮล์ม เข้ามาถ่ายทำภาพยนตร์สารคดีชีวิตไทย
- พ.ศ.๒๔๕๖ เริ่มมีภาพยนตร์เรื่องยาวและภาพยนตร์ชุด (Serial) เข้ามา
- พ.ศ.๒๔๖๕ กำเนิดหนังสือ “ภาพยนตร์สยาม” หนังสือเกี่ยวกับภาพยนตร์เล่มแรก จัดตั้งกองภาพยนตร์เผยแผ่ข่าว กรมรถไฟหลวง
- พ.ศ.๒๔๖๖ นางสาวสุวรรณ ของนายเสนรี แม็กเร ออกฉายในกรุงเทพฯ

^{๑๐} ภราดร ศักดา. (๒๕๕๑). เปิดม่านคนดังหลังวัง. กรุงเทพฯ: สยามบันเทิง. หน้า ๖๒.

^{๑๑} ประภัสสร เลิศอนันต์. (๒๕๔๔). อ้างแล้ว หน้า ๒๐.

^{๑๒} ประภัสสร เลิศอนันต์. (๒๕๔๔). อ้างแล้ว หน้า ๒๒.

^{๑๓} ชลิดา เอื้อบำรุงจิต. (๒๕๔๐). อ้างแล้ว หน้า ๕๔-๕๕.

- พ.ศ.๒๔๖๘ คณะผู้สร้างหนังของพาราเมทซ์เข้ามาถ่ายทำภาพยนตร์เรื่อง ช้าง (Chang)
- พ.ศ.๒๔๗๐ โฉมสองชั้น ภาพยนตร์เรื่องแรกของคนไทย โดยกรุงเทพ ภาพยนตร์
บริษัท ออกฉาย
- พ.ศ.๒๔๗๒ บริษัทฟ็อกซ์มูวี่โตน เข้ามาถ่ายทำข่าวเบ็ดเตล็ด
- พ.ศ.๒๔๗๔ เริ่มบังคับใช้พระราชบัญญัติภาพยนตร์ พ.ศ.๒๔๗๓
- พ.ศ.๒๔๗๕ หลงทาง ภาพยนตร์เสียงเรื่องแรกของไทยออกฉาย
- พ.ศ.๒๔๗๖ เปิดโรงภาพยนตร์ศาลาเฉลิมกรุง
- พ.ศ.๒๔๘๐ เมืองทอง ของนายเลื่อน พงษ์โสภณ ภาพยนตร์ ๑๖ มม.เรื่องแรกของ
เมืองไทย
- พ.ศ.๒๔๘๑ กลุ่มนักเรียนนอกที่มีพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าภาณุพันธุ์ยุคลเป็นแกน
นำก่อตั้งโรงถ่ายภาพยนตร์ไทยฟิล์ม
- พ.ศ.๒๔๘๓ บริษัทไทยฟิล์มยุติการสร้างภาพยนตร์ ขายกิจการให้แก่กองทัพอากาศ
- พ.ศ.๒๔๘๐ กลุ่มผู้สร้างฮอลลีวูด ตั้งบริษัทจัดจำหน่ายในเมืองไทย
- พ.ศ.๒๔๘๒ ภาพยนตร์ ๑๖ มม. เรื่องสุภาพบุรุษเสือไทย ของ แท้ ประกาศวุฒิสาร
ประสบความสำเร็จเป็นประวัติการณ์
- พ.ศ.๒๔๘๓ สันติ-วิณา ของหนูมานภาพยนตร์ ได้รางวัลจากการประกวดที่โตเกียว
นับเป็นครั้งแรกที่ภาพยนตร์ไทยได้รับรางวัลจากการประกวดภาพยนตร์
นานาชาติ
- พ.ศ.๒๔๘๕ มิตร ชัยบัญชา เข้าสู่วงการภาพยนตร์
- พ.ศ.๒๕๐๐ หอการค้าไทยจัดการประกวดตุ๊กตาทองเป็นครั้งแรก
- ภาพยนตร์เด่นช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ - ก่อน พ.ศ.๒๕๐๐**
- พ.ศ.๒๔๘๒ สุภาพบุรุษเสือไทย ปรเมรุภาพยนตร์ อำนวยการสร้างโดย สำเนา เศรษฐบุตร
หม่อมเจ้าสุภรธรรมดิศ ดิศกุล กำกับการแสดง แท้ ประกาศวุฒิสาร ถ่ายภาพ บทประพันธ์ เสนีย์
บุษปะเกษ นำแสดงโดย สุรสิทธิ์ สัตยวงศ์ และสอางค์ ทิพยทัศน์
- พันท้ายนรสิงห์ สร้างในเวลาไล่เลี่ยกันกับสุภาพบุรุษเสือไทย เดิมเป็นละครเวทีที่เฉลิมกรุง
อศวินภาพยนตร์ โดยพระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าภาณุพันธุ์ยุคล นำมาสร้างเป็นภาพยนตร์ นำแสดง
โดย ชูชัย พระขรรค์ชัย นักมวยจากเวทีราชดำเนิน คู่กับสุพรรณ บูรณพิมพ์
- พ.ศ.๒๔๘๓ นิทรา-สายัณห์ สร้างโดย บูรพาศิลป์ภาพยนตร์ บทประพันธ์ของอิงอร ฉลาด-
สำเภา ประสงค์ผล อำนวยการสร้าง นำแสดงโดย รัตนาภรณ์ อินทรกำแหง คู่กับสมบัติ คงจำเนียร
ร่วมด้วยจรรยา พันธุ์ทรัพย์

พ.ศ.๒๕๕๕ แท้ ประกาศสุฉิศาร สร้างสาวเครือฟ้าในนามบริษัทไทยไตรมิตรภาพยนตร์
ทวี ฅ บางซ้าง เขียนบทภาพยนตร์และกำกับการแสดง นำแสดงโดย ชลิต สุขเสวี วิไลวรรณ วัฒน
พานิช ร่วมด้วย สอังก์ ทิพยทัศน์ สมพงษ์ พงษ์มิตร สติศย์ เสียงมหาราช จมื่นมานิตย์นเรศวร เข้า
ฉายที่โรงภาพยนตร์นิวโอเดียน เมื่อวันที่ ๑๖ มกราคม พ.ศ.๒๕๕๖ ภาพยนตร์เรื่องนี้ทำให้วิไลวรรณ
วัฒนพานิช ได้รับรางวัลตุ๊กตาทองนักแสดงนำหญิง พ.ศ.๒๕๐๐^{๑๔}

พ.ศ.๒๕๕๘ โบตัน ภาพยนตร์ไทยเรื่องแรกที่ทำรายได้ถึง ๑ ล้านบาท

ปณญา อนุบุปาโท จลจิตการ

---

^{๑๔} ภราดร ศักดา. (๒๕๕๑). อ้างแล้ว หน้า ๖๔.

ประวัติศาสตร์ภาพยนตร์จากคำบอกเล่า: บทบาทนักแสดงนำหญิงในภาพยนตร์ไทยยุคก่อน พ.ศ.๒๕๐๐

๑. สอางค์ ทิพย์ทัศน์

สอางค์ ทิพย์ทัศน์ นางเอกภาพยนตร์เรื่อง สุภาพบุรุษเสือไทย เกิดเมื่อวันที่ ๒๗ มกราคม พ.ศ.๒๔๖๕ มีพี่น้อง ๖ คนเป็นบุตรคนที่ ๕ ของคุณพ่อเงิน และคุณแม่อยู่ เกิดที่ฝั่งธน ภาษีเจริญ คุณพ่อคุณแม่ทำสวนมะพร้าว หมาก พลุ ระยะเวลาหลังหมากราคาตกต่ำจึงเปลี่ยนมาปลูกผลไม้จำพวกกล้วยหอม มะละกอ

ในวัยเด็กสอางค์มีโอกาสได้ชมภาพยนตร์ของศรีกรุงและไทยฟิล์มแทบทุกเรื่อง เพราะคุณแม่พามาชมที่โรงภาพยนตร์ประชุมมหรสพ เชิงสะพานพุทธฝั่งธนเสมอ

สอางค์ ทิพย์ทัศน์ ยอมรับว่า ตนเองมีการศึกษาน้อยเพราะจิตใจฝักใฝ่งานในแวดวงบันเทิง เริ่มต้นจากพี่สาวชื่อรัตนา (ชื่อเดิมระเบียบ) เป็นนักแสดงละครวิทยุขณะของล้วน ควันธรรม ซึ่งล้วน ควันธรรม ได้มาขลุกอยู่ที่บ้านสวนแห่งนี้เป็นประจำ (น่าจะไปติดพันพี่สาวของสอางค์) เพลงรักเร่ร่อนถูกแต่งขึ้นที่บ้านของสอางค์ ทิพย์ทัศน์ ซึ่งขณะนั้นอายุประมาณ ๑๔-๑๕ ปี นับว่ายังเด็กอยู่มาก เด็กหญิงสอางค์สนใจการร้องเพลงและแต่งเพลงของล้วน ควันธรรมอยู่เงียบ ๆ ด้วยที่ล้วน และรัตนาไม่ได้ทราบถึงความสนใจของเด็กน้อยคนนี้เลย

ในบรรดาเพลงที่ล้วน ควันธรรมแต่งนั้นมีเพลงหนึ่งที่ต้องใช้เสียงเด็กวัยรุ่นร้อง วันนั้นล้วน มีเรื่องร้อนที่ต้องมาปรึกษากับรัตนา

“เฮีย.. ระเบียบ ทำไงดี ไอ้เด็กคนนั้นมันไม่สบาย มันไปอัดแผ่นเสียงไม่ได้”

ทั้งสองได้แต่มองหน้ากันคิดไปคิดมาก็เรียกสอางค์ ทิพย์ทัศน์ให้ขึ้นไปร้องเพลงให้ดู สอางค์ ที่มีใจรักด้านการร้องเพลงอยู่แล้วจึงร้องออกไปอย่างไม่ขัดเงิน

“เออ.. ใช้ได้วะ ไป ไปอัดแผ่นเสียงกัน”

ล้วน ควันธรรม ตัดสินใจพาสอางค์ ทิพย์ทัศน์ ไปอัดแผ่นเสียงที่บริษัทศรีกรุง

“ตอนนั้นศรีกรุงยังอยู่กลางทุ่งนาอยู่เลยคะ ความรู้สึกของเราไอ้โห... ไกลเหลือเกิน มาที่ไหนก็ไม่ทราบ แล้วอยู่ทุ่งนาโคกเดียว มีแต่กอบัว กอหญ้า อะไรก็ไม่ทราบ ประหม่าบอกไม่ถูกเลย ตอนนั้นเรียนแค่จบ ป.๔ จะขึ้นมัธยม ๑ อยู่แล้วก็พาไปอัดแผ่นเสียง”

(เพลงลูกสาวจีน เป็นเพลงที่ล้วน ควันธรรม แต่งขึ้นเพื่ออัดแผ่นเสียง (ตราหนูมาน) ที่ศรีกรุง)

บรรยากาศในห้องอัดวันนั้นชวนให้น่าตกใจเป็นอย่างยิ่งเมื่อมีนักร้องดังอย่าง เบญจา นนทมาลี และ รุจี อุทัยกร กำลังอัดเสียงกันอยู่ ก่อนบันทึกเสียงจริงล้วน ควันธรรม ได้พาสอางค์ ทิพยทัศน์ ออกไปซ้อมร้องเพลงหลังห้องอัด พอซ้อมได้ที่ก็เข้ามาบันทึกเสียง นักร้องหน้าใหม่คนนี้มีมือเย็นเท้าเย็นด้วยความประหม่าและตื่นเต้น แต่การบันทึกเสียงเพลงลูกสาวจีน ก็สำเร็จไปด้วยดี สอางค์ได้ค่าจ้างเป็นเงิน ๕ บาท ถือว่าสูงมากในสมัยนั้น ทั้งยังได้ความภาคภูมิใจที่ว่าตนเองตัวแค่นี้ก็สามารถทำงานหาเงินได้แล้ว นับแต่นั้นสอางค์ ทิพยทัศน์จึงไม่สนใจเรื่องเรียนหนังสืออีกต่อไป สนใจแต่เรื่องร้องเพลงอย่างเดียว โดยไปหัดร้องเพลงเป็นศิษย์ก้นกุฏิของบุญช่วย กมลวาทีน มีรุจี อุทัยกร อาคม ไสยาคม เพ็ญ ปัญญาพลเป็นรุ่นพี่ ทุกคนเรียกเธอว่า “ไอ้เปี้ยก” เพราะตัวเล็กกว่าใครทั้งหมด ที่นั่นนอกจากได้ซ้อมร้องเพลงแล้วสอางค์ยังได้ซ้อมละครวิทยุด้วย

การละทิ้งการเรียนคุณพ่อคุณแม่ของสอางค์ ทิพยทัศน์ ไม่ได้ดูด่าว่ากล่าวแต่อย่างใด เพราะสมัยก่อนลูกผู้หญิงไม่จำเป็นต้องเรียนอะไรให้มากมาย แค่อ่านออกเขียนได้ก็พอแล้ว จะมีก็แต่คุณป้าที่ดูทุกครั้งเมื่อเจอหน้า

“ไม่มีจะกินแล้วหรือ ต้องไปเดินกินรำกิน”

“อาชีพนี้นั้นไม่ใช่จะดีอะไรนักหนาหรือ เดินกินรำกิน อด ๆ อยาก ๆ

ถ้าไม่มีจะกินก็ไม่ว่าหรือจะไปหากินทางนี้”

สอางค์เองก็ตอบตัวเองไม่ได้ว่าทำไมถึงชอบการร้องเพลง ทั้ง ๆ ที่ตั้งแต่วัยเยาว์ก็ไม่ค่อยได้ฟังเพลง วิทยุ หรือแผ่นเสียง เพราะการเปิดเพลงออกอากาศทางวิทยุยังเป็นที่นิยมน้อยมาก จะมีโอกาสสนใจร้องเพลงจริง ๆ ก็ตอนที่ล้วน ควันธรรม ไปแต่งเพลงที่บ้านนี้เอง

หลังจากนั้นบุญช่วย กมลวาทีน ได้แต่งเพลง ดอกไม้สายลม ให้บันทึกแผ่นเสียงเป็นเพลงที่สอง จากการเป็นนักร้องบันทึกแผ่นเสียง สอางค์ ทิพยทัศน์ ได้มีโอกาสใช้ความสามารถด้านเสียงกับงานอีกหนึ่งแขนงกับทิดเจี๊ว นักพากย์ ตอนนั้นเป็นช่วงสงครามภาพยนตร์ต่างประเทศไม่มีเข้ามาฉาย จะมีก็แต่ภาพยนตร์ญี่ปุ่น ทิดเจี๊วชอบใจหน่วยก้านของสอางค์ จึงชวนไปพากย์หนังด้วยกัน

“ไปอยู่กับอาเถอะวะ อาจะให้หัดพากย์หนัง จะให้พากย์คู่กับ ไอ้ดาวมัน

ไอ้ดาวมันไม่มีคู่พากย์”

ดาว ในที่นี้คือ ดาว บูรพา หรือชื่อจริงว่าอุดม นักพากย์รุ่นเก่าในสังกัดของทิดเจี๊ว สอางค์ ทิพยทัศน์ได้หัดพากย์ภาพยนตร์ที่เฉลิมกรุงเรื่องชาโยนาระและภาพยนตร์ญี่ปุ่นอีกหลายเรื่อง มีคุณพร้อมหรือพันคำเป็นคนแต่งเพลงใส่ภาพยนตร์ญี่ปุ่นทุกเรื่องที่น่ามาพากย์ไทย ทำยที่สุดสอางค์ไม่ได้พากย์หนังโดยทิดเจี๊วให้เหตุผลว่า

“ลูกเขาเป็นสาวเป็นนาง ปล่อยให้ไปกับไอ้ดมไม่ได้หรือ เดี่ยวเสียชื่อเสียงเสียไปหมด อยู่กับอานี่ล่ะวะ”

สอางค์จึงได้ร้องเพลงประกอบเนื้อเรื่องที่เฉลิมกรุงสลัดกับจำลอง ศิลป์คล้าย คนละรอบ วงดนตรีมีเครื่องดนตรีเพียงชิ้นสองชิ้นไม่ใหญ่เพราะห้องพากย์ไม่ได้ใหญ่มาก สอางค์ยึดอาชีพนักร้องค่าจ้างร้องเพลงได้รับเป็นรอบ ๆ ไม่ได้ร้องทุกวัน ระยะเวลาหลังจำลอง ศิลป์คล้าย ตั้งวงดนตรีจึงชวนสอางค์ ทิพยทัศน์ไปร้องเพลงด้วย กลายเป็นว่ายังไม่ได้หัดพากย์ภาพยนตร์

ในช่วงก่อนสงครามเมื่ออายุได้ประมาณ ๑๗-๑๘ ปี สอางค์ ทิพยทัศน์แสดงภาพยนตร์เรื่องแดนคนแดน ของพรานบุรุษ โดยแสดงเรื่องแรกก็เป็นนางเอกคู่กับกมล นรพัลลภ เนื้อเรื่องคล้าย ๆ กับค่าน้ำนมที่พระเอกเป็นชวานาแล้วโดนกลั่นแกล้งจนต้องไปเป็นโจร ถ่ายทำแถวทุ่งบางซ่อนและยกกองไปถ่ายทำกันที่จังหวัดลพบุรี พรานบุรุษกำกับ ใช้เวลาถ่ายทำประมาณสองเดือน ค่าตัวประมาณ ๑,๕๐๐ บาทหรืออาจจะน้อยกว่านั้นเพราะตอนนั้นเงินยังมีค่ามาก (ขนาดร้องเพลงอัดแผ่นเสียงได้ค่าตอบแทน ๕ บาทก็ถือว่าสูงมากแล้ว)

ช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ สอางค์ร้องเพลงสลัดฉากกับคณะละครเวทีจันทโรภาสของพรานบุรุษ

คณะจันทโรภาสเตรียมจะจัดแสดงละครเพลงเรื่องเมื่อหญิงเป็นชาย สอางค์ซึ่งเป็นนักแสดงประกอบอยู่ข้างฉากได้เฝ้ามองการแสดงของชะอวบ ฟองกระสินธุ์ซึ่งแสดงเป็นนางที่สองรู้สึกประทับใจ จดจำการแสดงของนางชะอวบได้ทุกท่า ละครเรื่องนี้มีเพลงประกอบถึงสามสิบกว่าเพลงเป็นเพลงสากลทั้งหมด บทเพลงไพเราะเหล่านี้สอางค์จำได้ทุกเพลง ในช่วงนั้นผู้กำกับการตำรวจจังหวัดภูเก็ตต้องการทำละครเวทีหาเงินเข้าบำรุงการกุศล ต้องการหาคนมาฝึกสอนการแสดงละครให้นักเรียน พรานบุรุษ (จวงจันทร์ จันทรคณา หรือที่สอางค์เรียกว่าอจวง) เห็นว่าสอางค์ร้องเพลงในละครเมื่อหญิงเป็นชายได้หมดจึงส่งสอางค์กับพี่สาวที่ชื่อรัตนินา ไปภูเก็ตเพื่อทำหน้าที่ฝึกสอนละครให้เด็กนักเรียน เมื่อเดินทางไปถึงสอางค์ ทิพยทัศน์ได้เจอกับเสน่ห์ โกมารชุน ซึ่งไปแสดงละครย่อยอยู่ที่นั่น กรมตำรวจจึงเกิดความคิดว่า น่าจะให้สองคนนี้แสดงเป็นพระเอกนางเอกเสียเลยจะดีกว่ามาเสียเวลาซ้อมให้เด็ก ส่วนเด็กนักเรียนก็ให้เล่นเป็นตัวรองไป

เมื่อหญิงเป็นชายบทประพันธ์ของพรานบุรุษ เนื้อเรื่องกล่าวถึงผู้หญิงที่ต้องเป็นทหารออกรบ ถือเป็นการละครเวทีเต็มตัวเรื่องแรกของสอางค์ ทิพยทัศน์ ซึ่งเธอได้สวมบทบาทเป็นนางเอกทันทีควบด้วยตำแหน่งผู้กำกับ สอางค์แสดงละครการกุศลที่ภูเก็ตให้กรมตำรวจอยู่ระยะหนึ่งก็กลับกรุงเทพฯ เขียน กัลป์กุล ดาราเก๋สมัยศรีกรุงได้ตั้งคณะละครสุนทรศิลป์ โดยพระเอกของคณะซึ่งเป็นผู้หญิง (สอางค์เรียกว่าพี่บล) ได้มาขอกับคุณพ่อให้สอางค์ไปช่วยแสดงละครเร่ แล้วเขาจะดูแลรักใคร่เหมือนลูกเหมือนหลาน ละครเวทีคณะนี้เป็นละครหญิงล้วน (ผู้ชายแสดงเป็นตัวตลก) แสดงแบบสมัยใหม่มีดนตรีประกอบเช่นเดียวกับที่จันทโรภาสแสดง ดนตรีแสดงอยู่หน้าเวที การแสดงละครแบบนี้ถือว่าคณะจันทโรภาส โดยพรานบุรุษเป็นผู้ริเริ่มแสดงที่พัฒนากร ระยะเวลาจึง

เปลี่ยนเป็นละครขายจริงหญิงแท้ ด้วยความอยากสนุก อยากเที่ยว อยากได้เงินเพราะตั้งแต่เล็กไม่เคยได้ออกจากบ้านไปไหนอย่างอิสระ เมื่อคุณแม่เสียชีวิตและมีคนมาชักชวน สอางค์ ทิพยทัศน์จึงได้ไปอยู่กับคณะละครเร่แสดงละครแถวภูเก็ต ตะกั่วป่าอยู่นานนับปี

ละครคณะสุนทรศิลป์โด่งดังมากทางภาคใต้ซึ่งเศรษฐิกิจดี ค่าดูแลหน้า ๓๐ บาทมีแต่นายเหมืองที่มานั่งดูและรอบค้ำเต็มทุกคืน เนื้อเรื่องที่นักแสดงจะแสดงเรื่องละหนึ่งรอบเท่านั้นไม่มีรอบสอง วันรุ่งขึ้นก็เปลี่ยนเรื่อง โดยทีมงานทางกรุงเทพฯ จะส่งเนื้อเรื่องของพรานบุรุษไปให้ที่กรุงเทพฯ แสดงเรื่องอะไรคณะสุนทรศิลป์ก็แสดงเรื่องนั้น ใช้เวลาฝึกซ้อมในตอนกลางวัน เพื่อแสดงในตอนกลางคืน มีเพลงประกอบทั้งเรื่อง ฉากและเครื่องประดับต้องทำใหม่จำนวนมาก เมื่อถึงเวลาขนย้ายจึงค่อนข้างจะลำบาก

ระหว่างที่แสดงละครอยู่ที่ภูเก็ตวันหนึ่งสอางค์ ทิพยทัศน์ ได้รับจดหมายจากกรุงเทพฯ โดยไปรษณีย์มาส่งจดหมายให้เธอกับมือ เมื่อแกะอ่านจึงได้ทราบความจริงว่านี่เป็นจดหมายฉบับที่ ๓ แล้วที่เขียนมาต้องการให้สอางค์กลับกรุงเทพฯ ด่วน (จดหมายจากทางบ้านก่อนหน้านี้ ๒ ฉบับผู้จัดการเอาไปเก็บเอาไว้เพราะไม่ยอมให้สอางค์กลับกรุงเทพฯ เธอคือตัวทำเงินให้คณะ) ผู้ที่เขียนจดหมายฉบับนี้คือแท้ ประกาศวุฒิสาร ที่ต้องการให้สอางค์ ทิพยทัศน์ไปร่วมแสดงภาพยนตร์เรื่องสุภาพบุรุษเสือไทย ทั้งแท้ ประกาศวุฒิสารและหม่อมเจ้าสุกรวรรดิศ ดิศกุลไม่เคยรู้จักกับสอางค์ ทิพยทัศน์มาก่อนแต่สองคนนี้บังเอิญมีโอกาสเห็นรูปถ่ายที่สอางค์ถ่ายไว้เล่น ๆ ที่ภูเก็ตแล้วส่งมาให้ทางบ้าน ทั้งสองคนตัดสินใจชวนสอางค์มาร่วมงาน

เมื่อสอางค์ ทิพยทัศน์กลับมาถึงกรุงเทพฯ ได้เข้าไปพบกับแท้ ประกาศวุฒิสารและหม่อมเจ้าสุกรวรรดิศ ดิศกุลที่บริษัทเพื่อลองหน้ากล้อง วิธีการคือให้สอางค์ลองแสดงท่าทางต่าง ๆ ให้ดูจนแท้และหม่อมเจ้าสุกรวรรดิศพอใจ ภาพยนตร์เรื่องสุภาพบุรุษเสือไทย เป็นภาพยนตร์ไทยเรื่องที่สองช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ เรื่องแรกคือรอยรักรอยริ้ว เป็นหนัง ๑๖ มม. สีโมโนโครม ผลงานสร้างของพรรคพวกเพื่อนฝูงในกลุ่มเดียวกันกับแท้และหม่อมเจ้าสุกรวรรดิศ โดยเมื่อเพื่อนสองคนไปเข้าหุ้กันทำรอยรักรอยริ้วแท้และหม่อมเจ้าสุกรวรรดิศก็มาคิดกันว่าควรจะทำสร้างภาพยนตร์กันบ้าง โดยให้ต่างคนต่างไปหาเรื่องมาแล้วมาคุยกันว่าจะสร้างเรื่องใด หม่อมเจ้าสุกรวรรดิศ ดิศกุลได้บทประพันธ์เรื่องเสือไทยโจรสู้ดี บทประพันธ์เสนีย์ บุษปะเกษมานำเสนอ เมื่อตกลงใจในบทประพันธ์ชิ้นนี้ทั้งสองคนจึงช่วยกันหาพระเอกนางเอก พระเอกนั้นแท้ ประกาศวุฒิสาร พยายามหาพระเอกใหม่ ๆ หน้าตาดีหลาย ๆ คนก็ยังไม่ถูกใจ วันหนึ่งเจอสุรสิทธิ์ สัตยวงศ์ซึ่งเล่นละครอยู่ที่เวียงนครเขมมิงจึงชวนมาเป็นพระเอกสุภาพบุรุษเสือไทย สุรสิทธิ์ขณะนั้นพลาดหวังไม่ได้รับบทพันท้ายนรสิงห์ในภาพยนตร์ทั้ง ๆ ที่เคยรับบทนี้ในละครเวทีจึงตกลงแสดงสุภาพบุรุษ

เสือไทย สุภาพบุรุษเสือไทยใช้ทุนสร้างประมาณแสนเศษ ๆ แต่ ประภาสวุฒิสารได้ทุนสนับสนุนจากสำเนา เศรษฐบุตรบางส่วน และของคุณแม่บางส่วน

สอองค์ ทิพยทัศน์เข้ามาลองหน้ากล้องที่สำนักงานภาพยนตร์ไทยเนรมิตหน้าไปรษณีย์กลาง เมื่อพอใจก็ตกลงร่วมงานกันโดยไม่ต้องเซ็นสัญญา สุภาพบุรุษเสือไทยยกกองไปถ่ายทำกันที่จังหวัดราชบุรีเกือบสองเดือน วิธีการถ่ายทำผู้กำกับจะเอาบทมาให้อ่านเพื่อทำความเข้าใจแล้วลองซ้อมดู เมื่อเห็นว่าใช้ได้ก็ถ่ายทำกันเลยไม่ต้องมีพิธีต้องอะไรมาก

สอองค์ ทิพยทัศน์ สมรสกับแท้ ประภาสวุฒิสาร ร่วมกันสร้างภาพยนตร์จึงห่างหายไปจากการแสดงโดยหันไปทำหน้าที่ดูแลทั่วไปในกองถ่ายแทน ผลงานสร้างภาพยนตร์ของแท้ ประภาสวุฒิสาร อาทิ สาวเครือฟ้า (๒๔๙๖) เहांคง (๒๕๐๑) เมืองแม่หม้าย (๒๕๑๒) แก้วสารพัดนึก (๒๕๑๔) ภาพยนตร์ ๓๕ มม. ที่สร้างเป็นเรื่องสุดท้ายคือเจ้าลอย นำแสดงโดย สมบัติ เมทะนี และ อรัญญา นามวงศ์

เมื่อเปรียบเทียบการสร้างภาพยนตร์ยุค พ.ศ.๒๕๓๑ (ปีที่ทีมงานหอภาพยนตร์สัมภาษณ์ สอองค์ ทิพยทัศน์) กับยุคอดีต สอองค์ให้ความเห็นว่า การสร้างภาพยนตร์ยุคใหม่ถ่ายทำกันได้รวดเร็ว เสร็จภายในหนึ่งเดือน ยุคอดีตต้องใช้เวลาสร้างนานถึงหกเดือนเพราะการถ่ายทำต้องรอแสงแดด ถ้าไม่มีแสงแดดภาพจะถ่ายออกมาไม่สวย อีกประการหนึ่งที่ภาพยนตร์ยุคใหม่ต้องถ่ายทำเร็วเพราะนักแสดงไม่ค่อยมีคิวให้ เมื่อได้มาคิวแล้วจะต้องเร่งถ่าย ไม่เช่นนั้นแล้วนักแสดงจะไม่ยอมให้คิวอีก

๒. **สวัสดิ์ ผกาพันธุ์** ชื่อเดิมคือ เซอร์ ฮอฟแมน (ปัจจุบันเซอร์ เสวตนันท์) เกิดเมื่อวันที่ ๖ สิงหาคม ๒๔๗๔ ที่กรุงเทพฯย่านปทุมวัน มีบิดาเป็นชาวเดนิช (ทำงานที่บริษัทปูนซิเมนต์ไทย) กับมารดาชาวไทย สิ่งบันเทิงใจในวัยเด็กที่จดจำและประทับใจมากคือการได้ชมภาพยนตร์ฝรั่ง นำสาวซึ่งเป็นภรรยาข้าราชการจากต่างจังหวัดเมื่อเข้ามากรุงเทพฯ จะต้องหาโอกาสไปชมภาพยนตร์ที่โรงภาพยนตร์เฉลิมกรุง เช่น เรื่องวิมานลอย กัลลิเวอร์ และต้องพาเด็กหญิงเซอร์รี่ไปด้วย สิ่งที่สร้างความตื่นตาตื่นใจให้กับเด็กหญิงเซอร์รี่ในตอนนั้นคือไฟประดับม่านหน้าจอภาพยนตร์

“เวลาไปดูหนังนี่นะ ต้องเข้าไปดูก่อนที่หนังจะฉาย เฉลิมกรุง เพราะชอบที่ไฟที่เขาเปลี่ยนสีที่ม่าน ถ้าไปไม่ทันตรงนั้น จะน้อยใจสุดๆๆ จำได้ว่า

จะเป็นปฏิกิริยาน้อยออกน้อยใจ ว่าทำไมถึงไม่รีบเข้าไป ต้องได้ดูว่าเวลาม่านเปิดไฟมันก็จะเปลี่ยนจากสีแดงเป็นสีชมพู เป็นสีน้ำเงิน เป็นสีเขียว เป็นสี... โอย... ประทับใจเหลือเกิน จะไปคิดได้ไงว่าวันหนึ่งเราจะไปยืนอยู่บนเวทีนั้นอย่างยาวนาน นึกไม่ถึง”

นอกจากนี้สาวจะพาไปชมภาพยนตร์ฝรั่งในโรงภาพยนตร์แล้วในยุคเชื้อผู้นำชาติพันธุ์ คุณน่ายังได้พาลานสาวไปชมละครเวทีเกี่ยวกับยุวนารีที่สวนมิสกวันอีกด้วย และในช่วงศึกษาอยู่ชั้นมัธยมปลายที่โรงเรียนสตรีมหาพฤฒาราม โรงเรียนพาไปชมละครเวทีที่พัฒนากร นำแสดงโดย ม.ล.รุจิรา และมารศรี อิศรางกูร

เหล่านี้คือความประทับใจในวัยเยาว์ที่เด็กหญิงเชอรีมีต่อแวดวงบันเทิง เธอไม่เคยคิดไม่เคยฝันว่าวันหนึ่งในอนาคตจะมีโอกาสยืนอยู่บนเวทีที่เธอเคยเป็นเพียงคนดู เพราะหากพูดกันเรื่องความสามารถพิเศษสิ่งเดียวที่ฉายแววออกมาตั้งแต่เด็กคือ การร้องเพลง สิ่งที่ยืนยันความสามารถพิเศษนี้คือ

“รับเลือกจากเพื่อนๆ ให้ร้องเพลงชาติ และก็เวลาช่วงโมงขับร้องเนี่ย
ครูขับร้องก็จะเอ็นดูรักใคร่ก็แสดงว่าจะต้องถูกใจท่าน ”

ครูขับร้องคนที่ว่าก็คือคุณครูมยุรี จันทรเรือง น้องสาวของครูโกมุท จันทรเรือง บิดาชลประคัลภ์ จันทรเรือง (หรือ “ครูช่าง” ของนักแสดงยุคปัจจุบัน) ได้สอนขับร้องเพลงไทยเดิมซึ่งมีคำประพันธ์ที่ไพเราะ สวยงาม น่าจดจำ ฟังทีไรชวนให้จินตนาการเคลิบเคลิ้มไปทีนั้น เช่น ตอนหนึ่งของบทพระราชนิพนธ์เรื่อง “เงาะป่า” ที่ว่า “นั่งเหนือแผ่นผาที่หน้าถ้ำ เท้าราน้ำเอนอิงฟังพฤษยา”

“นั่งเหนือแผ่นผาที่หน้าถ้ำ ยังจำได้อยู่เดี๋ยวนี้เลย เท้าราน้ำ เรามานั่งนึ่งภาพ
ตายตายผู้หญิงสวย... เรื่องเงาะป่า นั่งฟัง เท้าราน้ำ เราก็นั่งนึ่ง ”

แต่นอกจากเป็นต้นเสียงนำร้องเพลงชาติเพียงหนึ่งประโยค “ประเทศไทยรวมเลือดเนื้อชาติเชื้อไทย” แล้ว เด็กหญิงเชอรีก็ไม่ได้ร่วมกิจกรรมใด ๆ กับทางโรงเรียนอีก แม้แต่ละครของโรงเรียนก็ไม่เคยได้แสดง

“ไม่เคยเลย เชื้อใหม่ไม่น่าเป็นไปได้เลย (หัวเราะ) ธรรมดางานหยุดเทอม
จะต้องมี(ละคร) ทุกปี เราเป็นคนดู ”

อย่างไรก็ตามเด็กหญิงเชอรีเชื่อว่าอะไรจะไร้เสน่ห์เสียทีเดียว เมื่อเข้าเรียน ม.๑ ที่โรงเรียนสตรีมหาพฤฒาราม กิตติศัพท์ที่ว่ามามีเด็กลูกครึ่งหน้าตาน่ารักเข้ามาเป็นน้องใหม่ รุ่นพี่ ม.๒ หลายคนเอาดอกไม้มาให้ บางคนก็มาแอบดู หนึ่งในนั้นคือกัณษัตรี นาคประภา ที่ภายหลังได้มีโอกาสแสดงละครเวทีและละครโทรทัศน์ร่วมกัน

“ตอนเข้าอยู่ ม.๑ พี่กัณษัตรี นาคประภา เล่าให้ฟังว่าตอนนั้นพี่กัณษัตรี ม.๒
ที่เดิน ไปดูนะ ตอนนั้นเขาลือว่า มีเด็กลูกครึ่งหัวแดง ๆ ถักเปีย ก็เลยเดินมาดู
สมัยก่อนไม่มีเด็กลูกครึ่ง มันเป็นของแปลก ”

แม้จะมีความสวยแปลกตาแบบลูกครึ่ง แต่เด็กหญิงเชอรีก็มีชีวิตความเป็นอยู่ในโรงเรียนแบบปกติไม่ถึงกับโดดเด่นเป็นดาว จนกระทั่งเรียนจบได้ไปเรียนต่อเพิ่มเติมด้านพิมพ์ดีดและตัวเลข

จนได้เข้าทำงานเป็นเสมียน ๑ ๆ แล้วเส้นทางชีวิตที่ผ่านมาช่างห่างไกลกับแวดวงศิลปินเสียเหลือเกิน แต่แล้วพระท่านก็จัดวางตำแหน่งแห่งที่ที่ถูกต้องไว้ให้ เมื่อวันหนึ่งนางสาวเชอรีได้นัดกับเพื่อน ๆ รับประทานอาหารกลางวันที่บ้านลำพู แหล่งช้อปปิ้งของสาว ๆ สมัย พ.ศ.๒๕๕๑

“ก็ตอนนั้นทำงานแล้วคือเพื่อนๆ เข้ามหาวิทยาลัย เราก็ไปเรียนพิมพ์ดีด แล้วก็มาทำงาน ทำงานสั้นๆ วันหนึ่งคนจะไปทางนี้ พรหมลิขิต พระท่านได้วาดไว้เรียบร้อยแล้วว่าใครจะเดินทางไหน อย่างไร ก็ไปทานข้าวปกติกับเพื่อน... ก็ไปเจอคุณยุรี”

หลังจากได้ถามสารทุกข์สุกดิบกันระหว่างครูกับศิษย์ คุณยุรีจึงชวนศิษย์คนโปรดไป รับประทานอาหารที่บ้านพี่สาวคุณครูที่อยู่ในละแวกนั้น ด้วยความรักและเชื่อฟังคุณนางสาวเชอรีจึง แยกจากเพื่อน ๆ ไปกับคุณยุรี เพื่อไปหาพี่สาวคุณครูที่คณะละครพกาวัล ที่บ้านหลวงประดิษฐ์ไพเราะ ขณะนั้นคณะพกาวัลกำลังซ้อมละครเรื่องมนต์นาคราช

(คณะพกาวัลเกิดจากการรวมตัวกันของพี่ ๆ น้อง ๆ ตระกูลจันทร์เรื่อง ศิลปบรรเลง สาคริก และสารทายน เดิมใช้ชื่อคณะศิษย์ศิลปากร เมื่อเปิดการแสดงเรื่องแรกภายใต้ชื่อคณะพกาวัลสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดลเสด็จทอดพระเนตรพร้อมด้วยพระอนุชา ทางคณะถือเป็นสิริมงคลสูงสุด จึงใช้ชื่อพกาวัลตลอดมา)

“...เข้าไปก็ตื่นตา ตะลึง เป็นอีกชีวิตหนึ่ง เป็นอีก โลกหนึ่ง อยู่ข้างหลังกรมป่าไม้ เข้าไปก็ตื่นตะลึงมาก เพราะว่าคนเยอะ มันเหมือน โรงเรียน พวกฟันดาบก็ฟันดาบ ไป ซ้อมไป”

คุณยุรีได้แนะนำตัวศิษย์รักกับพี่สาวหรือครูลัดดา สารทายน

“พี่ดา นี่ แม่เชอรีเขาอยู่โรงเรียนเขาเป็นคนร้องเพลงได้ เขาชื่นต้นเพลงชาตินะ”

“ร้องเพลงอะไรได้บ้าง ไหนร้องให้ฟังซิ” ครูลัดดา สารทายน ทดสอบ

ความสามารถถูกศิษย์ของน้องสาวต่อหน้าคุณครูประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง และชัชวาล ศิลปบรรเลง จันทร์เรื่อง (มารดาชลประคัลภ์ จันทร์เรื่อง) ที่นั่งร่วมวงอยู่ด้วย นางสาวเชอรีเลือกร้องเพลงพระราชนิพนธ์สายฝนซึ่งเป็นเพลงฮิตที่สุดในเวลานั้นชนิดที่ไม่มีใครไม่รู้จัก

“จำได้ว่าร้องไม่ทันจบ ครูลัดดา ก็บอกว่า พอแล้ว ตอนจะลากลับครูก็บอกว่า มาร้องเพลงด้วยกันไหม ละครกำลังจะแสดงอีก”

นางสาวเชอรีไม่ปฏิเสธเพียงแต่แจ้งครูลัดดา สารทายนว่า ทำงานอยู่ ครูลัดดาจึงให้มาร้องเพลงในฉากสุดท้ายเวลาประมาณห้าโมงกว่า นับจากนั้นเมื่อเลิกงานตอนเย็นนางสาวเชอรีในวัย ๑๗ ปีก็ต้องมาต่อเพลงและหัดร้องเพลงที่คณะพกาวัลกับครูลัดดา สารทายน มีครูประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง คอยเลือกสรรบทเพลงไว้ให้ เพลงแรกที่ร้องคือเพลงหวานริน คำร้องโดย ครูลัดดา สารทายน ทำนอง

โดยครูประสิทธิ์ ศิลปบรรเลง ร้องสลับฉากในละครมนต์นาคราช นำแสดงโดย อุโฆษ จันท์เรือง และพรณี สำเร็จประสงค์

การจะผลักดันเด็กสาวพนักงานบริษัทที่มีประสบการณ์ให้นำร้องเพลงชาติหน้าเสาธงไปร้อง เพลงบนเวทีละครครูลัดดา สารตายนจำต้องมีกลวิธีที่เหมาะสม

“ตอนนั้นครูก็คงจะนึกได้ว่า การจะให้เด็กผู้หญิงคนหนึ่งออกไปยืนร้อง ก็ยากพอสมควร ตอนหลังเรามาเป็นเจ้าของคณะละครมาทำงานทำอะไร ก็เริ่มเข้าใจที่ครูสั่งสอน เริ่มเข้าใจวิธีการทำงาน จะให้คน ๆ หนึ่งออกมายืนร้อง โดยที่ไม่มี ไม้รั้งอะไร แล้วให้ไปยืนร้องต่อหน้าคนเยอะ ๆ นี่ มันต้องมีเพื่อน ก็คือให้ร้องเพลงคู่”

ขณะนั้นคณะภคาวลีมีนักร้องชายชื่อเสียงค่อนข้างดังอยู่คนหนึ่งซึ่งครูลัดดา สารตายน หมายตาวาจะให้ร้องคู่กับนักร้องใหม่ แต่นักร้องชายกลับปฏิเสธด้วยไม่รู้จักนักร้องหน้าใหม่คนนี้ เลย ครูลัดดาจึงให้ลัด สนธิรัตน์ซึ่งเป็นนักร้องใหม่เหมือนกันมาร้องคู่กับนางสาวเชอรี ส่วนนักร้อง ชายคนนั้นก็ร้องเพลงของตนไป จนนางสาวเชอรีได้เติบโตเป็นนางเอกละครของคณะภคาวลี เขา ตัดสินใจออกจากคณะและเลิกร้องเพลงไปในที่สุด

“ซึ่งเป็นอุทาหรณ์ว่า เราจะตัดสินคนไม่ได้ เราต้องให้โอกาสคน ต้องให้โอกาส”

เมื่อจะขึ้นเวทีไปทำหน้าที่นักร้องในยุคเชื้อผู้นำชาติพ้นภัยการประกาศชื่อนางสาวเชอรี ย่อมเป็นไปได้ ครูลัดดา สารตายนต้องคิดชื่อนักร้องใหม่ ณ วินาทีนั้นพร้อมประกาศทาง ไมโครโฟนทันที

“ต่อไปนี่ท่านจะได้พบกับสวลี”

สวลีแฉงเกิดในวงการบันเทิงนับแต่บัดนั้น ซึ่งครูลัดดา สารตายนเองก็ตอบไม่ได้ว่าทำไม ถึงตั้งชื่อนี้ให้

“ฉันก็ไม่รู้ ฉันก็นึกเอาวินาทีนั้น”

การร้องเพลงครั้งแรกสวลีได้คำตอบแทนมากเกือบจะเท่าครึ่งหนึ่งของเงินเดือน ไม่ต้อง ตื่นแต่เช้านั่งหลังขดหลังแข็งพิมพ์งานไปจรดเย็น แถมยังได้แต่งตัวสวย ออกไปร้องเพลงภายใต้ สภาพแวดล้อมที่น่ารื่นรมย์

การแสดงละครเวทีเรื่องหนึ่งแสดง ๑๕ วัน ๆ ละสองรอบ บ่ายและค่ำ รอบบ่ายส่วนใหญ่ แม่บ้านจะมาดู ส่วนเสาร์-อาทิตย์จะเพิ่มรอบเช้า เรื่องหนึ่งจึงแสดงไม่เกิน ๑๔ รอบ ก็หมดโปรแกรม เป็นโปรแกรมของคณะอื่นที่ต้องสลับกันมาแสดง เช่น คณะเทพศิลป์ ศิวารมย์ อัสวินการละคร จาก มนต์นาคราชที่สวลีรับหน้าที่ร้องเพลงสลับฉาก เรื่องต่อไปคือเรื่องแม่เคเบ็ช เรื่องนี้สวลีได้ร้องเพลง ในเรื่องคู่กับครูลัดดา สารตายน (ครูลัดดาแสดงเป็นเรื่องสุดท้ายคู่กับวสันต์ สุนทรปัทม บิดาของ

จิตรกร สุนทรภักขิม) ครูลัดดาแสดงเป็นเลดี้แม็คเบ็ธ ส่วนสวลิ เป็นเลดี้แม็คคัพพีที่มาในงาน เพลงที่ร้องคือเพลงหวานรัก ทำนองเพลงสากลชื่อ London Daily Air หรือ Danny Boy

สังเกตได้ว่าครูลัดดามีวิธีการสร้างคนในแบบฉบับเฉพาะของครู นั่นคือการให้คนใหม่ได้ประกบคู่กับคนเก่าที่มีชื่อเสียงอยู่แล้ว ครั้งแรกให้สวลิประกบกับนักร้องชายที่มีชื่อเสียงในขณะ (แต่ถูกปฏิเสธ) ครั้งนี้ให้สวลิได้ประกบคู่กับครูลัดดาเอง

“อ้อ... เราวิธีที่จะสร้างคนเนี่ย ถ้าเรามีชื่อเสียงเวลาเรายืน
หรือเราจะแนะนำใคร หรือเราคุยกับใคร อาจจะเป็นจุดมอง คนก็ต้อง
มองคนที่ยืนอยู่กับเราด้วย ก็ร้องเพลงคู่กับคุณครู”

ในละครเวทีเรื่องที่สองสวลิยังคงทำงานบริษัทควบคู่ไปกับการร้องเพลงกับผกาวิไล และแล้ววันแห่งการตัดสินใจก็ต้องมาถึง เมื่อละครเรื่องแม็คเบ็ธแสดงมาจนใกล้วันสิ้นสุดโปรแกรมในรอบคำของคืนหนึ่ง ขณะที่สวลิกำลังร้องเพลงอยู่

“ว้าย...เราไปจะเจอกับสายตาสาวผู้ช่วยการบริษัทที่เราทำงานอยู่ (หัวเราะ)
ตอนนั้นเราตึกนะ ซึ่งขณะนี้คิดว่า ท่านคงไม่อยู่แล้วละ ท่านชื่อ
ขจร ปาณะนนท์ ก็จ๊ะกัันพอดีเลย เราก็เกิด .. ตายแล้ว เลิกงานแล้วมาทำแบบนี้
พอเป็นบทในละครนี้เราต้องออกก่อนเวลา”

สวลิเริ่มรู้สึกผิดกับการออกจากที่ทำงานก่อนเวลาเลิกงานเพื่อมาซ้อมละคร นับจากวันนั้น เธอไม่ได้กลับไปบริษัทอีกเลย

เรื่องที่สามของสวลิกับคณะผกาวิไล ได้แสดงเป็นนางเอกเรื่อง ความพยายาม บทประพันธ์ของ Marie Corelli แปลโดยแม่วัน สด กุระมะโรหิต เขียนบทละครเวที ในเรื่องนี้เธอขอขยับฐานะจากนักร้องสลับฉากมาเป็นนางเอกครูลัดดา สารดาชนก็มีวิธีการสร้างคนตามแบบฉบับของครู

“เราแค่นักร้องสลับฉากใช้มัยยะ คนอาจจะรู้เป็นสวลิ ก็อาจจะรู้จักด้วยเสียง
คุณครูก็ไปเชิญดาราดังที่สุดตอนนั้น คุณ ส. อาสนจินดา ดังที่สุด
เป็นพระเอกที่ดังเหลือเกินก็เชิญเข้ามาเล่น”

ส.อาสนจินดา เป็นทั้งนักประพันธ์และพระเอกละครเวทีที่ดังมากจากเรื่องดรชนีนาง เมื่อครูลัดดา สารดาชน เชิญมาแสดงที่คณะผกาวิไลร่วมกับนางเอกใหม่ ครูลัดดาจึงจัดแจงชักซ้อมกับสวลิให้แม่นเสียก่อนจะให้สวลิได้ซ้อมร่วมกับพระเอกตัวจริง

แม้ก่อนหน้านี้ตอนเริ่มต้นงานร้องเพลงสลับฉากครั้งแรกสวลิจะเคยถูกนักร้องดังคณะผกาวิไลปฏิเสธที่จะร้องเพลงคู่เพราะเธอยังไม่มีชื่อเสียง ถึงคราวนี้เมื่อจะได้รับบทนางเอกครั้งแรกคู่กับพระเอกดัง สวลิไม่เคยหวั่นเกรงว่าประวัติศาสตร์จะซ้ำรอย ยังคงยึดมั่นการทำหน้าที่ของตนเองให้ดีที่สุด

“ด้วยความซื่อสัตย์ ไม่ได้คิดเลย ...คือครูให้ทำอะไรก็ทำอย่างนั้น
ก็ไม่ใช่เรื่องของเรา ใช่มั้ยคะ แต่ในสมองมีเรื่องของเรานะคือซ่อม
ทุกวันคุณครูก็เป็นคนสอน เราก็มีความรู้สึกว่าจะต้องทำในส่วน
ของฉันให้ดีที่สุด เท่านั้นเอง”

นางเอกละครเวทีที่ดังมากในช่วงนั้นคือ สุพรรณ บูรณพิมพ์ เมื่อละครใกล้แสดงครูผู้ดัดดา
สารตายสนิทได้ว่า นางเอกละครเวทีคนใหม่ของผกาวัลย์ ยังไม่มีนามสกุล สด ฐรมะโรหิตจึงตั้งให้ว่า
สวลี ผกาพันธุ์

สวลี ผกาพันธุ์ แสดงละครที่ผกาวัลย์ประมาณ ๑๕-๒๐ เรื่อง เมื่อคณะผกาวัลย์ปิดตัวลงสวลี
ได้ไปแสดงละครกับอศวินาการละคร โดยแสดงเรื่องมนโราห์เป็นเรื่องแรก รวมทั้งมีโอกาสแสดงกับ
คณะเทพศิลป์และศิวนมัยบ้างเป็นครั้งคราว ที่คณะอศวินาการละคร ได้ประกบคู่กับพระเอกละครดัง
ในสมัยนั้นทั้งพันคำ สุรสิทธิ์ สัตยวงศ์ ฉลอง สิมะเสถียร เรื่องที่โด่งดังมากคือบ้านทรายทอง บท
ประพันธ์ ก. สุรางคนางค์

บ้านทรายทองเป็นนวนิยายโด่งดังมาก ตีพิมพ์เป็นตอน ๆ ลงในปิยะมิตรรายปักษ์ โด่งดัง
ชนิดที่ว่าเมื่อโรงพิมพ์ไฟไหม้พิมพ์ปิยะมิตรรายปักษ์ไม่ได้ คนอ่านต้องไปยืนหน้าโรงพิมพ์รออ่าน
บ้านทรายทองที่พิมพ์เป็นแผ่นกระดาษออกมาแทน เสด็จพระองค์ชายใหญ่ พระเจ้าวรวงศ์เธอ
พระองค์เจ้าภาณุพันธุ์ยุคล สนับสนุนกับกัณหา เคียงศิริ (ก.สุรางคนางค์) ผู้ประพันธ์บ้านทรายทอง
และปกรณ์ บูรณปกรณ์ สามี จึงได้บทประพันธ์เรื่องนี้มาทำเป็นละครเวที ท่านนิพนธ์บทละครเวที
เองโดยดึงเนื้อหาเฉพาะตอนที่ต้องการออกมาเป็นแผ่น ๆ จากตัวเล่มมาทำเป็นบทละครโดยไม่ได้ต่อ
เต็มเนื้อหาใด ๆ ถึงเวลาซ่อมทั้งกัณหา เคียงศิริ และปกรณ์ บูรณปกรณ์ ได้มาดูแลการซ่อมด้วยตนเอง

ละครเวทีเรื่องบ้านทรายทองของอศวินาการละคร ได้สร้าง สวลี ผกาพันธุ์ให้เป็นพจมาน
พินิตนันท์คนแรก พร้อมกับตัวละครอื่น ๆ ที่เป็นคนแรกๆของประวัติศาสตร์บ้านทรายทอง ฉลอง
สิมะเสถียร รับบทคุณชายกลางและร้องเพลงประกอบ กำจาย รัตนดิลล รับบทหม่อมแม่ สมจิตร
ทรัพย์สำรวย รับบทหญิงใหญ่ กัณทริย์ นาคประภา รับบทหญิงเล็ก เมื่อพจมาน พินิตนันท์ ที่เคยมีอยู่
แต่ตัวหนังสือได้มีตัวตนขึ้นมาจริง ๆ ผมทรงหางเปียจึงเป็นที่นิยมของสาว ๆ ทั่วบ้านทั่วเมือง

หลังจากเล่นละครเวทีให้กับคณะอื่น ๆ มากมาแล้ว สวลี ผกาพันธุ์ก็บอติดักดี เสวตนันท์
สามี ได้ตั้งคณะละครเวทีของตนเองชื่อ คณะชื่นชมมนุศิลป์ จนกระทั่ง พ.ศ.๒๕๕๓ เป็นต้นมา มี
การสร้างภาพยนตร์เพิ่มมากขึ้นในแต่ละปี โรงละครได้ปรับเปลี่ยนไปฉายภาพยนตร์แทน ละครเวทีคณะ
ต่าง ๆ ต้องทยอยปิดตัวลง เมื่อภาพยนตร์เป็นมหรสพที่ได้รับความสนใจจากผู้ชมมากกว่า ส.อาสน
จินดาได้รวบรวมสมัครพรรคพวกที่เคยแสดงละครเวทีมาแสดงภาพยนตร์ ๑๖ มม. สวลี ผกาพันธุ์จึง
เปลี่ยนสถานะตนเองไปเป็นนางเอกภาพยนตร์ เมื่อ พ.ศ.๒๕๕๕

ยุคของสวดี ผกาพันธุ์ คำคุณาธิพนักแสดงว่าเป็นอาชีพเดินกินรำกินเริ่มลดน้อยลง เป็นยุคของการชื่นชม ใคร ๆ ก็อยากทักอยากรู้จัก แฟนคลับเป็นอีกหนึ่งกำลังใจที่มีให้กับนักแสดง

“แฟนๆละครสมัยก่อน เขาจะเขียนจดหมายมาแล้ว เขาก็จะไปหลังโรงละครก่อน เพื่อที่จะขอพบ แล้วเราก็จะพบ แล้วเขาก็จะถ่ายรูปเรา เขาก็มี Address เรา เขาก็จะส่งรูปมาหาเรา แล้วเขาก็จะมีซองจดหมายจำหน่ายของตัวเองแล้วติดแสตมป์เรียบร้อย เพื่อให้เราเอารูปที่เราเซ็นไว้เนี่ย ส่งกลับไป”

หากเจอกัน โดยบังเอิญแฟนคลับหรือผู้ชมจะมีวิธีการแสดงออกต่อนักแสดงแตกต่างกัน

“ถ้าเจอที่ถนน คนที่เขาไม่กล้าแสดง เขาก็จะสะกิดกัน “นั่นไง ๆ” ซึ่งเราก็ต้องคิดเอาเองว่าเขามีความจริงใจพอที่เราจะหันไปยิ้มมั้ย เพราะถ้าเราหันไปยิ้มเดียวเขาบอก “ฉันไม่ได้พูดกับเธอ ไม่ได้ทักเธอซะหน่อย” เราก็ไม่รู้ เราก็แต่พอสมควร มากน้อยแค่ไหนยังงั้นอยู่ที่แต่ละคน”

สวดี ผกาพันธุ์ สมรสกับอดีตักดี เสวตนั้นพันตั้งแต่เธออายุ ๑๘ ปี มีบุตรด้วยกัน ๓ คน เป็นชาย ๑ คน หญิง ๒ คน ขณะนั้นอดีตักดีทำงานบริษัทแต่ก็เขียนเข้าเว็บบอกอยู่ในขณะพักเพราะบิดามีนั่นมานิตยน์เรศร์มีงานเกี่ยวข้องอยู่ที่นั่น การมีครอบครัวไม่ได้เป็นอุปสรรคต่อการทำงาน สวดีไม่เคยปิดบังในเรื่องชีวิตครอบครัว ยังคงทำหน้าที่นางเอกละครเวทีและนางเอกภาพยนตร์ได้โดยที่ผู้ชมไม่ได้สนใจในเรื่องส่วนตัว

“ก็ไม่เห็นใครเขาว่าอะไรนี่คะ คนที่เป็นแฟนไม่เห็นเขาบอก เธอแต่งงานแล้วฉันไม่ดูเธอ ก็ไม่เห็นเขาเป็นนี่คะ ไม่มีการยอมรับหรือไม่ยอมรับ ไม่มีการพูดถึง ไม่มีอะไรที่กล่าวขึ้นมา เราก็เลยไม่รู้สิว่ามันมีมีมี หรือไม่มี มันไม่เคยเป็นข้อที่ยกขึ้นมา กล่าวถึง”

ดาราดังในสมัยนั้นที่แต่งงานมีครอบครัวเปิดเผยเป็นที่รับรู้ของคนทั่วไป เช่น ฉลอง สิมะเสถียรกับกัณฐิย์ นาคประภา ส.อาสนจินดากับสมใจ อาสนจินดา ล้อต๊อกกับสมจิตร ทรัพย์สำรวย ค่านิยมเรื่องดาราดังต้องปิดบังเรื่องคู่ครองเป็นไปได้ว่าเป็นค่านิยมที่เกิดขึ้นในภายหลัง

“ถ้าดังไปแล้ว เขาอาจจะยอมรับไปแล้วเป็นไปไค้มีมี”

สวดี ผกาพันธุ์มีผลงานแสดงภาพยนตร์ที่รวบรวมได้ ๑๕ เรื่อง ร่วมลงทุนสร้างภาพยนตร์อีก ๑ เรื่อง มีความทรงจำต่อภาพยนตร์แต่ละเรื่องมากบ้างน้อยบ้างแตกต่างกันไป

๑. พระเจ้ากรุงธนบุรี (๒๕๕๕)

ผู้สร้าง: บริษัทบันเทิงไทยภาพยนตร์

ผู้กำกับ: เชื้อ อินทรทูต

นำแสดง: สวดี ผกาพันธุ์ ถนอม อัครเศรณี

“เรื่องพระเจ้ากรุงธนบุรีเล่นเรื่องแรกเลย เล่นกับคุณถนอม อัครเสรณี เป็นพระเจ้ากรุงธนบุรี เราภูมิใจเพราะแม่ประทุม เสี่ยงทอง หรือ ประทุม ปทีปเสน นางเอกละครของคณะจันทโรภาส แสดงด้วย เราเจอหน้าเราดีใจมากเข้าไปกราบ สวัสดิ์ค่ะพี่ทুমเรียกเขาพี่เลย และได้ถ่ายรูปด้วยกัน”

๒. จันโครท (๒๔๕๕)

ผู้สร้าง: -

ผู้กำกับ: ส. อาสนจินดา

นำแสดง: สวลี ผกาพันธุ์ สมควร กระจ่างศาสตร์

“จันทโครทถ่ายที่กรุงเทพฯ คุณ ส. อาสนจินดาไปถ่ายที่บ้านเจ้าพระยาราม ราชพ ที่อยู่ตรงกันข้ามกับทีวีช่อง ๔ บางขุนพรหม เป็นหนังที่มีคอลลี เป็นรางแล้ว ก็ล่องไปตามคอลลี เราเป็นนางโมรา เวลาไปถ่ายต่างจังหวัด นั่งรถไฟจากนี้ไป ปราณบุรีเขาไปกันก่อนเราตาม ไปที่หลัง เราตาม ไปวันรุ่งขึ้น เพราะอะไรก็จำไม่ได้ ก็มีคนมารับที่สถานี สมัยก่อนจะไปกับน้องสาว วันนั้นเป็นวันแรกที่คุณ ส. นี้โอ้โห ที่้มมาก ที่้มที่เขาหล่อละ คืออำเภอลำปางหรืออะไรไม่รู้ละ แล้วคุณ ส. นี้เขากล่าว ตอบแทนว่าที่ได้เลี้ยงต้อนรับคณะอะไร ๆ เนี่ย... โอ้โห.. ตอนนั้นเราอายุ ๒๕ นี้ เราก็อึ้งมากเลยว่าคน ๆ นี้ฉลาด นอกจากเก่งแล้วยังฉลาดด้วย ก็เขาเป็น นักประพันธ์ เขาก็เขียนนะแล้วพูดสด ก็พูดของเขา พูดจาตอบนายอำเภอลำปาง อย่างเงี้ย ที่้มมากเลย จำความรู้สึกอันนั้นได้”

“แล้วจำอีกอย่างนึง ไปกลางดึกเป็นเรือเอี่ยมจูนหรือเรือหาปลาหรือเรืออะไร ประเภทหนึ่ง พูดอันนี้แล้วต้องนึกถึงพี่จิม หรือจ่าบุญ หนวดจิม พี่จิมนี้เป็นเพื่อนเดินทางที่พิเศษที่สุด อยากจะสารภาพตรงนี้เป็นคนกลัวทะเล เพราะว่ายน้ำไม่เป็น เป็นคนกลัวน้ำทุกอย่าง กลัวทะเล กลัวอะไร ๆ ที่ต้องลงไป ในน้ำ พอนั่งเรือไป เขาบอกเอาไว้ว่าเช้าจะถึงที่ภูเขาสามร้อยยอดแล้วห้าม.. ไม่มีห้องน้ำนะ ยังจำความรู้สึกอันนั้นได้เลย ห้ามไปที่หัวเรือเพราะมีแม่ย่านาง ตอนนั้นเราก็อึ้งเด็กเขาก็ขู่ไว้ เราก็อึ้งมากเลย ไม่ไปตรงนั้น ก็ต้องหลับ ๆ ตื่น ๆ ไป นั่งเรือไปกลางดึก กว่าจะไปถึงตรงนั้น พี่จิมก็เป็นคนที่ให้กำลังใจ เรานะ ไม่ใช่คนที่จะสะออะไปพูดกับคุณ ส. เขาหรือก เขาก็อยู่ของเขาอีกกลุ่มหนึ่งกับที่ ควร คือคุณสมควร กระจ่างศาสตร์ ก็มีพี่จิมและภรรยาคือคุณอรุณศรี เล่นตลกคู่ กัน ก็ไปกับเขาเลยเขาไปไหนไปด้วย เรือจอดก็ไม่มีท่าหน้าด้วย จำได้ว่าเขาให้โคด

ลงมีเรือมารับแต่เรือไม่พอก็ลุยเข้าไปก็ขนาดนี้นะ (ขนาดเข้า) ก็ลุย ๆ ๆ เข้าไป ไปที่ถ้า จำได้ว่าถ้านี้สวยเหลือเกิน ความรู้สึกบอกณะคะ มันเป็นเหมือนน้ำแข็ง ที่มันห้อย ๆ ๆ ลงมาเหมือนน้ำแข็งเป็นหยดน้ำที่ค้าง ห้อย ๆ แล้วเป็นปล่องแสงลงมาแสงสว่างตรงนั้น ก็แบบเดิมคือยึดพื้นที่ใครจะอยู่มุมไหนเลือกเอา แต่ละมุม ๆ ๆ เราก็คิดพีจิมกับที่อรุณศรีอย่างแน่นอน ก็นอนเรียงกัน ไปถึงก็ต้องรอ แดดออกก็ถ่าย ฝนตกก็ไม่ได้ถ่าย น้ำก็ไม่ มีแค่เฉพาะที่ขึ้นไปจากเรือ ชาวบ้านหน้าตาที่ยังแปลกอยู่ในตอนนั้นก็มาคิดว่าพวกเธอทำอะไรกัน พ.ศ.๒๕๕๕ หกสิบปีที่แล้ว ชาวบ้านมาจำได้ว่าไม่ใส่เสื้อแล้วมีมิดเหนือบหลัง มาคิดมารายไม่รู้ แต่เขาก็งงว่าเธอมาทำอะไรกัน”

๓. ดรรชนีนาง (๒๕๕๖)

ผู้สร้าง: พนาสิทธิภาพยนตร์

ผู้กำกับ:

นำแสดง: สวลี ผกาพันธุ์ ส. อาสนจินดา สุทิน บัณฑิตกุล

“ดัชนีนาง เป็นตัวคู่หมั้นที่ตอนแต่งงานแล้วเปิดของขวัญแล้วเจอนี้ว่าคนที่เขานางเอกนี้ สุทิน บัณฑิตกุล เขาเสียชีวิตไปแล้ว เขาเป็นนางงามอะไรอย่างใดอย่างหนึ่ง”

๔. คำสั่งคำสาป (๒๕๕๗) เป็นภาพยนตร์ ๓๕ มม. เรื่องเดียวที่แสดง

ผู้สร้าง: USIS

ผู้กำกับ: - วสันต์ สุนทรปักษิณ ถ่ายภาพ

นำแสดง: สวลี ผกาพันธุ์ อารี โทณะวณิก

“คำสั่งคำสาป เป็นหนัง ๓๕ เรื่องเดียวในชีวิตที่เล่น

เป็นหนังของ USIS ฝรั่งเศสถ่าย ฝรั่งเศสเป็นตากล้อง อยากจะพูดว่าฝรั่งเศสกำกับแล้วฝรั่งเศสกำกับคนไทยจะพูดยังไงคนไทยไม่เคยเป็นเมืองขึ้นของคนอื่นไม่เหมือนเวียคนามเขาพูดฝรั่งเศสได้ ลาวพูดได้ พม่าพูดอังกฤษได้

เราคนละอย่างมันต้องมีคนแปลอังกฤษเป็นไทย ไทยเป็นอังกฤษ อู๋.. เรื่องเยอะแต่ถ่ายที่โรงถ่ายทั้งหมด โรงถ่ายนี้คือ โรงถ่ายไทยฟิล์มอยู่ที่กองดุริยางค์ กองทัพอากาศ ที่ทุ่งมหาเมฆ ตอนนีไม่มีแล้ว”

๕. นกป่า (๒๕๕๗)

ผู้สร้าง: สถาพรภาพยนตร์ (ส.ทิฆัมพร)

ผู้กำกับ: เนรมิต

นำเสนอ: **สวลี ผกาพันธุ์** โชติ สโมสร ทัด เอกทัต

“ตอนที่ไปแสดงนกป่าเนี่ยไปอยู่ที่น้ำตกที่ตอนนั้นคั่งๆมาก อ้อ...น้ำตกวังตะไคร้
ต้องไปกางเต็นท์อยู่ แต่มีความปลอดภัยนะคะ เป็นเด่นๆ มันลำบากและไกลบ้าน
มาก ไปอยู่ที่เขื่อน ๓ การจะเข้าไปเนี่ยมันลำบากมากมันอยู่ในป่านะ”

“พระเอกคือ โชติ สโมสร เสียชีวิตไปแล้วด้วยอุบัติเหตุ

หนุ่มหล่อเพียว เป็นนิสิตมหาวิทยาลัยศิลปากร หล่อ หน้าตาดี

ถ่ายที่วังตะไคร้ วันศุกร์เช้าป่าไป วันศุกร์ออกมา”

๖. น้ำตาชาย (๒๕๕๗)

ผู้สร้าง: บาร์โอสถาพยนตร์ (วิเชียร ฌวิวงศ์)

ผู้กำกับ: ส. อาสนจินดา

นำเสนอ: **สวลี ผกาพันธุ์** ทักษิณ แจ่มผล สุรสิทธิ์ สัตยวงศ์ ส.อาสนจินดา สมควร
กระจ่างศาสตร์ เมืองเริง ปัทมรินทร์ สงวน รัตนทัศนีย์

“น้ำตาชาย หนึ่งของวิเชียร เขาใช้ชื่อวิเชียร ฌวิวงศ์ แต่จริง ๆ บาโอสถาพยนตร์

คือคุณเขาว์ ฌวิวงศ์ คือพ่อ คิดว่าพ่อคงใช้ชื่อลูกชาย ถ่ายในโรงถ่าย”

๗. มนต์รักอสูร (๒๕๕๗)

ผู้สร้าง: โยคีสถานี่พระยา (วิรัช พึ่งสุนทร)

ผู้กำกับ: วสันต์ สุนทรปักษิณ

นำเสนอ: **สวลี ผกาพันธุ์** วสันต์ สุนทรปักษิณ พรรณี สำเร็จประสงค์ สมชาย
สวามิภักดิ์ ทัด เอกทัต มนัส บุญเกียรติ

๘. ศรีราชา (๒๕๕๗)

ผู้สร้าง: -

ผู้กำกับ: -

นำเสนอ: **สวลี ผกาพันธุ์** ส.อาสนจินดา

๙. สามหัวใจ (๒๕๕๗)

ผู้สร้าง: โยคีทองพูน

ผู้กำกับ: เนรมิต

นำเสนอ: **สวลี ผกาพันธุ์** สุรสิทธิ์ สัตยวงศ์ วิไลวรรณ วัฒนพานิช พันคำ ทัด
เอกทัต กรองจิตต์ เตมียศิลป์น เขาวนั้ แคล้วคล่อง ทานทัต วิภาตะโยธิน

๑๐. ชนแต่สวาย (๒๕๕๘)

ผู้สร้าง: แผนกสวัสดิการ กรมตำรวจ

ผู้กำกับ: อรรถ อรรถจินดา

นำแสดง: สวลี ผกาพันธุ์ สมควร กระจ่างศาสตร์ วาภูมิ นาคะนาวี ออบ บุญติด

๑๑. ผีรื้อขอ (๒๕๕๘) บทประพันธ์ ศรีรัตน์ สถาปนวัฒน์

ผู้สร้าง: หนังสือพิมพ์ปิยะมิตร (วิรัตน์ กุห์สุวรรณ)

ผู้กำกับ: คุณาวุฒิ

นำแสดง: สวลี ผกาพันธุ์ ฤทธิ อธิธินันท์ พนุญ ชูเกษ วิรติ ภูจินาพันธุ์ ล้อต๊อก ด.ช.

สำนวน นิลประภา

“ผีรื้อขอ ไปถ่ายที่นั่นเลย ที่เฝ้าเขาเลย ไปที่เชียงราย หนังสือชีวิต

คุณาวุฒิเป็นผู้กำกับ มันเป็นเรื่องชีวิตที่คล้าย ๆ กับว่า พระเอกเป็นนักเดินทาง

เป็นนักแสวงโชค ก็ขึ้น ไปบนเขาแล้วก็ไปเจ้าผู้เพียงชั่ววัน

เล่าประวัติของชาวผีรื้อขอ ซึ่งแต่งตัวเหมือน รับรองว่าไม่ผิดเพี้ยน เพราะไปถ่ายที่

เฝ้าเขาจริง ๆ นานมากเลยที่เชียงราย แต่ ไม่ลำบากค่ะ เพราะว่าผู้อำนวยความสะดวกสร้าง

คือวิวัฒน์ กุห์สุวรรณ เขาเป็นเจ้าของโรงสี ได้พักสบาย ได้ไปอยู่เป็นเดือน

คุณาวุฒิกำกับการแสดง”

๑๒. เพลิงโลกันต์ (๒๕๕๘)

ผู้สร้าง: เอราวันภาพยนตร์ (เสนีย์ บุษปะเกศ)

ผู้กำกับ: สอนีย์ บุษปะเกศ

นำแสดง: สวลี ผกาพันธุ์ สุรสิทธิ์ สัตยวงศ์ มาลิน เลชะวัฒน์พิจารณ์ ไสล พูนชัย

สุรชาติ ไตรโชค กมลพรรณ สันติธาดา

๑๓. แม่พระ (๒๕๕๘)

ผู้สร้าง: ทิดเขียวภาพยนตร์

ผู้กำกับ: พันคำ

นำแสดง: สวลี ผกาพันธุ์ ฉลอง สิมะเสถียร สาหส์ บุญหลง ทัด เอกทัต สงวน รัตน-

ทัศนีย์ กรองจิต เตมีย์ศิลป์

๑๔. เริงริษยา (๒๕๕๘)

ผู้สร้าง: รัตนภาพยนตร์ (รัตน์ เศรษฐภักดี)

ผู้กำกับ:

นำแสดง: สวลี ผกาพันธุ์ โชติ สโมสร จันทร์แรม โทณะวนิก จำลองลักษณ์

๑๕. ล้มบาง (๒๕๕๘)

ผู้สร้าง: บาร์โบสภาพยนตร์

ผู้กำกับ: วิเชียร ฉวีวงษ์

นำเสนอ: สวลี ผกาพันธุ์ ทักษิณ แจ่มผล มาลิน เลชะวัฒนพิจารณ์ ทัด เอกทัต
 “ลืมนางนี้ไปถ่ายที่ไหนรู้มั๊ย? ถ่ายนครปฐม วันไหนถ้าหมดตัว คือหมดหน้าที่การ
 แสดง เชื้อมัย นักรด โดยสาร รถบัสกลับมา กลับกรุงเทพฯ ยอมไปเข้า ถ้ายังมีตัวอยู่
 จนเย็นก็ไปไหว้พระปฐมเจดีย์ เพราะชอบ สวยเหลือเกิน ถ้าวันไหนหมดเร็ว ไม่มี
 แล้วโอ้อโฮ.. ดีใจต้องกลับที่พักก็จะกลับกรุงเทพฯ ยอมไปแต่มีเดอา เพราะมันอยู่
 เป็นเดือน”

๑๖. เสือน้อย (๒๕๕๘)

ผู้สร้าง: บาร์โอสถภาพยนตร์

ผู้กำกับ: ศ.อาสนจินดา

นำเสนอ: สวลี ผกาพันธุ์ ศ.อาสนจินดา เทวทินนา พัฒนภักดี วิจิต ไวกาน

ทักษิณ แจ่มผล สาหิต บุญหลง

“เสือน้อยต้องใส่เกาะอกเป็นดอก ๆ ๆ เหมือนชาวเกาะ จำได้ว่า

สวยเชียวเพราะเป็นเรื่องแรกๆไป”

“คือสมัยที่เราเล่นพอมานี้ เราต้องนุ่งขาสั้น แต่ขาสั้นของพอมาน

ไม่ใช่ขาสั้นนะ พอมานนุ่งกางเกงเพราะวันอาทิตย์เป็นวันที่อยู่บ้านได้ซักผ้า

เพราะอาศัยเขาอยู่ ได้ซักเสื้อนักเรียนได้ซักอะไร ๆ ก็นุ่งกางเกงไปตาม

หนังสือ คนก็โอ.. สวลีไป จะไปนุ่งขาสั้นบนเวที ความจริงมันก็ไม่สั้นหรอก

กางเกงพอเห็นขา แต่พอเล่นจันทโครพมันก็เริ่มโป้ เพราะใส่เกาะอก ไร้สาย

แล้วเราเป็นคนมีหน้าอก สมัยก่อนยังไม่มีศัลยกรรม แล้วพอเสือน้อยก็ใส่อย่างนี้

อีก แค่นั้นแหละ โป้แระ”

๑๗. พรจากนรก (๒๕๕๕)

ผู้สร้าง: -

ผู้กำกับ: เสนีย์ บุษปะเกษ

นำเสนอ: สวลี ผกาพันธุ์ สุรสิทธิ์ สัตยวงศ์

๑๘. ไฟชีวิต (๒๕๕๕) ถ่ายทำที่ฮ่องกง ฉากในเมืองไทยถ่ายทำที่ไร่แผ่นดินไทยของสด
 ฑูรมะโรหิต บริเวณก่อนถึงสัตหีบ

ผู้สร้าง: บริษัท ริเวียร่า จำกัด (เกรียงศักดิ์ หาญวานิช)

ผู้กำกับ: ลัดดา สารตายน ถ่ายภาพ: แท้ ประกาศวุฒิสาร

นำเสนอ: สวลี ผกาพันธุ์ สุรชัย ดิลกวิลาศ สมศรี เทียมกำแหง จริญญา สินธุเศรษฐ์

ชูศรี โจรนประดิษฐ์

“เรื่องไฟชีวิตเป็นหนังเรื่องแรกๆที่ไปถ่ายทำที่ฮ่องกง ไกลเหลือเกิน
มีไปส่งด้วยนะ ใส่สูทและห้อยพวงมาลัยด้วย เป็นหนังของนักธุรกิจคนหนึ่ง
คือเขามีบริษัทอยู่ที่ฮ่องกงด้วย เวลาเราไปเนี่ยจะสะดวกมากเลย”
“พระเอกคือสุรัชย์ ศิลกวิลาสแต่ก่อนนี่ดังที่สุดนะ สุรัชย์ ศิลกวิลาสกับ
ชูชัย พระขรรค์ชัย นี่เล่นฟันท้ายนรสิงห์ เขาเป็นคู่มวย
สุรัชย์ ศิลกวิลาส ถ้าวุ่นไหนชกกับชูชัย พระขรรค์ชัยนี่ เรียกว่าสนามมวย
ราชดำเนินแทบแตกเลยนะเพราะหล่อไง”

๑๕. ขบวนการเสือจีน (๒๕๐๑)

ผู้สร้าง: -

ผู้กำกับ: ถัดดา สารตายน

นำแสดง: สวลี ผกาพันธุ์ มิศกุนี ประจวบ ฤกษ์ยามดี สุเทพ วงศ์กำแหง
ชาติ อินทรวจิตร ศรีนทิพย์ ศิริวรรณ (ได้รับรางวัลตุ๊กตาทองนักแสดงประกอบ
หญิง พ.ศ.๒๕๐๒)

“ถ่ายที่โรงถ่ายคุณรัตน์ เปสตันยี บ้านสวย สิ่งแวดล้อมดี เป็นโรงถ่ายใหญ่มาก”

ผลงานสร้างภาพยนตร์หนึ่งเรื่องร่วมกับสุเทพ วงศ์กำแหง และชงชัย แดงประเสริฐ คือ
เรื่องวิมานคารา (2517) กำกับโดย ชุตินา สุวรรณรัต นำแสดงโดย สมบัติ เมทะนี ทศน์วรรณ เสนีย์
วงศ์ ณ อยุธยา (แสดงเป็นครั้งแรก) มยุรฉัตร เหมือนประสิทธิเวช

นอกเหนือจากความสามารถด้านการแสดงสวลี ผกาพันธุ์ยังได้ใช้ความสามารถด้านเสียง
พากย์เสียงตนเองในภาพยนตร์ ๑๖ มม. และพากย์ภาพยนตร์โทรทัศน์ที่ตามมาในระยะหลังด้วย แต่
ภาพยนตร์ ๑๕ มม. ที่ต้องบันทึกเสียงสดสวลี ผกาพันธุ์ กลับมีโอกาสแสดงเพียงเรื่องเดียว

พ.ศ.๒๔๘๘ โทรทัศน์ถือกำเนิดขึ้นในเมืองไทยโดยบริษัทไทยโทรทัศน์ จำกัด หรือที่รู้จัก
กันในนาม ช่อง ๔ บางขุนพรหม จำนวน รั้งสิกุล ผู้อำนวยการฝ่ายจัดรายการและโฆษณา
สถานีโทรทัศน์ช่อง ๔ บางขุนพรหม หรือหัวหน้างานที่รู้จักชอบพอกับอดีตกวี เสวตนันท์ ได้
ชักชวนให้สวลี ผกาพันธุ์ และอดีตกวี เสวตนันท์นำคณะชั้นซุ่มนุมนศิลป์มาจัดรายการทาง
โทรทัศน์ สวลี ผกาพันธุ์จึงถือเป็นบุคคลภายนอกสายแรก ๆ ที่เข้ามาบุกเบิกรายการโทรทัศน์ให้กับ
สถานีช่อง ๔ บางขุนพรหม (ผู้จัดรายอื่นเป็นพนักงานรับเงินเดือนของทางสถานีอยู่แล้ว) ใน
ระยะแรกสวลี ผกาพันธุ์เป็นผู้จัดรายการเพลงหลังจากที่เธอมีผลงานบันทึกแผ่นเสียงมาแล้ว
(ระหว่างที่ตั้งครรภ์เมื่อแสดงภาพยนตร์ไม่ได้ สวลี ผกาพันธุ์ จะสร้างผลงานเพลงบันทึกแผ่นเสียง
แทน) มีนักร้องยอดนิยมเข้าร่วมงานโทรทัศน์กับคณะชั้นซุ่มนุมนศิลป์จำนวนมาก อาทิ ชรินทร์

นันทนาคร สุเทพ วงศ์กำแหง พูนศรี เจริญพงศ์ อติเรก จันทรเรือง มีศักดิ์ นาครัตน์ สักกรินทร์ ปุญญฤทธิ์ ธรรมบุญ ปุ่กานนท์ สุพิศรา คฤหเดช ศุภศรี มาลยมณฑล

จากรายการเพลงจำนง รังสิกุลก็ให้แนวคิดว่าจะนำละครเวทีมาแสดงเป็นละครโทรทัศน์ สวลิ ผกาพันธุ์ จึงสร้างบ้านทรายทองเป็นละครโทรทัศน์สองตอนจบ โดยตัวละครหลักชุดเดิมทั้งหมด เว้นแต่หม่อมแม่ที่เปลี่ยนจากกำจาย รัตนดิกลงที่มีปัญหาสุขภาพเป็นมนัส บุญเกียรติซึ่งก็แสดงได้ดีไม่แพ้กัน ความโด่งดังของละครโทรทัศน์เรื่องบ้านทรายทองชนิดที่ว่า

“พอละครเล่น พอดกรุงรุ่งขึ้นกลางวันเนี่ยมีคนมาซื้อที่วีเอะเลย
เพราะไม่อยากจะไปอาศัยข้างบ้านหรือว่าดูที่ไหน อยากจะมาดูของตัวเอง
เพื่อจะมาดูตอนจบ เพราะว่า ๒ วันจบ”

เมื่อเข้ามาเป็นผู้จัดละครทางโทรทัศน์ สวลิ ผกาพันธุ์ นำผลงานละครเวทีที่เคยโด่งดังมาจัดแสดงออกอากาศทางโทรทัศน์ เช่น หนึ่งในร้อย นิจ โคมผู้จองหอง ทางสายเปลี่ยว วนิดา เธอรู้ลึกกว่าชอบงานโทรทัศน์มากกว่าเพราะสร้างจากและแสดงกันในห้องส่ง ได้อยู่บ้านไม่ต้องเดินทางไกลไปต่างจังหวัด

“จำได้เลยว่าคุณบุญถึง ฤทธิเกิด ที่อยู่แผนกฉาก ที่วี ช่อง ๔ บางขุนพรหมเนี่ย
สร้างจากเอง เราจะไปอาศัยถ่ายในโบสถ์ มันเป็นไปได้ มันดีตรงนี้
มันไม่ต้องไปไกลบ้านไง เขาเอาคล้ายกรงไก่ เนี่ย ที่มันเป็นตะแกรง ๆ รู ๆ
เอากระดาษหนังสือพิมพ์มาปะ ๆ ๆ ๆ แล้วก็พันสี สร้างฉาก เป็นพระ
เขาเอาแหวนมรดกไปซ่อนไว้ ไม่ต้องไปที่ไหนเลย อย่างดีเราก็ถ่ายหนังตอนไตเติ้ล
เช่น ทางสายเปลี่ยว เราก็ไปทางตรง ทางไปปากน้ำ สมุทรปราการ สมัยก่อนเนี่ย
มันก็เปลี่ยว ๆ จริงนะคะ”

พ.ศ.๒๕๐๔ สุรพล พรทวิวัฒน์ ได้ร่วมหุ้นกับนายแพทย์คนหนึ่ง เปิดพาราไดซ์เป็นไนต์คลับที่เปิดขายอาหารและมีนักร้องมาขับกล่อมลูกค้าในยามกลางวันด้วย สุรพลชวน สวลิ ผกาพันธุ์ มาร้องเพลงที่นี่

“เขาเป็นเพื่อนรักของพี่ชายคุณอดีศักดิ์ เสวตนันท์ เขาก็เลยมาติดต่อเรา
ในฐานะภรรยาของน้องชายเพื่อนมาร้องเพลงกลางวันคุณ เราก็มาคิดว่า
งานอะไรที่ไม่ไกลบ้านที่ดีที่สุด คือติดลูกไม่ใช่ลูกติดเรา ไม่มีพี่เลี้ยงนะ สงสาร
มีแต่คุณยาย เราก็เลยไปร้อง โอ้โฮ.. คนก็แน่นมาก”

สวลิ ผกาพันธุ์ ได้ชักชวนเพื่อนนักร้องคนอื่น ๆ รวมทั้งสุเทพ วงศ์กำแหงที่มีผลงานร้องเพลงอัดแผ่นเสียงเช่นเดียวกับเธอแต่ยังไม่มีโอกาสได้ร่วมงานกัน ทั้งสองได้โคจรมาพบกันที่พาราไดซ์ได้รับการต้อนรับจากแฟน ๆ อย่างดีหลวมชนิดที่ว่าคนแน่นทุกวัน แต่ด้วยเหตุผลกลใดไม่ปรากฏ

สุรพล พรทวีวัฒน์ ลาออกจากพาราไดซ์ ประสิทธิ์ พยอมยงศ์นักดนตรีฝีมือดีก็ลาออกด้วย สวลี ผกาพันธุ์ผู้ถือคติเลือดสุพรรณ มาด้วยกัน ไปด้วยกัน ก็เลยลาออกตาม สุรพลได้หมายตาร้านคลังแม่บ้านของคุณหญิงอุดมลักษณ์ ศรียานนท์ บนถนนราชดำเนินไว้ ตั้งใจว่าจะยกพาราไดซ์มาเปิดที่นี่ ในชื่อของโลลิต้าใน พ.ศ.๒๕๐๕ โดยร่วมหุ้นกับกำพล วัชรพล เจ้าของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ คอลัมนิสต์นามกระแซ่หรือประสาร มีเพื่อองศาสตร์ และสวลี ผกาพันธุ์

โลลิต้า ดำเนินงานลักษณะเดียวกับพาราไดซ์คือขายอาหารกลางวันและมีนักร้องร้องเพลงขับกล่อม ผลปรากฏว่า โลลิต้าแน่นตั้งแต่วันแรกทั้ง ๆ ที่ยังตกแต่งร้านไม่เสร็จ

“มันเหมือนกับของเชิญเสียงฟรี เชิญมากินฟรี มันแน่น มันสนุก

ใครมากรุงเทพฯสมัยนั้นถ้าไม่ได้มาโลลิตาก็เหมือนไม่ได้มากรุงเทพฯ

แล้วถ้าใครไม่ได้ทานกลางวัน โลลิตาก็เหมือน เหย กลางคืนก็ต้องไปเที่ยวโลลิต้า”

สวลี ผกาพันธุ์ ในฐานะหุ้นส่วนเป็นนักร้องตัวยี่นแล้วเชิญนักร้องดังคนอื่น ๆ หมุนเวียนสลับกัน ทั้งรวงทอง ทองลั่นทม จินตนา สุขสถิตย์ และคนอื่น ๆ

“มันสนุก จนเราลืมไปเลยว่าการถ่ายหนังยาก มันไกลบ้าน แล้วมันเครียดด้วย

เนี่ย.. ฉันต้องร้องให้ ตอนนี้นั้นต้องโกรธกับเธอ ตอนนี้นั้นต้องรักกับเธอ

อะไรอย่างนี้ มันไม่ต้องใช้เลย ใช้แต่อารมณ์การร้องเพลงกับในฐานะหุ้นส่วน

ซึ่งเราไม่ใช่ผู้จัดการ ผู้จัดการคือคุณสุรพล พรทวีวัฒน์ทำหน้าที่ผู้จัดการ

เรามีหน้าที่เป็นนักร้อง ถึงเวลาปั๊มาพูดเรื่องกิจการ กำไร ขาดทุน

ซึ่งไม่มีคำว่าขาดทุน”

พ.ศ.๒๕๑๒ หุ้นส่วน โลลิต้าแยกย้ายกันไปตามวิถีชีวิตของตนเอง สวลี ผกาพันธุ์ย้ายไปร้องเพลงตามทีต่าง ๆ จนกระทั่งสุเทพ วงศ์กำแหงกับธงชัย แดงประเสริฐมาชักชวนร่วมหุ้นเปิดภัตตาคารวิโอพิบนถนนเพชรบุรีตัดใหม่เป็นสถานบันเทิงที่โด่งดังอีกเช่นกัน ณ ที่นี้สุเทพและธงชัยเกิดไอเดียบรรเจิดคิดสร้างภาพยนตร์เรื่องวิมานคารา โดยตอนแรกสวลีไม่ได้ร่วมหุ้นด้วย แต่เมื่อหุ้นส่วนทางธุรกิจทั้งสองมาคุยแผนงานการสร้างภาพยนตร์กันที่ภัตตาคารวิโอพิให้สวลีได้ยินบ่อยครั้ง เธอก็เลยตัดสินใจร่วมหุ้น ซึ่งเธอยอมรับว่าเป็นเพียงครั้งเดียวในชีวิตการทำงานที่ตัดสินใจผิด

วิมานคาราออกฉายในปี ๒๕๑๗ แกลงข่าวเปิดตัวหนังในเรือล่องแม่น้ำเจ้าพระยา นักข่าวไปทำข่าวกันมากหน้าหลายตา ลงเรือที่ทำเรือ โอเรียนเต็ล เป็นการแถลงข่าวที่แปลกใหม่อย่างที่ไม่เคยมีใครทำมาก่อน แต่น่าเสียดายที่วิมานคาราฉายในช่วงที่บ้านเมืองกำลังมีปัญหาการแตกแยกกันทางความคิด รัฐบาลประกาศเคอร์ฟิวห้ามออกจากบ้านหลังสี่ทุ่ม นอกจากหนังจะไม่ทำเงินแล้วเจ้าของหนังจะต้องเสียเงินให้กับเจ้าของโรงหนังเพื่อเอาฟิล์มหนังกลับมาด้วย

“ไม่ยากจำ อยากจะให้ความจำตอนนี้มันหายไป ไม่อยากจำ ไม่อยากจะทำเลย”

“ไม่ยากจำเงินที่เสียไป เพราะว่าเราไม่ได้มีมรดกพกห่อหรือว่าเอามรดกส่วนนั้น มาทำตรงนี้ไม่ใช่” A ENLIGHTENS

“หุ่นวิไอพี แดกกันเลยนะ สามคนนี่ขายหุ่นวิไอพี คุณคงซื้ขายก่อน เราก็นายหุ่นวิไอพีเหมือนกัน เหลือคุณสุเทพซึ่งตอนหลังเขาจะขายให้ใคร เราไม่ได้ติดตาม ถ้าจะถามว่ามีอะไรจากวิมานดาราที่เราทำ ก็คือเหลือคุณสุเทพ ยังเป็นน้องรัก ยังเป็นเพื่อนรัก ยังเป็นคู่ขวัญในอาชีพก็คุ้ม”

สวลี ผกาพันธุ์ไม่แม้แต่จะคิดดูภาพยนตร์เรื่องนี้ ไม่เคยคิดถามว่าภาพยนตร์เรื่องนี้อยู่ที่ไหน ทั้ง ๆ ที่เธอมีสิทธิในฐานะหุ้นส่วนคนหนึ่ง

“ไม่ดูค่ะ ไม่รู้มีหรือเปล่านะ แต่ว่าไม่ดู ไม่ถามด้วยว่าหนังอยู่ที่ไหน ที่จริงก็มีสิทธิถามถูกมัย เพราะเรามีหุ้นนี้ หนังอยู่ที่ใครเราควรถามมัย ไม่ถาม เอาหนังไปทำอะไร ไม่ถาม คือให้มันจบไป”

แม้สวลี ผกาพันธุ์ ไม่อยากจดจำหรือกล่าวถึงภาพยนตร์เรื่องวิมานดารา แต่ในฐานะส่วนหนึ่งของประวัติศาสตร์จากคำบอกเล่า นี่คือหลักฐานทางประวัติศาสตร์ชั้นเยี่ยมจากปากคำของผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรง สมควรอย่างยิ่งที่จะบันทึกไว้ให้คนรุ่นหลังได้ติดตาม

จุดเด่นของสวลี ผกาพันธุ์คือ ความภาคภูมิใจในอาชีพ รักและรักษาชื่อเสียงสวลี ผกาพันธุ์ที่สุด นี้มิได้หมายถึงการหลงตัวเอง แต่หมายถึงความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ เซอร์ เสวตนั้นทน์ อาจจะพูดอะไรกับใครอย่างไรก็ได้ แต่สิ่งที่ออกจากปากสวลี ผกาพันธุ์นั้น

“นับเป็นนับ รับปากเป็นรับปาก ต้องรักษาคำพูด ภูมิใจในตัวเอง ภูมิใจในอาชีพ”

วันเวลาที่ผันผ่านเมื่อสวลี ผกาพันธุ์ ย้อนกลับไปมองเส้นทางของภาพยนตร์ไทย ภาพยนตร์ ๑๖ มม. ในยุคของเธอถือเป็นของใหม่ของคน ส. อาสนจินดา คือผู้บุกเบิกนำพาชาวละครเวทีไปหาแหล่งน้ำใหม่แบบไปตายเอาดาบหน้าด้วยไม่มีใครรู้ว่าจะต้องไปเจอกับอะไรหลังละครเวทีปิดตัวลง โรงละครกลายเป็นโรงภาพยนตร์ เปรียบเสมือนก่อนจะมี ฮ.นกฮูกได้ต้องมี ก.ไก่มาก่อน ภาพยนตร์ ๑๖ มม. อย่างนิทรา สายัณห์ สาวเครือฟ้า นางเอกอย่างรัตนารักษ์ อินทรกำแหง วิไลวรรณ วัฒนพานิช คือ ก.ไก่สำหรับสวลี ผกาพันธุ์

๓. ประภาพรรณ นาคทอง

ประภาพรรณ นาคทอง เกิดเมื่อวันที่ ๑ มิถุนายน พ.ศ.๒๔๖๒ ที่กรุงเทพฯ ย่านพญาไท เป็นลูกคนกลางในจำนวนพี่น้อง ๕ คน คุณพ่อรับราชการเป็นผู้ตรวจการสรรพสามิต คุณแม่เป็นแม่บ้าน การศึกษาในวัยเด็กเริ่มต้นที่อนุบาลวินัสสมิธ แล้วมาเรียนสตรีเพชรบุรี เมื่อครอบครัวย้ายไปอยู่จังหวัดนนทบุรี ประภาพรรณ นาคทองได้ย้ายไปเรียนที่โรงเรียนสตรีนนทบุรี จากนั้นได้ตามคุณ

พ่อที่ย้ายไปรับราชการในจังหวัดสระบุรีอยู่ระยะหนึ่ง เมื่อย้ายกลับมากรุงเทพฯ ได้เข้าศึกษาต่อที่โรงเรียนอนุหัตถ์แล้วจึงเข้าศึกษาเตรียมธรรมศาสตร์หลักสูตรสองปีจนสำเร็จการศึกษา

แนวด้านการแสดงของประภาพรรณ นาคทองฉายมาตั้งแต่วัยเยาว์ สิ่งบันเทิงใจในยามนั้นมีเพียงละครชาตรีที่เป็นละครแก้บน ได้ยินเสียงกลองลอยมาตามลมเด็กหญิงประภาพรรณต้องคอยเงี่ยหูฟังว่าคืนนี้มีละครแก้บนเล่นที่ไหน ตกค่ำต้องตามไปดูถึงหน้าเวที เมื่อเข้าโรงเรียนจึงเป็นคนชอบร้อง ชอบเต้น มีโอกาสได้แสดงอยู่บ่อยครั้ง ที่ชอบมากที่สุดคือการประกวดร้องเพลงตามตลาดนัด ละครที่น่าภาคภูมิใจที่สุดในวัยเยาว์เกิดขึ้นเมื่อประภาพรรณศึกษาอยู่ที่โรงเรียนสตรีเพชรบุรี ได้แสดงละครในงานกาชาดที่โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์^๕ เนื้อหาเผยแพร่ความรู้เรื่องการต่อต้านอหิวตโรค เนื้อเรื่องมีอยู่ว่าตัวอหิวตโรคเดินทางมาจากเมืองมะละแหม่ง ประเทศพม่า เพื่อมาแพร่เชื้อให้คนไทย ระหว่างที่ตัวอหิวตกำลังยื่นปรีภษาว่าจะแพร่ระบาดโรคให้คนไทยอย่างไรนั้นทางการไทยได้ปราบปรามเชื้ออหิวตโรคจนสิ้นซาก ประภาพรรณได้รับบทบาทสำคัญในครั้งนี้อย่างเด่นชัด โดยแสดงเป็น “ตัวอหิวต”

“เล่นเป็นตัวอหิวต ต้องทาตัวดำ ๆ ไขมันมันตย่นเรศร์ พ่อสามีมุณสวัสดิ์เป็นคนสอนเราตื่นเต้นเพราะเป็นเด็กรู้สึกว่โก้จิงเลยที่ได้เล่นเป็นอหิวต”

จากละครเรื่องนี้คุณครูได้ชวนประภาพรรณไปร่วมวงดนตรีไทยเดิมรับหน้าที่เป็นคนตีฉิ่ง ซึ่งสร้างความภาคภูมิใจให้เจ้าตัวอีกเช่นเดิม

ประภาพรรณ นาคทอง เริ่มเข้าสู่วงการบันเทิงหลังสำเร็จจากเตรียมธรรมศาสตร์^๕ หลังจากเพียรพยายามสมัครงานหลายแห่งจนเริ่มท้อ เมื่อสมัครไปที่ไหนยังไม่มีใครตอบรับ จนกระทั่งมีการก่อสร้างโรงหนังเฉลิมไทยพร้อมกับประกาศรับสมัครนักแสดงละครเวที ประภาพรรณเห็นโอกาสที่จะได้งานทำจึงไปสมัครทั้ง ๆ ที่ไม่รู้จักใคร กรรมการคือดาราส่งสำคัญในสมัยนั้นหนึ่งในนั้นคือ ส. อาสนจินดา ท่ามกลางผู้สมัครนับพันคนมีนางงามอยู่หลายคน รวมทั้งเรณู พิบูลภานุวัฒน์ รองนางสาวไทยประจำปี พ.ศ.๒๔๕๑ (มารดาคุณรัตน์ ภมรมนตรี) ร่วมประกวดด้วย

“อ๊วย.. หลายพันคน นางงาม เรณู พิบูลภานุวัฒน์ แม่แชน แล้วก็ีมีนางงามอีกหลายคน ปรากฏว่าไม่รู้ยังงไฟลูกใจเราได้ ไปร้องให้ให้เขาดู ร้องเพลงก็ร้องเพลงสายฝน เขาให้ทำอะไรก็ทำไป เราอยากได้ตำแหน่งเราก็ก็น่าจะ

^๕ ในปี พ.ศ.๒๔๕๑ มหาวิทยาลัยตั้งโรงเรียนเตรียมปริญญาที่มีหลักสูตร ๒ ปี เพื่อรับผู้ประสงค์จะเข้าเรียนต่อที่มหาวิทยาลัย วิชาธรรมศาสตร์และการเมืองโดยตรง โรงเรียนเตรียมปริญญาที่มีหลักสูตรการสอนหนักไปทางด้านภาษา ทั้งภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ฝรั่งเศส และวิชาด้านสังคม เช่น ปรัชญา วิชาเทคโนโลยี คนตรี พิมพ์ดีด และตัวเลข เป็นต้น โรงเรียนเตรียม ปริญญาทั้งหมดรวม ๘ รุ่น จนถึงปี พ.ศ.๒๔๕๑ จึงถูกยกเลิกไป (ประวัติมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์: <http://www.tu.ac.th/intro/about/swf/history1.htm>)

คนเยอะเยอะ ผลสุดท้ายเขาก็บอกว่าให้กลับบ้านแล้วเขาจะเรียก สมัยนั้น
โทรศัพท์ก็ไม่มี สองสามวันเขาก็เขียนจดหมายมาบอกว่าเราเลือกคุณให้มา
พอลันไปเขาบอกว่าให้เป็นนางเอก โอ้โฮ...”

จุดเด่นหนึ่งของประภาพรรณ นาคทองที่เตชะตากรรมการนำจะอยู่ที่รูปร่างผอมเพรียวบอบ
บางแตกต่างจากผู้หญิงส่วนใหญ่ในยุคนั้น เป็นที่มาของชื่อ “บาง” ชื่อเล่นที่เพื่อน ๆ ในวงการเรียก
ขานกันจนถึงทุกวันนี้

“คุณเหม เวชกร บอกว่า เออ.. ให้อั้วผู้หญิงคนนี้สวยดี ผอม ถ้าอ้วน ๆ ใส่เสื้อแบบนี้
ไม่ได้ ต้องผอม ๆ แบบเธอนี้ดี”

ละครเวทีเรื่องแรกที่แสดงคือ ราชันย์ผู้พิชิต แสดงคู่กับวสันต์ สุนทรปักษิณ ร่วมด้วยเรณู
พิบูลภานุวัฒน์ บางครั้งก็รับหน้าที่เป็นนักร้องสลับฉาก เมื่อละครเวทีหยุดกิจการ ประภาพรรณ นาค
ทองก็ไม่แตกต่างจากนักแสดงคนอื่นที่เปลี่ยนวิถีโคจรจากเวทีละครไปโลดแล่นบนจอเงินตั้งแต่ปี
พ.ศ.๒๔๙๖ ผลงานภาพยนตร์ที่รวบรวมได้มีดังนี้

๑. เสียงสาป (๒๔๙๖)

ผู้สร้าง: สถาพรภาพยนตร์

ผู้กำกับ: มารุต

นำแสดง: สมควร กระจ่างศาสตร์ สุพรรณ บูรณะพิมพ์ ทัด เอกทัต

ประภาพรรณ นาคทอง เซาว์ แคล้วคล่อง

๒. หยกฟ้า (๒๔๙๖)

ผู้สร้าง: โยคีสถานสี่พระยา แพนกภาพยนตร์ (วิรัช พิงสุนทร)

ผู้กำกับ: วสันต์ สุนทรปักษิณ

นำแสดง: จรรจรูญ อมาตยกุล วิไลวรรณ วัฒนพานิช **ประภาพรรณ นาคทอง**

มนูญ สาระเทียน

๓. กุลปราโมทย์ (๒๔๙๗)

ผู้สร้าง: โยคีสถานสี่พระยา แพนกภาพยนตร์ (วิรัช พิงสุนทร),

ผู้กำกับ: -

นำแสดง: รัตนาภรณ์ อินทรกำแหง **ประภาพรรณ นาคทอง** จันท์แรม โทณวนิก

มานิต อิกวัต สมชาย สามิภักดิ์ มนูญ สาระเทียน

๔. ชาติยาจก (๒๔๙๗)

ผู้สร้าง: ศิริจินดาภาพยนตร์ (ศิริ ศิริจินดา),

ผู้กำกับ: พันคำ

นำเสนอ: พันคำ วิไลวรรณ วัฒนพานิช **ประภาพรรณ นาคทอง** สาหัส บุญหลง
สงวน รัตนทัศนีย์ ศิริ ศิริจินดา สมพงษ์ พงษ์มิตร ดอกดิน กัญญามาลัย

๕. ชีวิตใหม่ (๒๕๕๘)

ผู้สร้าง: -

ผู้กำกับ: เนรมิต สุวัฒน์ วรรดิกล

นำเสนอ: โกวิท อธิกุล เย็นจิต สัมมาพันธ์ **ประภาพรรณ นาคทอง** ทัด เอกทัต
เชาวน์ แคล้วคล่อง

๖. โตเกียวพิศวาส (๒๕๕๘)

ผู้สร้าง: เฉลิมชาติภาพยนตร์ (วัชนิ สุจิตการพิทยา)

ผู้กำกับ: พันคำ

นำเสนอ: พันคำ วิไลวรรณ วัฒนพานิช **ประภาพรรณ นาคทอง** กัณท์รีย์ นาค
ประภา ออบ บุญคิด สมศรี อรรถจินดา วลิต สนธิรัตน์ ชุศรี อธิก ชูเดี่ยว ตำราญ

๗. น้ำใจสาวจีน (๒๕๕๘)

ผู้สร้าง: เทพธิดาภาพยนตร์ (ประภาพรรณ นาคทอง)

ผู้กำกับ: ส.อาสนจินดา

นำเสนอ: ส. อาสนจินดา วิไลวรรณ วัฒนพานิช **ประภาพรรณ นาคทอง**
กัณท์รีย์ นาคประภา เสน่ห์ โกมารชุน ชุศรี โรจนประดิษฐ์ สมศรี อรรถจินดา
อธิก อรรถจินดา เมืองเริง ปัทมินทร์ ทานทัต วิภาตโยธิน ศรีนทิพย์ อินทรวิจิตร
ปราณีต คุ่มเด สุวาลีวัลย์ สุวรรณทัต ดวงแก้ว อมรดิษฐ์

๘. โบตั๋น (๒๕๕๘)

ผู้สร้าง: เนรมิตภาพยนตร์ (จรี อมาตยกุล)

ผู้กำกับ: ส. อาสนจินดา

นำเสนอ: ส. อาสนจินดา วิไลวรรณ วัฒนพานิช ทัด เอกทัต

ประภาพรรณ นาคทอง เสน่ห์ จำรูญ สาหัส ชาลี ชุศรี วลิต สงวน

๙. พิมพิลาไลย (๒๕๕๘)

ผู้สร้าง: วิจิตรเกษมภาพยนตร์ (บัณฑิต องค์กรวิศิษฐ์)

ผู้กำกับ: พันคำ

นำเสนอ: สมควร กระจ่างศาสตร์ วิไลวรรณ วัฒนพานิช **ประภาพรรณ นาคทอง**
สมจิตร ทรัพย์สำรวย มนต์ บุญเกียรติ สงวน รัตนทัศนีย์ ฉลอง สิมะเสถียร
เล็ก อำเที่ยงตรง ชวิต เอกาทัต สาหัส บุญหลง เชาวน์ แคล้วคล่อง ล้อต๊อก ชุศรี

๑๐. หญิงคนช้ำ (๒๕๕๘)

ผู้สร้าง: โยคีสถานสี่พระยา แผนกภาพยนตร์ (วิรัช พึ่งสุนทร)

ผู้กำกับ: วิรัช พึ่งสุนทร

นำแสดง: ฉลอง สิมะเสถียร วิไลวรรณ วัฒนพานิช สมพงษ์ พงษ์มิตร

ดอกคิน กัญญามาลย์ ประภาพรรณ นาคทอง เมืองเริง ปัทมินทร์ ประเลิด สีเสียด

๑๑. หญิงสามผัว (๒๕๕๘)

ผู้สร้าง: วิจิตรภาพยนตร์

ผู้กำกับ: สดศรี บุรพารมภ์

นำแสดง: สถาพร มุกดาประกร ประภาพรรณ นาคทอง คำรณ สัมบุณณานนท์

สรสิทธิ์ แสงชัยวรรณ ล้อต๊อก ม.ล.รุจิรา มารศรี

๑๒. เกหาสน์สีแดง (๒๕๕๕)

ผู้สร้าง: โยคีสถานสี่พระยา (วิรัช พึ่งสุนทร)

ผู้กำกับ: วิรัช พึ่งสุนทร

นำแสดง: ชาญชัย ศิวเสนา รัชณี กฤษณะระมย์ ประภาพรรณ นาคทอง

ปยุต เงากระจ่าง ประดิษฐ์ เกตุรัตน์ สมพงษ์ พงษ์มิตร จันตรี สาริกบุตร

สมจิตต์ ทรัพย์สำรวย ประมินทร์ จารุจาริต วันทนีย์ อิศรางกูร ณ อยุธยา

แอล้ม โทณวนิก พริ้ง บัวสีม่วง ประสาร ฉิมชาญเวช ด.ช. อรรถวิทย์ สุขโรจน์

ด.ญ. ประมวลพิศ เวชอุทัย ด.ญ. ทิพย์วรรณย์ ธรรมเที่ยงสัตย์

ด.ญ. ศุภณี ธรรมเที่ยงสัตย์

๑๓. ดอกฟ้าและโคมผู้จองหอง (๒๕๕๕)

ผู้สร้าง: โยคีสถานสี่พระยา (วิรัช พึ่งสุนทร)

ผู้กำกับ: -

นำแสดง: ชลิต สุเสวี เรวดี ศิริวิไล ประภาพรรณ นาคทอง สมพงษ์ พงษ์มิตร

ชูศรี โรจนประดิษฐ์ วิโรจน์ สายวัฒนะ กรองจิตต์ เตมียศิลปิน นูน บุญรัตพันธุ์

กำจาย รัตนคิดถ เมืองเริง ปัทมินทร์ พิชัย จิตต์ตรีจันทร์ เจริญ แสงสุวรรณ

๑๔. ธารชีวิต (๒๕๕๕)

ผู้สร้าง: สหศิลป์ภาพยนตร์ (เอกคุณ คุณามาตย์)

ผู้กำกับ: เนรมิต

นำแสดง: เสถียร ธรรมเจริญ พะเยาว์ สาริกบุตร ประภาพรรณ นาคทอง

จำริญ หนวดจิ้ม จันตรี สาริกบุตร สาหัส บุญหลง ผาด เนตรอำไพ

ค.ญ.ชาริณี ส่องศรีสุข

๑๕. นางไป๋ (๒๔๕๕)

ผู้สร้าง: วินัสภาพยนตร์ (วิชัย วานิชทัตย์)

ผู้กำกับ: เนรมิต

นำแสดง: เกชา เปลี่ยนวิถี ประภาศรี สาทรกิจ **ประภาพรรณ นาคทอง**

สมพงษ์ พงษ์มิตร ชุศรี โรจนประดิษฐ์ ถ้อยถ้อย สมศรี อรรถจินดา

ทัต เอกทัต ชาลี อินทรวิจิตร

๑๖. บ้านทรายทอง (๒๔๕๕)

ผู้สร้าง: โยคีสถานี่พระยา (วิรัช พึ่งสุนทร)

ผู้กำกับ: วิรัช พึ่งสุนทร

นำแสดง: ชนะ ศรีอุบล เรวดี ศิริวิไล **ประภาพรรณ นาคทอง** สมพงษ์ พงษ์มิตร

สมจิตต์ ทรัพย์ล้ำรวย กำจาย รัตนดิถ

๑๗. ริมธารรัก (๒๔๕๕)

ผู้สร้าง: รัตนภาพยนตร์ (รัตน์ เศรษฐภักดี)

ผู้กำกับ: ส.อาสนจินดา

นำแสดง: ฉลอง สิมะเสถียร วิไลวรรณ วัฒนพานิช **ประภาพรรณ นาคทอง**

สาหัส บุญหลง สมพงษ์ พงษ์มิตร ชุศรี โรจนประดิษฐ์ ดวงมัลย์ สูดคะเนิง

๑๘. เศรษฐีอนาถา (๒๔๕๕)

ผู้สร้าง: เอส.อาร์.ฟิล์ม (จำนงค์ ไรวา)

ผู้กำกับ: วสันต์ สุนทรปักษิณ

นำแสดง: เสถียร ชรรณเจริญ ระเบียบ อาชนะโยธิน เถิม ปิ่นอำไพ

ประภาพรรณ นาคทอง ดอกดิน กัญญามาลย์ จำนงค์ คุณะดิถ เจริญ แสงสุวรรณ

สมชาย สามิภักดี ทัศนีย์ ชูสวัสดิ์ ศรีนทิพย์ นวลจันทร์ วรรณวีรากร

๑๙. โขกมนุชย์ (๒๕๐๐)

ผู้สร้าง: เทพธิดาภาพยนตร์

ผู้กำกับ: -

นำแสดง: ชลิต สุเสวี **ประภาพรรณ นาคทอง**

๒๐. ก่อนอรุณจะรุ่ง (๒๕๐๐)

ผู้สร้าง: เทพธิดาภาพยนตร์

ผู้กำกับ: กัณฐรีย์ นาคประภา

นำแสดง: ชนะ ศรีอุบล ประภาพรรณ นาคทอง สุเทพ วงศ์กำแหง สุพรรณ
 บุรณะพิมพ์ มารศรี มุกดาประกร กัณษริย์ นาคประภา พัทธนี อูรารักษ์ สถาพร
 มุกดาประกร ส่าง อินทรวิจิตร ล้อต๊อก

๒๑. น้ำตาแม่ (๒๕๐๐)

ผู้สร้าง: ทวีภาพยนตร์ (วัฒนา แอคะรัตน์)

ผู้กำกับ: สาหัส บุญหลง

นำแสดง: สมควร กระจ่างศาสตร์ **ประภาพรรณ นาคทอง**

ประภาพรรณ นาคทอง มีความโดดเด่นเหนือนางเอกคนอื่นในเรื่องการศึกษา หนังสือพิมพ์
 มักจะเรียกเธอว่า “เด็กธรรมศาสตร์” เพื่อน ๆ ในวงการมองเธอด้วยสายตาชื่นชม

“ก็ไม่ใช่เล่นนะ เรียนภาษาอังกฤษ ฝรั่งเศส แล้วเรียนเศรษฐกิจ

โอ.. ไปสอบเข้าธรรมศาสตร์ไม่นึกเลยได้คะแนนดี ดี ได้อยู่ชั้นดีเลย”

“เวลาหนังสือพิมพ์ลงเขาเรียก ‘เด็กธรรมศาสตร์’ แล้วเวลาไปเล่นละครเขาจะบอก

‘คนนี้เขาไม่ใช่เล่นนะ เขามีการศึกษานะ พวกเราสู้เขาไม่ได้หรอก’ ”

แม้คำนิยมสังคมในตอนนั้นจะดูถูกอาชีพนักแสดงว่าเป็นคนเดินกินรำกิน แต่สำหรับ
 ประภาพรรณ นาคทอง ผู้ถือว่ามีการศึกษาสูงเกินระดับมาตรฐานนักแสดงสมัยนั้นคุณพ่อคุณแม่
 ไม่ได้ตำหนิเธอแต่ประการใด มีแต่ส่งเสริมให้ทำงานหารายได้ ซึ่งการทำงานมีรายได้ที่มั่นคงเป็นสิ่ง
 ที่ประภาพรรณมุ่งหวังมาโดยตลอด ด้วยเหตุนี้เธอจึงยกระดับตัวเองจากนักแสดงเป็นผู้สร้าง
 ภาพยนตร์ในนามเทพธิดาภาพยนตร์ ด้วยตัวเธอเองเพียงลำพังมิได้ร่วมหุ้นกับใครทั้งสิ้น นับว่าเป็น
 การตัดสินใจที่กล้าหาญพอสมควร เทพธิดาภาพยนตร์มีผลงานสร้างภาพยนตร์ ๓ เรื่องคือ น้ำใจสาว
 จีน (๒๔๘๘) ก่อนอรุณจะรุ่ง (๒๕๐๐) และ โขกมนุชย์ (๒๕๐๐)

“ตอนนั้นรู้สึกมีเงิน รู้จักกับคนใหญ่โตอย่างผู้จัดการ โรงหนังก็ไปขอว่า

ฉันจะทำหนังนะ ให้ฉันฉายนะ เขาก็ให้ พอได้ทุนมาราก็ทำหนัง”

การสร้างภาพยนตร์เรื่องแรกประภาพรรณ นาคทอง ได้ขอยืมเงินจำนวน ๓๐๐,๐๐๐ บาท
 จากคนรู้จักมาเป็นทุนเริ่มต้น ความกล้าตัดสินใจลงทุนสร้างภาพยนตร์เกิดจากความมั่นใจว่า
 ภาพยนตร์เรื่องนี้ต้องทำเงิน ได้วิไลวรรณ วัฒนพานิช นางเอกเจ้าน้ำตาซึ่งเป็นเพื่อนกันมาแสดงให้
 เนื้อเรื่องเกี่ยวกับผู้หญิงเงินที่ถูกคนไทยข่มเหงจิตใจ ถือเป็นแนวเรื่องยอดนิยมในสมัยนั้น ยิ่งได้ฉาย
 ต้อนรับตรุษจีนยิ่งทำเงินได้มาก น้ำใจสาวจีนเข้าสู่ตราสำเร็จนี้

“เรื่อง คนแสดง ผู้กำกับ ก็ได้แล้ว เรื่องน้ำใจสาวจีน วิไลวรรณ ส.อาสนจินดา
 สองคนนี้ก็รู้เรื่องแล้ว”

“วิไลวรรณนี่ไม่มีใครสู้เลยเรื่องร้องไห้ เขาร้องไห้เก่ง ร้องไห้สวย”

น้ำใจสาวเงินประสบความสำเร็จทำรายได้มากพอสมควร ประภาพรรณ นาคทอง ในฐานะผู้สร้างสามารถซื้อรถยนต์ด้วยเงินสด เป็นนักแสดงหญิงคนเดียวที่มีรถยนต์ขับคันยาวเหยียด ถัดมาอีกสองปีประภาพรรณ ได้สร้างภาพยนตร์เรื่องที่ ๒ ก่อนอรุณจะรุ่ง โดยสร้างมารศรี ณ บางช้าง เป็นนางเอกใหม่ประดับวงการ ประกบคู่กับชนะ ศรีอุบล

“ก่อนอรุณจะรุ่ง มารศรี ณ บางช้าง เป็นนางเอก เขาสวยมาก เมื่อสาว ๆ สวยจริง ๆ ตอนที่เขาไม่ได้เข้ามาวงการ ไม่ได้แต่งงาน สวยมาก ชนะเขาทั้งมีชื่อเสียง ทั้งหล่อ ถ้าเป็นสมัยนี้ใครสู้เขาไม่ได้นะ หล่อจึ้งเลย หล่อมาก ๆ เลย เขาหล่อจริง ๆ นิสัยก็ดี”

ภาพยนตร์เรื่องที่ ๓ โชคมมนุษย์ ประภาพรรณ นาคทอง แสดงนำเอง ทั้งก่อนอรุณจะรุ่งและ โชคมมนุษย์ ได้รับการตอบรับจากผู้ชมแต่เมื่อถามถึงรายได้ เจ้าของโรงภาพยนตร์กลับบอกว่าไม่มีคนดู เก็บเงินไม่ได้ ประภาพรรณเจ็บตัวไปกับการสร้างภาพยนตร์สองเรื่องนี้มาก และยุติการสร้างภาพยนตร์ตั้งแต่บัดนั้น รับหน้าที่เฉพาะนักแสดงภายใต้บทบาทหลากหลาย แต่ที่ติดตามคนดูน่าจะเป็นภาพนางร้าย เพราะเป็นคนเสียงดัง ตาโต อย่างไรก็ตามในฐานะนักแสดงนำหญิง ประภาพรรณ นาคทองได้สร้างแรงบันดาลใจบางอย่างให้กับคนดูบางคน โดยที่เจ้าตัวเองก็คาดไม่ถึง

“เรื่องยอดคนนี่เราออกแบบเสื้อผ้าเอง มีโปสเตอร์อยู่หน้าโรง พอเสร็จแล้ว มีนักจักรยานเขียนจดหมายมาขอให้ช่วยออกแบบเสื้อผ้าให้เขา เอาให้เหมือนกับที่คุณถ่ายเล่นในหนัง นุ่งกางเกงสามส่วน กลายเป็นฮิตไปเลย”

ในช่วงที่แสดงภาพยนตร์ประภาพรรณ นาคทอง ไม่เคยมีข่าวเรื่องชู้สาว เธอยืนยันว่า คนในวงการภาพยนตร์ยุคนั้นไม่มีใครเจ้าชู้ ทุกคนเป็นที่เป็นที่นอ่งเป็นลูกป้าน้ำอาอากันหมด ผากเนื้อผากตัวกันได้ อีกทั้งหนังสือพิมพ์ก็ไม่เปิดพื้นที่ให้กับข่าวประเภทชู้สาวเหมือนอย่างสมัยนี้ จึงเป็นเครื่องพิสูจน์ว่าความโด่งดังของนักแสดงหญิงยุคก่อน พ.ศ.๒๕๐๐ เกิดจากฝีมือล้วน ๆ อย่างประภาพรรณเองโด่งดังถึงขนาดมีแฟนภาพยนตร์เขียนจดหมายส่งมาที่บ้านวันละหลายฉบับจนต้องจ้างเด็กมาตอบ

“เขาจะเขียนจดหมายถึงฉัน ไม่ต้องเขียนที่อยู่หรอก บอกประภาพรรณ นาคทอง ก็ถึงแล้ว”

“บ้านที่เสาชิงช้า ก็มีคนมาเคาะก๊อก ก๊อก ประภาพรรณ อะ ไรอย่างนี้ ไปไหนเด็ก ก็วิ่งตามดู”

ประสบการณ์การแสดงภาพยนตร์ที่เป็นความยากลำบากของประภาพรรณ นาคทองก็ไม่แตกต่างกับนักแสดงหญิงคนอื่น ๆ คือ ต้องเตรียมเสื้อผ้าและเครื่องสำอางไปเอง แต่งหน้าทำผมเอง

“มันเบื่อ จี้เกียจ อยากจะมาซ้ำหน้อยก็ไม่ได้ต้องรีบมาแต่งหน้า

ซื้อครีมแม็กซ์ แป้งเตอร่กันคนละหลอด แล้วผู้ชายก็โหย...แต่ละคน ๆ เนี่ย
 ไม่ยอมซื้อของตัวเอง อย่างสุเทพ สุรสิทธิ์นี่ มาถึงก็ ‘ขอยืมหน่อยสิ’
 เอาพี่ของเราไปตบ เหงื่อ... พูคก็ไม่ได้ โม่โม่
 ไม่ค่อยเอามาหรอก มาขอยืม อย่างเงี้ย ‘ยืมหน่อย ยืมหน่อย รีบ ๆ ๆ’
 อะไรเงี้ย เหงื่อโซกมาเชียว”

แต่ความหนักหนาสาครรจ์ที่สุดสำหรับประภาพรรณ นาคทองคือการต้องทวงเงินค่าตัว
 “เขาก็บอกว่า จะให้เท่านั้นเท่านี้ พอเสร็จแล้วก็บอกว่าค่อยเอาอีกที
 ตอนหนึ่งเข้านะ พอจริง ๆ ก็ขาดทุนก็หายไปเลย ไม่เจอเลย
 พอเจอหน้ากันวันหลังเขาก็ยืม ๆ ไม่พูด”

เมื่อละครโทรทัศน์ได้รับความนิยมประภาพรรณ นาคทองก็ได้เข้ามาแสดงละครโทรทัศน์
 ด้วยงานห่างหายจากวงการภาพยนตร์ หันมาแสดงละครโทรทัศน์เป็นอาชีพแทน
 แม้จะเคยเป็นผู้สร้างภาพยนตร์มาก่อนแต่เมื่อมาถึงละครโทรทัศน์ ประภาพรรณกลับไม่
 เคยคิดที่จะเป็นผู้จัดละคร

“คุณต้องไปหาสปอนเซอร์ ถ้าไม่มีสปอนเซอร์จะเอาเงินที่ไหนมาจัด
 อย่างคุณสวลีนี่เข้ามาจากไหน ๆ ๆ คนรู้แล้วว่าถ้าเขาจัดใช้การได้
 ฉันให้ได้สปอนเซอร์ จะไม่ทำให้ฉันเสีย ถ้าไม่มีคนดูสปอนเซอร์ก็แย่มาก..
 เคยทำกว่าจะได้ทีแหม.. โอ้ย.. ต้องไหว้กราบกัน ไอ้เจ้าของบางทีก็เข้าสู้
 ‘ไปเที่ยวกันก่อนสิ’ กว่าจะให้ โอ้ย.. บอกไม่เอา..
 เคยทำอยู่กับเขาเรื่องสองเรื่อง บอกไม่เอา... เลิกเหอะ พอแล้ว
 ไม่เอาแล้ว ยากจริง ๆ”

ระหว่างที่แสดงภาพยนตร์และละครโทรทัศน์ ประภาพรรณยังได้ถ่ายแบบและเดินแบบบ้าง
 เป็นบางครั้งจากการชักชวนของหม่อมเจ้า ไกรสิงห์ วุฒิชัย ดีไซน์เนอร์ชื่อดัง การที่ประภาพรรณมี
 โอกาสทำงานหลายอย่างเพราะเป็นคนซื่อสัตย์ ตรงต่อเวลา ขยัน กล้าตักงาน ไม่ว่าจะทำงานชิ้นใด
 ต้องทำให้สำเร็จ ไม่เคยทิ้งงาน ผลงานหลักในระยะหลังคือละครโทรทัศน์ที่ประภาพรรณแสดงอยู่
 นานหลายปีจนรู้สึกเบื่อ

“เลิก เบื่อ เพราะรู้สึกว่าย่างมากแล้ว ไปเป็นคุณแม่ตัวย่าชั๊กเบือแล้ว ฉันเลิกคิดว่า”
 “อยากจะเปลี่ยนชีวิตใหม่ที่มันมั่นคง ไม่ต้องมานั่งตื่นเช้า หรือบางทีเขา
 นอนกันแล้วเราเพิ่งกลับบ้าน เขาคืนเช้ากันแล้วเราเพิ่งกลับบ้าน อย่างเงี้ย
 ไม่ไหวแล้ว พอเราอายุมากแล้วชื่อเสียงมันก็น้อยลง เรื่องอะไร... เรามีเงิน
 ไปหาชีวิตใหม่ดีกว่า แล้วพอเราไปเราก็ได้คิดกลับมา”

ประภาพรรณ นาคทอง หันหลังให้กับวงการบันเทิงไทยไปเมื่อ พ.ศ.๒๕๐๔ โดยไปศึกษาต่อที่ประเทศอังกฤษ เป็นเวลา ๕ ปี ได้พบรักกับชาวอเมริกัน จึงตัดสินใจแต่งงานแล้วโยกย้ายไปใช้ชีวิตกับสามีที่ประเทศสหรัฐอเมริกา เมื่อสามีเสียชีวิตประภาพรรณกลับมาอยู่เมืองไทยอย่างถาวรและไม่ทิ้งนิสัยนักธุรกิจ เธอทำธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ (สร้างคอนโดมิเนียมและศูนย์การค้า) และเปิดร้านแอนริคอยู่ระยะหนึ่งก่อนที่จะขายกิจการไป ช่วงกลับมาเมืองไทยใหม่ๆ ประภาพรรณมีโอกาสดูละครการกุศลบ้าง แต่ไม่เคยคิดจะกลับเข้าสู่วงการบันเทิงอีก

“ไม่เล่นหรือหอกะ แก่จะตาย ออกมาเป็นตัวอะไรคะ ปู่โสมหรือนางนาคพระโขนง”

อย่างไรก็ตามแม้จะหันหลังให้วงการบันเทิงมาหลายสิบปี แต่ประภาพรรณ นาคทอง ยังคงติดตามข่าวคราวแวดวงบันเทิงไทยอย่างสม่ำเสมอ

“เดี๋ยวนี้เพื่อจ้งนะ ลือเยอะ เปิดทีวีก็เจอหน้าเขาทุกวันเลยนะ

มีคนไปสัมภาษณ์ทุกวันเลย ‘นัดกันหรือเปล่า ไปด้วยกันหรือเปล่า’

‘ไม่เป็นเรื่องเป็นราว นางเอกสมัยนี้เยอะนะคะ สมัยก่อนน้อย’

“สมัยนั้นมันภาคภูมิแต่สมัยนี้ไม่อยากจะพูดเพราะ ไอ้โ.. คาราแต่ละคน

มีเงินเป็นร้อยล้านพันล้าน แต่ตอนแสดงก็รู้สึกภาคภูมิใจ”

๔. อมรา อัสวนนท์ เกิดเมื่อวันที่ ๗ พฤษภาคม พ.ศ.๒๔๘๐ เป็นบุตรคนโตในจำนวน ๓ คนของหลวงประเสริฐอักษรลักษณ์กับมาดามจอร์เจ็ตต์ ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (Finishing Course)^{๑๖} โรงเรียนมาแตร์เดอี เนื่องจากคุณแม่เป็นสุภาพสตรีชาวฝรั่งเศส มีทัศนคติแบบโบราณที่เชื่อว่าลูกผู้หญิงควรเก่งการบ้านการเรือน คุณแม่จึงให้อมราทำงานบ้านทุกอย่างเหมือนเป็นคนใช้คนหนึ่ง ไม่ปล่อยให้มีความว่างไปดูหนังดูละคร ขณะอายุ ๗-๘ ขวบ อมราต้องทำงานบ้านเองทุกอย่างทั้ง ๆ ที่มีแม่บ้าน โดยให้เหตุผลว่า ลูกผู้หญิงจะต้องทำงานบ้านเป็นทุกอย่าง หากดูแลบ้านไม่ได้หรือทำเองไม่เป็นต่อไปเมื่อมีครอบครัวจะดูแลบ้านเรือนของตนเองได้อย่างไร ทั้งนี้คุณแม่ไม่ได้เน้นเรื่องการศึกษาสูงด้วยเห็นว่าเป็นผู้หญิงเมื่อแต่งงานแล้วสามีต้องเป็นคนเลี้ยงดู จะเน้นเรื่องการบ้านการเรือนมากกว่า

“ท่านจะเน้นเรื่องการบ้านการเรือนผู้หญิงนี่ถ้ามีผู้หญิงคนนั้นก็โดนดู

เขานี้ก่อนไปโรงเรียนต้องทำโน่นทำนี่ทำเองหมดทุกอย่าง ทุกอย่างเสื้อผ้าอะไรต่ออะไรต้องรีดเอง”

“...แต่ยังไง ๆ มันก็ดีนะเพราะทุกวันนี้ถ้ามีกระดุม หรือว่าเราเคยอ้วนแล้วผอม

เราก้ไม่ต้องไปจ้างใคร ก็ทำเอง มีจักรสักอันก็เก็บ.. (ทำท่าเย็บเก็บตะเข็บเสื้อ

^{๑๖} หลักสูตรสำหรับกุลสตรีที่ไม่ประสงค์จะเรียนต่อมหาวิทยาลัยแต่ต้องการเรียนรู้วิชาที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง เช่น ภาษาฝรั่งเศส ภาษาอังกฤษ การบ้านการเรือน ศิลปะ มารยาทสังคม ดนตรี เป็นต้น

ด้านข้าง) ก็ทูนสตางค์ได้เยอะมาก...”

หลังเรียนจบจากโรงเรียนมาแตร์เดอีไม่นาน กระทรวงเกษตรส่งเข้าประกวดนางสาวไทย พ.ศ.๒๕๕๖ อมรา อัสวนนท์ถือเป็นลูกคุณหลวงคนแรกที่มาประกวดนางสาวไทย เนื่องจากรัฐมนตรี เป็นเพื่อนกับคุณพ่อได้มีโอกาสมารับประทานอาหารที่บ้านและได้เห็นความงามของอมราจึงชวน ไปประกวดนางสาวไทย แน่แน่นอนว่าคุณพ่อไม่ได้เห็นดีเห็นงามด้วยมองว่าการประกวดนางงามนั้น ต้องไปเดินโชว์ขาให้คนดู แต่รัฐมนตรีให้เหตุผลว่า อยากจะชวนลูกผู้ดีมีสกุลเข้าร่วมประกวดเพื่อ ยกย่องการประกวดนางสาวไทย ประกอบกับคุณแม่ซึ่งเป็นชาวฝรั่งเศสมีทัศนคติแบบเปิดกว้างต่อ เรื่องนี้เปิดโอกาสให้ลูกสาวได้ลองทำสิ่งใหม่ ๆ ที่ยังไม่เคยทำ

“แต่คุณแม่ท่านเป็นฝรั่งท่านก็ว่าลองมัย๊ แบบฝรั่งนะท่าน Open
ถ้ามีแม่ไทยคงไม่ได้ประกวด คงไม่ได้เป็นอมราในวันนี้ ก็เลยลองดู
เราไม่เป็นเลยใส่สั้นสูงก็ไม่เป็นอะไรก็ไม่เป็น ก็ต้องฝึกกันหมด”

หลังจากได้ตำแหน่งรองนางสาวไทย (เข้ารอบหนึ่งในห้า) กองประกวดมิสยูนิเวิร์สจาก สหรัฐอเมริกาได้ส่งหนังสือเชิญให้ประเทศไทยส่งนางงาม อัสวนนท์นางสาวไทยประจำปี ๒๕๕๖ เข้าร่วมประกวดมิสยูนิเวิร์ส แต่ขณะนั้นยังไม่มีกรให้สปอนเซอร์แก่ตัวแทนสาวไทยไปร่วม ประกวด เป็นโชคดีที่คุณพ่อของอมรา อัสวนนท์เป็นนายธนาคารได้ทำเรื่องเดินทางไปเยี่ยมธนาคาร สาขาต่างประเทศ และใช้ทุนส่วนตัวส่งลูกสาวเป็นตัวแทนสาวไทยไปร่วมประกวดมิสยูนิเวิร์ส อมรา อัสวนนท์ จึงได้ชื่อว่าเป็นตัวแทนสาวไทยคนแรกที่ได้เข้าร่วมประกวดมิสยูนิเวิร์สใน พ.ศ. ๒๕๕๖ เข้ารอบ ๑๕ คนสุดท้าย

การสนับสนุนของครอบครัวถือเป็นมรดกอันมีค่ามหาศาลที่ทำให้เด็กสาวธรรมดา ๆ คน หนึ่งกลายเป็นอมรา อัสวนนท์จนถึงทุกวันนี้ ทุกคนให้การต้อนรับตัวแทนสาวไทยคนนี้อย่างอบอุ่น สร้างความภาคภูมิใจให้กับคุณพ่อเป็นอย่างมาก นอกจากนี้ท่านทูตพจน์ สารสิน ยังได้เชิญอมรา อัสว นนท์ และคุณพ่อคุณแม่เข้าพำนักที่ท่าเนียบทูต ณ กรุงวอชิงตัน ดีซี ระหว่างถ่ายทำภาพยนตร์เรื่อง Beautiful Girl of the World ร่วมกับโทนี เคอร์ติสด้วย

“เขาจะเชิญพวกที่มาจากต่างประเทศไปทำกิจกรรม The most beautiful woman of the world ได้ไม่ได้ก็แล้วแต่ แต่เขาก็ยังเชิญ ก็ยังภูมิใจอยู่ในยุบยังมีตัวอมราเล็ก ๆ ตัวนี้คนหนึ่ง (หัวเราะ) แล้วก็มีธงไทย แต่ก็เป็นคนแรก The First One”

ภารกิจในกองประกวดมิสยูนิเวิร์สถือเป็นภารกิจที่สาหัสสากรรจ์พอสมควรสำหรับสาวน้อยวัย ๑๗ เมื่อคุณแม่คุณแม่และน้องชายที่ร่วมเดินทางไปด้วยต้องแยกตัวไปพักยังที่พักที่กองประกวด จัดไว้ให้ ส่วนนางงามทั้งหมดจะต้องเก็บตัวร่วมกันเพื่อทำกิจกรรมที่ทางกองประกวดกำหนด

ส่วนมากเป็นการปรากฏตัวตามบริษัทห้างร้านที่ให้การสนับสนุน ประสพการณ์ที่อมรา อัสวานนท์ ได้จากการประกวดมิสยูนิเวิร์สคือ “ความอดทน”

“ความอดทน เวลาเรายืนตากแดดตากอะไบนเปลือกหอยรู้สึกเซลล์จะเป็น สปอนเซอร์ ก็ต้องยืน ปวดท้องจี้ก็ลำบาก ต้องอั้นมาก ไม่กินน้ำเลยล่ะค่ะ”

ณ เวทีประกวดมิสยูนิเวิร์สนี้เอง อมรา อัสวานนท์ เป็นสาวไทยคนแรกที่ได้ประกาศศักดิ์ศรีความเป็นไทยให้ทั่วโลกได้รับรู้ ระหว่างการปรากฏตัวผู้ชมสองข้างทางอาจจะขอถ่ายรูปกับบรรดานางงามจากประเทศต่าง ๆ เมื่อเห็นตัวแทนสาวไทยจึงพากันตะโกนเรียก “สยาม สยาม”

“เราบอกไม่ใช่สยามนะ เป็นไทยแลนด์แล้วนะ”

ความภาคภูมิใจที่สุดที่ได้ทำหน้าที่ในครั้งนี้เกิดขึ้นเมื่ออมรา อัสวานนท์ ได้ขึ้นไปกล่าวบนเวทีเป็นภาษาอังกฤษต่อหน้าคนดูซึ่งเป็นชาวต่างชาติจำนวนมากว่า

“ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีพระเจ้าอยู่หัว พระองค์เป็นพ่อของเรา และเราไม่เคยเป็นเมืองขึ้นใคร”

การทำหน้าที่ตัวแทนสาวไทยบนเวทีประกวดมิสยูนิเวิร์สที่มีอมรา อัสวานนท์เป็นเบื้องหน้า ผ่านพ้นไปได้ด้วยดีเพราะมีเบื้องหลังที่คืออย่างคุณพ่อ หลวงประเจิดอักษรลักษณ์ผู้จบการศึกษาด็อกเตอร์องครวัจจากฝรั่งเศส เป็นผู้ดูแลอย่างใกล้ชิดและคอยเขียนบทเพื่อใช้พูดต่อหน้าสาธารณะให้ลูกสาวโดยเลือกใช้ภาษาอังกฤษที่เหมาะสม ง่ายต่อการทำความเข้าใจสื่อสารไปยังผู้ฟัง พร้อมด้วยคำแนะนำที่ช่วยเพิ่มกำลังใจให้กับลูกสาววัย ๑๗ ที่ยังขาดประสบการณ์การพูดในที่สาธารณะ

“ท่านบอกพูดให้ฉลาดนานนะ แล้วตาคนที่มองเราอย่าไปคิด คิดว่าตานั่นก็คือหนู่า ท่านก็พูดอย่างนี้ ตานั่นก็คือหนู่า แล้วเราต้องเชื่อในคำพูดของเรา ไม่ใช่ว่าพ่อเขียนแล้วเราจะพูดแบบท่องบท เพราะความรู้สึกในการพูดมันจะมี Feeling ในตา”

ประสพการณ์ที่มีประโยชน์เหล่านี้อมรา อัสวานนท์ ได้มีโอกาสถ่ายทอดต่อให้กับอภัสรา หงสกุล เมื่อเข้าประกวดมิสยูนิเวิร์ส ใน พ.ศ.๒๕๐๘

“อภัสรา เป็นรุ่นน้อง ก่อนไปก็มาหาอมารายังมีรูปอยู่เลยมาให้สอนว่าเดินยังไง อะไรรายังไง ก็สอนวิธียืนวิธีเดิน มันเมื่อยมากที่ยืนที่นั่น ก็บอกกับอภัสราที่เพิ่งได้เป็นนางสาวไทยที่จะไปก็บอกว่าเรานะคนไทยขอให้ยิ้มไว้เลย เขาจะถามอะไรจะกวนยังไงเราก็ตมยิ้มไว้ก่อน ถ้าไม่รู้ก็บอก I don't know. รู้ก็เล่าให้เขาฟัง เพราะนางงามต่างประเทศบางคนก็อวดดี อันนี้เคยประสบมาแล้ว ถ้าไม่พอใจก็จะไม่ให้สัมภาษณ์เลย พวกหนังสือพิมพ์ก็จะไม่ชอบ”

นอกจากประสบการณ์เรื่องความอดทนแล้ว การประกวดมิสยูนิเวิร์สยังสอนให้อมรา อัสวานนท์ มีความกล้าและมั่นใจในตัวเองมากขึ้น จากนักเรียนที่ชีวิตมีแค่บ้านกับโรงเรียนแบบเข้าไปเรียน กลับ พอกลับมาจากการประกวดก็กล้าขึ้นเก่งขึ้นชีวิตเหมือนกับพลิกแผ่นดินไปเลย

หลังประกวดมิสยูนิเวิร์ส อมรา อัสวานนท์เปลี่ยนแผนการด้านการศึกษาเล็กน้อย จากเดิมที่เคยคิดจะไปเรียนต่อด้านภาษาในต่างประเทศ ครั้นเมื่อผ่านเวทีประกวดนางงามมาถึงสองเวที อมรา อัสวานนท์เริ่มติดใจในเรื่องสวย ๆ งาม ๆ จึงวางแผนจะเรียนต่อด้านเสริมสวยที่ประเทศฝรั่งเศส โดยไปฝึกงานกับคุณป้าซึ่งเป็นชาวฝรั่งเศสและมีสถาบันสอนเดินแบบอยู่ที่นั่นเป็นเวลาสามเดือน เมื่อกลับมาเมืองไทยก็ตั้งใจจะดำเนินการเรื่องเอกสารประกอบการศึกษาต่อให้เรียบร้อย แต่เมื่อกลับมาถึงแผ่นดินเกิดอมรา อัสวานนท์ได้รับการต้อนรับอย่างอบอุ่น พร้อมทั้งได้รับการติดต่อให้แสดงหนังเรื่องปริศนาและรักริษยาในเวลาไล่เลี่ยกัน แผนการศึกษาต่อทั้งหมดถูกล้มเลิกและเธอได้เริ่มต้นชีวิตนางเอกภาพยนตร์ไทยยุคก่อน พ.ศ.๒๕๐๐ ตั้งแต่นั้น

เริ่มต้นจากเมื่อกลับจากสหรัฐอเมริกาถึงเมืองไทยได้ไม่ถึงสามหรือสี่อาทิตย์ มีคุณหลวงท่านหนึ่งเป็นเจ้าของโรงหนังแถว ๆ ถนนราชดำเนินตรงข้ามอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย มาบอกกับคุณพ่อว่า ว. ณ ประมวลยุทธ (พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าวิภาวดีรังสิต ขณะนั้นดำรงพระยศเป็นหม่อมเจ้า) เจ้าของบทประพันธ์เรื่อง ปริศนา อันโด่งดัง ต้องการได้ตัวอมรา อัสวานนท์ มาสวมบทเป็นปริศนา คุณหลวงย่านักย้าหนาว่า เจ้าของบทประพันธ์ต้องการมาก ถ้าไม่ได้อมรามารับบท ปริศนาจะไม่อนุญาตให้นำบทประพันธ์เรื่องนี้ไปสร้างเป็นภาพยนตร์

“ฉันไม่ต้องการให้ลูกฉันเล่นหนังเล่นละคร!!!” คำตอบเด็ดขาดจากปากหลวงประเจิดอักษรลักษณ์ที่ไม่อยากให้ลูกสาวไปทำอาชีพเดินกินรำกินเพราะตั้งค้มองว่าไม่ดี แต่สำหรับอมรา อัสวานนท์แล้ว เธออยากจะแสดงภาพยนตร์เรื่องนี้ อยากสวมบทบาทเป็นปริศนา สาวน้อยหัวสมัยใหม่ ผู้เต็มเปี่ยมไปด้วยความเชื่อมั่น ไม่แตกต่างไปจากชีวิตจริงของเธอเอง

“เราก็ภูมิใจนะท่านหญิงท่านอุตสาหกรรมเห็นว่าถ้าไม่ให้อมราเล่นก็ไม่อนุญาตให้ทำหนังเรื่องนี้”

เมื่อเจ้าของบทประพันธ์ฟังขงว่าปริศนาต้องเป็นเธอเท่านั้น อมรา อัสวานนท์จึงต้องขออนุญาตกับคุณพ่อ ขอให้ได้เล่นภาพยนตร์เรื่องนี้

“ในใจนึกเพียงว่า ขอเล่นเรื่องนี้นะ อยากเป็นนะ เราอ่านหนังสือแล้วก็ชอบอะ พุดง่าย ๆ สมัยนั้นเราประกวดแล้วหาสวยแบบฝรั่ง ใส่กางเกงขาสั้นजूดเลยนะ”

แล้วหลวงประเจิดอักษรลักษณ์ผู้สนับสนุนลูกสาวมาโดยตลอดก็เปิดไฟเขียวให้อมรา อัสวานนท์ ได้แสดงภาพยนตร์เรื่องปริศนาสมความตั้งใจ แต่ต้องแลกกับสัญญา

“ท่านก็บอกว่า โอเค เล่นได้ แต่ขออย่างเดียวในชีวิตเธอเนี่ย ชื่อเขา

นามสกุลเขาไม่ยอมให้เสีย เพราะว่าสมัยนั้นก็อย่างว่านะ คนเขาถูก
บางคนที่ดีก็มีคนดูถูก เขาก็บอกขออย่างเดียวว่าหนึ่งถ้าจะเล่นหนังก็ขออย่างเดียว
อย่าให้แต่งงานกับคนในวงการ ไม่ดีหรอก แต่งกับคนในวงการเนี่ย
หนึ่งสังคมไม่เหมือนกันจะอยู่กันไม่ได้ สองเราเป็นดาราราก็ต้องแก้แค้นพอเราได้
สามี สามีไปอยู่ในวงการเจอเด็กสาว ๆ เราก็จะเจอปัญหาเรื่องนอกใจ
ก็หัวโบราณอะนะ เพราะฉะนั้นให้สัญญาว่าจะต้องไม่แต่งงานกับคนในวงการ”

ด้วยความอยากแสดงภาพยนตร์อมรา อัสวนนท์ ขอมสัญญากับคุณพ่อ เป็นสัญญาที่เธอ
รักษาไว้ได้ด้วยเกียรติตลอดชีวิตความเป็นนักแสดง

ภาพยนตร์เรื่องปริศนา ถ่ายทำในระบบ ๑๖ มม. ว. ณ ประมวญมารค ลงมากำกับปริศนา
คนนี้ด้วยตนเอง สร้างความภาคภูมิใจให้กับคุณพ่อคุณหลวงประเจิดอักษรลักษณ์เช่นเดิม วังที่ถ่ายทำ
ก็ใช้บ้านอมรา อัสวนนท์ซึ่งก็คือบ้านคุณหลวงประเจิดอักษรลักษณ์ที่สวยงามใหญ่โตราวกับวัง คน
ในยุคนั้นไม่มีใครไม่รู้จักบ้านสวยย่านทุ่งมหาเมฆหลังนี้

ผู้ที่เคยอ่านบทประพันธ์เรื่องปริศนาคงจะจำได้ว่า สไตลิ่งการแต่งกายที่เสริมให้บุคลิกของ
ปริศนาโดดเด่นคือการสวมกางเกงขาสั้นในชุดเล่นเทนนิส ซึ่งเป็นแฟชั่นที่หญิงไทยยุคปลาย
ทศวรรษ ๒๔๕๐ ยังไม่ค่อยกล้า แต่อมรา อัสวนนท์ ได้สร้างความฮือฮาด้วยการเป็นผู้นำแฟชั่น
สไตลิ่งนี้

“แต่ของพี่อัมมันต์มันดูเลยนะ สั้นมาก สั้นเหมือนชุดอาบนํ้า สั้น ก็ต้องให้เห็นขา
สวย ๆ แล้วก็จำได้ทุกวันนี้ว่ามีอยู่ช่วงหนึ่ง ตอนนั้น ไอ้สุขุมวิทมันจะมีคลอง แล้วมี
ถนน ก็ให้มีแขกขายถั่วมัน ๆ จี๊กรยานตามไป ท่านหญิงบอกให้ถ่ายให้แขกมัน
เห็นพี่อัมจูงหมา เห็นขาพี่อัมจนกระทั่งเห็นตัวพี่อัม แขกมันจี๊กรยานลงคลอง
กลายเป็นตลกไปเลย ยังจำได้เลย”

ในระยะเวลาไล่เลี่ยกันอมรา อัสวนนท์ ได้ถ่ายทำภาพยนตร์เรื่องรักริษยาเป็นภาพยนตร์
เสียง ๓๕ มม. คู่กับชนะ ศรีอุบล กำกับโดยครูทวี ณ บางช้าง จากบทเด็กสาวห้วนอกผู้มั่นใจในตนเอง
อมรา อัสวนนท์ ได้พลิกบทบาทเป็นนางเอกร้าย ปัทมา หญิงผู้ผิดหวังในความรัก และต้องฆ่าคนที่
เป็นมารหัวใจของเธอ การแสดงภาพยนตร์เรื่องรักริษยานี้อมรา อัสวนนท์ ได้ประสบการณ์แปลก
ใหม่หลายอย่าง เช่น การเล่นสกีน้ำ

“ตอนนั้น ไอ้รักริษยาเล่นสกีน้ำก็ไม่เก่ง ไปเรียนสองวัน โห.. แทบตาย ไปกับครู
ด้วยความใจกล้าไง แต่วันแรกกินน้ำชะจนท้องเสียเลย แล้วเวลาเล่นสกีน้ำ
เราก็ไม่กล้าขึ้น น้ำมันแรงไง ครูเขาก็จิกผม ครูผู้ชาย พอขึ้นได้ไปได้เลย
วันรุ่งขึ้นถ่ายได้เลย สองวันแน่กว่าจะไปมันไม่กล้าขึ้นนะ ความรู้สึกนี่ะ ก็

บอกว่า ยืน ขามัน ไม่กล้ายืน ตอนหลังพอยืนก็ มันต้องใช้กำลังขามาก”

และภาพยนตร์เรื่องรักริษยานี้เองที่ทำให้อมรา อัสวนนท์เกือบจะตัดสินใจหันหลังให้กับวงการบันเทิงอย่างเด็ดขาด ชนิดที่ว่าพอกันทีชาตินี้ไม่เอาอีกแล้วในการถ่ายทำฉากหนึ่งตอนท้าย ๆ ของเรื่องซึ่งนางเอกจะต้องพายเรือพานางรองที่เป็นคนรักของพระเอกหลอกไปท่ามกลางทะเล ผู้กำกับต้องการถ่ายภาพเรือพายผ่านพระอาทิตย์ที่กำลังลับขอบฟ้า แล้วคุณก็จะเห็นเงานางเอกใช้ไม้พายพาดนางรองจนสลบตกทะเลไป ความสำคัญของฉากอยู่ที่แสงและเงาซึ่งอมรา อัสวนนท์ต้องพายเรือผ่านมาตรงช่วงเวลาที่พระอาทิตย์กำลังลับขอบฟ้าพอดี หากพายเรือมาไม่ได้จังหวะ เร็วไป สักนิดหรือช้าไปสักหน่อยย่อมไม่ได้ภาพตามที่ผู้กำกับจินตนาการไว้

ก่อนถ่ายทำฉากสำคัญนี้ผู้กำกับได้สอบถามกับอมรา อัสวนนท์แล้วว่า พายเรือเป็นหรือไม่ แน่แน่นอนว่านางเอกสาวผู้เปี่ยมไปด้วยความเชื่อมั่นในตนเองผู้นี้ไม่มีทางจะให้คำตอบเป็นอื่นนอกจาก “เป็น” เพราะในวัยเยาว์เธอพายเรือเล่นในบ่อรอบบ้านอาณาบริเวณเกือบสองไร่อยู่ทุกวัน โดยที่ลืมนึกไปว่าน้ำทะเลมิใช่ น้ำบ่อ แม้จะออกแรงพายไปเท่าไรเรือก็ยังวนอยู่ที่เดิมไปไม่ถึงจุดที่ผู้กำกับต้องการจนพระอาทิตย์ล่วงเลยไม่รอทำ

“โอ๊ย.. โคนคุด โคนคุดมาก แล้วเราก็ตีเสียใจเพราะเราก็พยายามทำ แต่เราไม่เข้าใจว่าระหว่างทะเลกับน้ำธรรมดา มันไม่เหมือนกัน เลยต้องคอยอีกวันหนึ่งให้พระอาทิตย์ตก คือมันจะสวยตรงที่เห็นทะเล แล้วพระอาทิตย์ค่อย ๆ ตกแล้วจะเห็นเรือเรา แล้วเห็นเงาว่าเราเอาพายตี ตัวนางรอง เราคนเดียวก็รีบพายแต่พายแล้วไม่ไป มันอยู่ที่เดิม โอ๊ย.. โคนคุด”

แม้จะพยายามทำอย่างดีที่สุดแล้วก็ยังทำไม่ได้อย่างที่ผู้กำกับต้องการ ความอวดดีของเธอ ทำให้กองถ่ายเสียหายเป็นอย่างมาก แม้จะขอโทษหรือร้องไห้ด้วยความสำนึกผิดอย่างไร เธอก็ยังไม่ได้รับการให้อภัย นอกจากคำพูดของผู้กำกับที่ว่า

“แค่นี้ทำไม่ได้ไม่น่าจะเป็นคน”

เพราะคำพูดคำนี้ที่เธอคิดว่าไม่น่าพูดทำให้เธอตัดสินใจเลิก ไม่เอาแล้ว ไม่เล่นอีกแล้ว กลับบ้าน ซึ่งหากเธอจะทำเช่นนั้นจริง ๆ ก็ทำได้เพราะการแสดงภาพยนตร์สมัยก่อนไม่ได้มีการเซ็นสัญญา มีแต่สัญญาใจระหว่างผู้สร้างกับนักแสดงเท่านั้น โชคดีที่คุณพ่อซึ่งเดินทางไปเป็นเพื่อนด้วย ได้ให้สติว่าต้องอดทน ผู้กำกับคุณเพราะต้องการให้นักแสดงสร้างผลงานที่ดี เนื่องจากเราไม่มีฐานด้านการแสดงมาก่อน อะไรที่ทำไม่ได้ก็ต้องบอกให้ผู้กำกับทราบ

เมื่อได้น้ำเย็นจากคุณพ่อเข้าลูบ อมรา อัสวนนท์จึงเกิดสำนึกกับผิดชอบเดินหน้าถ่ายทำต่อไปในวันรุ่งขึ้น คราวนี้ผู้กำกับแก้ไขปัญหาโดยใช้เชือกผูกเรือแล้วให้คนลากไปแทนที่จะให้อมราพายไปจริง ๆ การถ่ายทำจึงสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี เรื่องรักริษยานี้อมราได้คำตอบแทน ๓๕,๐๐๐

บาทซึ่งน้อยกว่าปรึศนาที่ได้ถึง ๕๐,๐๐๐ บาท แต่เธอก็เต็มใจทำเพราะเห็นว่าเป็นภาพยนตร์ ๓๕ มม. อย่างไม่รู้ค่าตัวน้อยกว่าทั้งยังโดนผู้กำกับจนหมดกำลังใจ แต่สิ่งตอบแทนจากภาพยนตร์เรื่องรักริษยาที่มีค่าเหนือเงินตราและแก้วแหวนเงินทองใด ๆ คือ รางวัลพระราชทานพระสุรัสวดีนักแสดงนำหญิงยอดเยี่ยมประจำปี พ.ศ.๒๕๐๑ จากภาพยนตร์เรื่องรักริษยา

ผลงานเรื่องปรึศนาและรักริษยาถือเป็นผลงานของอมรา อิศวนนท์ ในช่วงก่อน พ.ศ. ๒๕๐๐ นอกจากนั้นเป็นผลงานหลัง พ.ศ.๒๕๐๐ ทั้งสิ้น ตลอดระยะเวลาการเป็นนักแสดงนำหญิงอมรา อิศวนนท์ ได้จับคู่กับพระเอกหลากหลาย อาทิ อดุลย์ คุลยรัตน์ ชนะ ศรีอุบล ลือชัย นฤนาท ไชยา สุริยัน สุรสิทธิ์ สัตยวงศ์ พันคำ แสน สุรศักดิ์ ประศาสน์ คุณะดิลก (พระเอกเรื่องเชลยศักดิ์ ไม่ใช่นักแสดงอาชีพ เป็นญาติกับหม่อมอุบล ยุคล ณ อยุธยา ผู้อำนวยการสร้าง) อาคม มกรานนท์ ทม วิสวชาติ สมควร กระจ่างศาสตร์ พัลลภ พรพิชญ์ พล พิทยายุทธ มิตร ชัยบัญชา และสมบัติ เมทะนี^{๑๑} นำเสียค่าที่ไม่มีข้อมูลบันทึกไว้ว่าใครแสดงเป็นท่านชายพจน์ปริษา (ม.ล.ดวง สนิทวงศ์ รับบทเป็นประวิช) แม้แต่อมรา อิศวนนท์เองก็จำพระเอกคนนี้ได้ ทราบเพียงว่าเป็นญาติกับ ว. ณ ประมวญมารคเท่านั้น

เป็นที่สังเกตว่าอมรา อิศวนนท์ มีโอกาสแสดงคู่กับพระเอกที่หลากหลายแต่คู่ที่ทำเงินมากจากสายหนังภาคใต้คือ อมรา – อดุลย์ เนื่องจากหน้าตาออกมาออกไปทางแขก ๆ ทั้งคู่ (การสร้างภาพยนตร์สมัยก่อนผู้สร้างไม่มีทุนรอนมากพอจะต้องแจ่งแก่สายหนังภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคอีสาน ภาคตะวันออกกว่าต้องการสร้างเรื่องอะไรต่อไป ใครเป็นพระเอกนางเอก หากสายหนังเห็นว่าเรื่องนี้ น่าจะทำเงินได้ก็จะมอบเงินทุนให้ผู้สร้างท่านนั้นดำเนินการต่อไป)

ผลงานอื่น ๆ ของอมรา อิศวนนท์

1. ถ่ายโฆษณาหลอดไฟฟิลิปส์ (ถ่ายภาพตอนเล่นสกีน้ำ ค่าตัวถ่ายโฆษณา ๕,๐๐๐ บาท)
2. ถ่ายโฆษณาผ้าอนามัยโกเด็กซ์ (เป็นผู้หญิงคนแรกที่ได้ถ่ายโฆษณาผ้าอนามัยภายใต้ สโลแกนวันเบา ๆ)
3. นักรุกกิ้งเชื้อสายจีนขอใช้ชื่อ “อมรา” เป็นยี่ห้อแป้งหอมพร้อมมีรูปถ่ายอมรา อิศวนนท์ ประกอบตัวสินค้าแป้งหอมอมรา (ค่าตัว ๕,๐๐๐ บาท)
4. เขียนตำราลดความอ้วนและเปิดโรงยิมสอนออกกำลังกาย หลังคลอดลูกคนแรก คุณลักษณะที่โดดเด่นในความเป็นนางเอกของอมรา อิศวนนท์คือ ฉลาด

^{๑๑} “อมรา อิศวนนท์ นักแสดงหญิงชื่อดังในยุคต้นทศวรรษ ๒๕๐๐.” สารคดีคุณก้นเมื่อ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๕๕

“เราสามารถทำตามผู้กำกับได้ทุกอย่าง เขาให้เป็นบ้างก็บ้า เขาให้เกลือกหน้ากับดินก็เอา”

ความบ้า ความกล้า ความอยากเอาชนะตัวเอง

“เป็นคนชอบเอาชนะตัวเองอะไรที่เขาบอกทำไม่ได้ ต้องทำ”

ทำทาย

“มันจะเป็น ได้มัยทั้ง ๆ ที่ฉันเป็นลูกคุณหลวง มันจะมาเป็น.. ปริศนาก็โอเค มันไปได้ แต่ไอ้อย่าง ไอ้ตัวที่เป็นตัวร้าย ๆ จะเป็น ได้มัย ถอดคาแรกเตอร์ตัวเอง ได้มัย”

มีพรสวรรค์

“ต้องเรียกว่ามีพรสวรรค์ที่สามารถทำได้ บางคนสวย สวยกว่าอมราหลายเท่า แต่ไม่สามารถจะดึงตัวลงมาเป็นตัวละครในภาพยนตร์ได้”

ในการแสดงภาพยนตร์แต่ละเรื่องอมรา อัสวนนท์ ตั้งค่าตัวไว้ที่เรื่องละ ๕๐,๐๐๐ บาท ถือเป็นค่าตัวในระดับสูงสุด การแสดงไม่มีการเซ็นสัญญา จึงมีปัญหาภาพยนตร์บางเรื่องถ่ายเสร็จแล้วไม่ได้ค่าตัว ผู้สร้างจะผลัดว่าค่อยรับเรื่องหน้า หากนักแสดงอยากได้ค่าตัวก็ต้องยอมแสดงเรื่องต่อไปให้อีก บางครั้งไปทวงค่าตัวก็โดนค่ากลับมาอย่างหยาบ ๆ คาย ๆ รายได้จากการแสดงอมรา อัสวนนท์ เสียภาษีครบถ้วนเพราะมีคุณพ่อซึ่งเป็นนักกฎหมายคอยดูแลให้

ภาพยนตร์เรื่องเล็บครุฑ ได้รับค่าตัวประมาณ ๓๐,๐๐๐ – ๔๐,๐๐๐ บาท สุพรรณ พรหมมณั พันธุ์ขอให้แสดงฉากจบโดยการจูบปากอย่างลึกซึ้งคู่คิมกับลิอัชย นฤนาท โดยจะเพิ่มค่าตัวให้อีก ๒๐,๐๐๐ บาท แต่เธอปฏิเสธ

“สมัยนั้นเราไม่เคยจูบปากกับใคร มันรังเกียจ พุดตรง ๆ เราคิดว่าวันหนึ่งเราต้องแต่งงานมีครอบครัว ในเมื่อบังกล็องได้แล้วบังก็สมัยก่อน ไม่เหมือนสมัยนี้เดี๋ยวนี้บังก็ไม่ได้ต้องทำตามสมัยแล้ว เดี่ยวนี้ต้องจูบกัันจริง ๆ ”

“ไม่รู้สิเรารู้สึกว่าถ้าเราไปจูบกับใครแล้วทีหลังใครเค้าจะมาแต่งงานกับเรา เราไม่ใช่ผู้หญิงที่ต้องเคือคร้อนว่าเออ.. ต้องมาขายปากหรือขายตัวเราก็ถือว่าทำอย่างนี้จ้างเรามั้ย จ้างก็เล่น ถ้าต้องทำมากกว่านี้เราก็ไม่เล่นแล้วเราไม่เคยจ้อเจ้าของหนัง ”

การถ่ายทำเลิฟซีน

“ไม่มี ของอมรานี้ไม่เคยเลยคะ ทำได้เลย เพราะบังก็ บังก็เกือบซิคกันนะ สมมุติว่าบตได้กันอย่างนี้ะก็จะมองใช้ตา ใช้มือ โนม้ตัวลงแล้วก็มีมือพระเอก (เอี่ยมมือมาสัมผัสสลับ ไล่ผู้สัมผัส) แล้วก็ดับ ไฟ เป็นที่รู้จักกัน เปิดมาอีกทีก็มีน้ำพุ

มีดอกไม้ มีนกมีกาที่หมายความว่ามิอะไรกันแล้ว โดยที่ไม่ต้องมานั่งถอดเสื้อ
แม้กระทั่งจูบปากก็ไม่มีแต่จะใช้ *Feeling*”

ความยากลำบากอย่างหนึ่งของนักแสดงนำหญิงในภาพยนตร์ไทยยุคก่อน พ.ศ.๒๕๐๐ คือ เสื้อผ้าหน้าผมจะต้องดูแลตัวเอง อมรา อัศววนนท์ ก่อนข้างได้เปรียบตรงที่มีประสบการณ์การประกวดมิสยูนิเวิร์สที่จะต้องทำอะไรด้วยตนเอง เธอจึงช่วยเหลือตัวเองได้ในกองถ่ายและรู้มุกกลิ้งรู้ว่าไบหน้ามุมไหนที่ถ่ายรูปสวย มุมไหนถ่ายไม่สวย

มาตรฐานของนักแสดงนำหญิงในยุคก่อน พ.ศ.๒๕๐๐ นั้นความสวยต้องมาก่อน จากนั้นจึงเป็นเรื่องของพรสวรรค์และความฉลาด ในที่นี้หมายถึง หัวใจ แสดงตามที่ถูกกำกับต้องการได้ การศึกษาเป็นเรื่องรอง นักแสดงบางคนอ่านหนังสือยังไม่ชัดแต่แสดงได้เพราะมีคนบอกท ผู้กำกับคือหัวใจสำคัญของนักแสดงทุกคน

จากมาตรฐานที่กล่าวมา อมรา อัศววนนท์ ถือเป็นนางเอกที่เกินมาตรฐาน นอกจากจะสวยระดับรองนางสาวไทยผู้ผ่านเวทีมิสยูนิเวิร์ส ฉลาด หัวใจ ใจรักงานแสดง เชื่อมั่นในตนเอง ชอบความท้าทายสามารถแสดงได้ทุกบทบาทตามที่กำกับต้องการแล้ว เธอยังมีความโดดเด่นคือความสวยงามแปลกตาตามแบบฉบับของลูกครึ่งที่หาได้ยากจากผู้หญิงในยุคนั้น แตกต่างจากรัตนาภรณ์ อินทรกำแหง และวิไลวรรณ วัฒนพานิช นางเอกรุ่นพี่ที่เป็นดาวประดับฟ้าวงการภาพยนตร์ไทยอยู่ก่อนหน้านั้นแล้ว ความสวยแบบลูกครึ่งสร้างความภาคภูมิใจและมั่นใจในผิวที่ขาวเนียนโดยไม่ต้องโปะ ปอก หรือทาอะไรนับว่าเป็นจุดที่ได้เปรียบนักแสดงหญิงคนอื่น ๆ นอกจากนี้การเป็นลูกครึ่งฝรั่งเศสทำให้อมรา อัศววนนท์ได้เปรียบเรื่องภาษา เธอพูดภาษาฝรั่งเศสได้เป็นภาษาแรกก่อนภาษาไทยเสียด้วยซ้ำ และการเป็นนักเรียนมาแต่ร์เคอช่วยให้ออมราพูดภาษาอังกฤษได้คล่องแคล่ว ดังนั้นเมื่อมีดาราดังประเทศมาเยือนประเทศไทย อมรา อัศววนนท์จะต้องไปคอยต้อนรับและทำหน้าที่เป็นล่าม

ความสวยเป็นที่มาของโอกาสสำหรับผู้หญิง แต่สำหรับอมรา อัศววนนท์ ความสวยยังเป็นภัยคุกคามอีกด้วย เพราะความสวยคมสุดผาดบาดตา บุคลิกที่บ่งบอกถึงความเชื่อมั่นในตนเองอย่างสูง ผนวกกับการสวมบทบาทหญิงสูงศักดิ์ หยิ่งทะนงในภาพยนตร์บางเรื่องไปเข้าตาผู้ยิ่งใหญ่ท่านหนึ่งในประเทศไทย

“ผู้หญิงคนนี้เหมือนม้าพยศ อี๊วรั่วจะ....”

นี่คือคำจำกัดความที่ผู้ยิ่งใหญ่ท่านนั้นให้ความหมายแก่นางเอกสาวนาม อมรา อัศววนนท์ เมื่อยิ่งพยศก็ยิ่งอยากปราบ โดยผู้ยิ่งใหญ่ได้แสดงความจำนงอย่างชัดเจนด้วยตนเองกับหลวงประเจิดอักษรลักษณ์ว่าขอเป็นผู้ดูแลสาวน้อยคนนี้ แต่คำตอบที่ได้รับจากนางเอกสาวถูกคุณหลวงมีแต่คำปฏิเสธตลอดเวลา แม้แต่คุณพ่อก็ไม่สามารถเปลี่ยนใจเธอได้ ประกอบกับอมรา อัศววนนท์ มี

ความรักที่มั่นคงอยู่กับนายตำรวจหนุ่มนามอังกร บูรานนท์ ความรักในเกียรติของตน รักในชื่อเสียงวงศ์ตระกูล และความมั่นคงต่อชายที่รัก รวมทั้งกำลังใจจากแฟนภาพยนตร์และเสียงสนับสนุนจากสื่อมวลชน ทำให้อมรา อัสวานนท์ ผ่านพ้นวิกฤตครั้งนั้นมาได้

จะว่าไปแล้วก่อนหน้าที่จะมีเรื่องของคู่อิ่งใหญ่ท่านนี้และยังไม่ได้รู้จักกับคุณอังกร อมรา อัสวานนท์ ก็เคยเจอเหตุการณ์ความสวยเป็นพินามาแล้วถึงสองครั้งแต่ไม่รุนแรงเท่า กล่าวคือ ในช่วงที่โด่งดังมาก ๆ อายุประมาณ ๑๗-๑๘ ปี อมรา อัสวานนท์ เคยไปปรากฏตัวที่เวียงจันทน์สองคืน โดยไม่รู้ตัวว่ามีเจ้าลาวองค์หนึ่งมาแอบชอบเธออยู่ การปรากฏตัวครั้งนี้มีการแสดงละครตลอดร่วมกับชูศรี ลือต็อก สมพงษ์ และตัวประกอบอื่น ๆ เมื่อดาวตกลงยิงมุขำ ๆ ออกมา อมรา อัสวานนท์ ได้ยิงมุขพูดภาษาฝรั่งเศสได้กลับไป เล่นเอาดาวตกลงรับมุขเธอแทบไม่ทัน โดยเธอเองไม่รู้ตัวเลยว่า มุขภาษาฝรั่งเศส (รวมทั้งความงาม) ได้สร้างความประทับใจให้กับเจ้าลาวองค์นี้เป็นอย่างมาก เพราะขณะนั้นประเทศลาวยังใช้ภาษาฝรั่งเศสในการสื่อสารกันอยู่ เมื่อกลับโรงแรมที่พักในตอนกลางคืนเจ้าได้ส่งกุหลาบแดงช่อโตสไตล์ฝรั่งเศสมาให้บ่งบอกถึงความประทับใจ การแสดงคืนที่สองยิ่งน่ากลัวเมื่อเจ้าได้เหมาที่นั่งแถวหน้าไปทั้งหมด ไม่มีใครอื่นนั่งอยู่เลยนอกจากเจ้าเพียงองค์เดียวพร้อมกุหลาบช่อมหิมาที่เตรียมมามอบให้กับนางเอกภาพยนตร์ไทยในดวงใจ คืนนั้นอมรา อัสวานนท์พร้อมน้องชายที่ไปเป็นเพื่อนรีบหนีออกจากโรงแรมที่พัก และเดินทางกลับประเทศไทยทันทีเมื่อรุ่งเช้า ด้วยเกรงว่าหากอยู่ต่ออาจจะออกนอกประเทศลาวไม่ได้เพราะความสวยเป็นเหตุ หากถามว่าเจ้าลาวองค์นั้นหน้าตาเป็นอย่างไรเธอก็ตอบไม่ได้เพราะไม่เคยรู้เลยว่าเป็นใคร

“มองไม่เห็นเพราะไฟส่อง แต่รู้ว่าเขามา ก็เราสวยนี่ตอนนั้นเพิ่ง ๑๗-๑๘-๑๘
แต่เขาไม่ได้ทำอะไรเลยนะ เพียงแต่เขาชอบเพื่อเราใจอ่อน”

อีกครึ่งหนึ่งตอนไปต้อนรับคลาร์ก เกเบิลและช่วยดูแลอยู่ประมาณ ๔-๕ วัน พระเอกชื่อดังจากฮอลลีวู้ดเอ่ยปากถาม

“Darling, Would you like to marry me?”

ไม่ถามเปล่า เมื่อเดินทางกลับสหรัฐอเมริกาไปแล้วคลาร์ก เกเบิล ได้ส่งตัวเครื่องบินไปสหรัฐอเมริกาให้อมรา อัสวานนท์ด้วย

“โอ๊ย.. เราถูกคุณหลวงเราไปได้ไง ก็เขาชอบอะ เขาชอบวิธีที่เรา nice กับเขา
เขาหล่อนะ แต่อายุผิดกันเยอะ จำจะตาย มีรูป เขียนลายเซ็น แล้วส่งตัวให้
เราไปที่ฮิวอเมริกาเฟิร์สคลาสนะจ๊ะ บอก Sorry”

นอกจากผู้ใหญ่วะดับประเทศทั้งประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้านแล้ว ชายหนุ่มใหญ่น้อยทั้งในวงการบันเทิง (เจ้าของหนัง ผู้กำกับ) และหนุ่มนักเรียนนอกต่างก็พากันมาเกาะเกาะนางเอกสาวผู้นี้ แต่อมรา อัสวานนท์มีวิธีการวางตัวที่เสมอต้นเสมอปลาย หากใครอยากมาจีบก็ต้องมา

ที่บ้าน ร่วมรับประทานอาหาร ค่ำน้ำชาในสายตาของคุณพ่อคุณแม่ บางคนก็ไปเฝ้าที่สระว่ายน้ำ สปอร์ตคลับ แต่ไม่ว่าจะไปไหนอมารจะต้องมีคนคอยติดตามอยู่เสมอ แม้กระทั่งหมั่นกับคุณ อังกรแล้วจะไปไหนมาไหนก็ยังมีเด็กที่บ้านคอยติดตามเพื่อป้องกันคำครหา ส่วนหนุ่ม ๆ ที่เข้ามาจีบ เมื่อเห็นอมา อัสวนนท์วางเฉยสักเดือนสองเดือนก็เลิกกันไปเอง กับเพื่อนนักแสดงอมา จะให้ความสนิทสนมในระหว่างการทำงาน สามารถคุยเข้าได้กับทุกคนทั้งนักแสดงและทีมงาน เข้าได้ ตั้งแต่เด็กเสิร์ฟน้ำไปจนถึงผู้กำกับ ทำตัวง่าย ๆ ในกองถ่าย คิดดินไม่เรื่องมาก สนุกสนานกับทุกคน แต่หลังเลิกงานแล้วก็กลับบ้านไม่ไปเที่ยวต่อที่อื่น คุณคล้ายกับว่าเป็นคนขี้ขลาด เพื่อน ๆ ในวงการจึงไม่ค่อยชวนไปไหน และถึงชวนเธอก็ไม่ไป

การออกไปถ่ายภาพยนตร์หรือไปไหน ๆ นอกบ้านจะต้องมีคนคอยติดตามอาจจะเป็นคนขับรถหรือเด็กถือกระเป๋าเพื่อป้องกันคำครหา หากไปต่างจังหวัดจะต้องมีคุณพ่อหรือคุณแม่ เดินทางไปเป็นเพื่อนด้วย ส่วนใหญ่จะเป็นคุณแม่เพราะคุณแม่พ่อดิงาน

แม้จะระวังตัวคืออย่างไรก็ยังเจอข่าวลือ นอกจากเรื่องผู้ใหญ่ระดับประเทศมาหมายปองซึ่งเป็นข่าวจริงแล้ว อมา อัสวนนท์ นักแสดงนำหญิงยุคก่อน พ.ศ.๒๕๐๐ ยังเจอข่าวลือเรื่อง “ชายหนุ่ม อักษรย่อ อ.” เขาเป็นใครกันแน่ระหว่างอังกร บุรานนท์กับอตุลย์ คุลยรัตน์ที่แสดงคู่กันบ่อยครั้ง กับข่าวลือเรื่องอมาเป็นมะเร็งเต้านมระหว่างการทำภาพยนตร์เรื่องเห่าดงซึ่งเป็นภาพยนตร์บู๊แอ็คชั่นที่ต้องมีฉากฉลามแล้วหน้าอกถูกไปกับพื้น ต้นตอของการปล่อยข่าวลือเรื่องโรคร้ายนี้คือผู้ที่ต้องการปั้นนางเอกใหม่ขึ้นมาแทนคนเก่า จำต้องทำลายล้างนางเอกเก่าให้เสื่อมเสียชื่อเสียง ซึ่งเธอใช้วิธีเงียบ ไม่ตอบโต้ ไม่แก้ข่าว ปกติอมาที่มีความสัมพันธ์ที่ดีกับสื่อมวลชนอยู่แล้ว ที่มีอิทธิพลมาก ตอนนั้นคือสื่อหนังสือพิมพ์ซึ่งผู้สื่อข่าวส่วนใหญ่เป็นผู้ชาย แต่สื่อมวลชนทุกคนสามารถพบกับเธอได้ง่าย อาจจะไปเจอกันที่กองถ่ายเพื่อรอสัมภาษณ์ อีกทั้งเธอมีความเป็นกันเองกับสื่อมวลชน พุดจาดี ใครถามอะไรก็ตอบไปตามความเป็นจริง เปิดใจ ไม่เสแสร้ง โดยความประพฤติส่วนตัวอมา อัสวนนท์ระวังตัวอยู่เสมอไม่ทำพฤติกรรมอะไรในทางเสื่อมเสียชื่อเสียงแก่วงศ์ตระกูลเพราะได้ให้สัญญาว่าคุณพ่อไว้แล้ว การวางตัวดีทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างเธอกับสื่อมวลชนเป็นไปด้วยดี โดยเฉพาะในช่วงที่เจอภัยคุกคามจากผู้ยิ่งใหญ่ในประเทศหนังสือพิมพ์ติดตามนำเสนอข่าวอย่างใกล้ชิด (หนังสือพิมพ์ลงข่าวหน้าหนึ่งติดต่อกัน ๒๕ วัน) ทำให้สังคมจับตามอง เป็นส่วนหนึ่งให้ผู้ยิ่งใหญ่ต้องยอมล่าถอยไป

“มันอยู่ที่เรา ถ้าเราไปเตะจุกกับเขาอะไรอย่างเนี่ยเขาก็หมั่นไส้

ดาราต้องอาศัยสื่อรับรอง ต้องเป็นเบียด่างเขา บางทีก็มีบางข่าวที่อยากจะปกปิด

อย่างสมัยท่านที่มาอยู่ฉันก็ไม่ได้ปกปิด ฉันก็บอกว่าฉันไม่เอา

เขาก็พยายามไปถามทางโน้นเขาก็ไม่ให้ข่าวเขาเงียบเลยนะ

“แต่หนังสือพิมพ์เขาเป็นฝ่ายเรา โอ๊ย.. ภูมิใจ รักมาก”

อาชีพนักแสดงถือเป็นอาชีพหนึ่งที่เกี่ยวข้อง ทั้งความเสี่ยงจากการเดินทางไปถ่ายทำภาพยนตร์ ในสถานที่ต่าง ๆ และความเสี่ยงจากการถ่ายทำในแต่ละฉากโดยเฉพาะในหนังบู๊ อมรา อัศวนนท์เคย ประสบอุบัติเหตุตกม้าจากการถ่ายทำเรื่องเชลยศึกดี แม่หม่อมมอบล ยุคล ผู้อำนวยการสร้างจะส่งไป เรียนขี่ม้ามาบ้างที่โปโลคลับ แต่ในวันถ่ายทำจริงอมราต้องขี่ม้ามาฝูง ดำรงที่ทุ่งม้าเดือนให้ระวัง ให้ดี แต่ผู้หญิงอย่างอมราหากกลัวไม่ ภูมิใจเสียด้วยซ้ำที่ได้ขี่เพราะมันเท่กว่าตัวอื่น ๆ เมื่อขึ้นขี่ด้วย ลักษณะตาของสัตว์มันรู้ในทันทีว่าผู้หญิงที่อยู่บนหลังมันนี่ขี่ม้าไม่เป็น เจ้าม้ามาฝูงจึงตะบึงหือ ออกไปในทันที ด้วยความตกใจอมรา ร้องเรียกให้คนช่วย ซึ่งแต่ละคนก็มีวสาละวกับภาระหน้าที่ ของตนในกองถ่ายไม่ได้สนใจมองว่าเกิดอะไรขึ้นกับนางเอก มีคนตะโกนให้ดึงบังเหียน เธอก็ดึงขึ้น ทั้ง ๆ ที่ควรจะต้องดึงลงเพื่อหยุดม้า เมื่อดึงบังเหียนแล้วยังไม่หยุดเธอก็เปลี่ยนมาดึงขนแครงคอม้า แทน ยิ่งเจ็บม้าก็ยิ่งวิ่ง สุดท้ายเมื่อไม่มีหนทางใดจะหยุดม้าตัวนี้ได้ อมรา อัศวนนท์ จึงตัดสินใจ กระโดดลงจากหลังม้า แรงกระแทกกับพื้นทำให้กางเกงต้องเย็บเป็นแผลเป็นที่ต้องปกปิดมาจนถึง ทุกวันนี้ อุบัติเหตุครั้งนี้ถือเป็นอุบัติเหตุครั้งร้ายแรงที่สุดในชีวิตต้องนอนรักษาตัวในโรงพยาบาล นานนับเดือน (ละโว้ภาพยนตร์จ่ายค่ารักษาพยาบาลให้เต็มที่)

การถ่ายทำในต่างจังหวัดหากเป็นฉากป่ามักไปถ่ายที่เขาใหญ่ นครราชสีมา หากเป็นเมือง โบราณต้องไปถ่ายทำที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา การเดินทางไปถ่ายทำภาพยนตร์ที่ไกลที่สุดใน ประเทศไทยของอมรา อัศวนนท์คือการถ่ายทำเรื่องหนึ่งน้องนางเดียวที่อำเภอปากพนัง จังหวัด นครศรีธรรมราช ต้องไปอยู่ที่นั่นนานนับเดือน ยกกองถ่ายไปประมาณ ๓๐ คน การเดินทางไปถ่าย ทำภาพยนตร์ในต่างจังหวัดแม้จะลำบากอย่างไรก็เป็นความสนุกในช่วงเวลานั้น

ในช่วงที่งานชุกอมรา อัศวนนท์ ต้องถ่ายภาพยนตร์วันละ ๓-๔ เรื่อง บางครั้งต้องถ่ายถึง สองยามหรือสว่าง แต่เธอเป็นคนตรงเวลาเสมอ เมื่อการงานอาชีพเจริญรุ่งเรืองพร้อม ๆ ไปด้วย ความรักก็สุขงอม ไม่มีใครได้ทุกอย่างดังใจหวัง อมรา อัศวนนท์เองก็ต้องเลือกว่าจะเป็นนางเอกหรือเป็น แม่บ้านนายตำรวจ

“แต่ยัง ไงก็ต้องออกจากวงการเพราะสมัยนั้นถ้าแต่งก็คือแต่ง และเราก็ได้แต่งงานกับคนที่เรารักแล้วก็ฐานะดี คือมีการศึกษาที่เราสามารถคุยได้ คือสามีเรามีอะไรทุกซ่สุขก็ปรับความเข้าใจกันได้ แต่ถ้าคนที่มันคนละสังคมนี่คุย กันไม่ได้”

“ก็ต้องเลือกคิดว่าถ้าเราเป็นนักแสดงที่ดีก็จะเป็นแม่บ้านที่ดีไม่ได้ ถ้าเราเป็นแม่บ้านที่ดีเราก็ต้องเสียสละให้เขาเพราะความรัก เราต้องเสียสละให้เขา ได้”

อมรา อ้วนนนท์ สมรสกับอังกร บูรานนนท์ ในปี พ.ศ.๒๕๐๕ จึงมีผลงานแสดงภาพยนตร์ น้อยลง เช่น อาญารัก (๒๕๑๐) สาปสวาท (๒๕๑๑) หลังจากคลอดลูกคนแรก อมรา อ้วนนนท์ได้ สร้างผลงานที่ไม่เกี่ยวข้องกับการแสดงแต่ก็มีประโยชน์ต่อสาว ๆ จำนวนมาก กล่าวคือ เธอได้เขียน ตำราลดความอ้วนและสร้างโรงยิมสอนออกกำลังกาย สืบเนื่องจากหลังคลอดลูกคนแรกน้ำหนักเธอ เพิ่มมากถึง ๘๖ กิโลกรัม (จากเดิม ๔๘ กิโลกรัม) แม้จะคลอดลูกไปหกเดือนแล้ว แต่น้ำหนักตัวก็ ไม่ได้ลดลง ระยะเวลาอมรา อ้วนนนท์ ไม่ได้กังวลกับความอ้วนนี้เพราะคนใกล้ชิดต่างบอกว่า

“ไม่เป็นไร ถึงเธออ้วนฉันก็ยังรักเธออยู่”

แต่วันหนึ่งเมื่อแฟนภาพยนตร์มาเห็นเข้าและจำหน้าเธอได้

“อู๋.. อมราเดี๋ยวนี้ทำไมเหมือนพังเบ้น”

คำนี้คำเดียวทำให้อมรา อ้วนนนท์เกิดแรงฮึดที่จะลดน้ำหนักอย่างจริงจังโดยการออกกำลังกาย เดินรอบสปอร์ตคลับ ควบคุมอาหาร ภายในระยะเวลาเพียงแค่ ๖ เดือน เธอสามารถกำจัด น้ำหนักส่วนเกินไปได้ถึง ๓๐ กิโลกรัมโดยไม่ต้องใช้ยาใด ๆ เป็นตัวช่วย เมื่อร่างกายเปลี่ยนแปลงไป ในทางที่ดีขึ้น เพื่อน ๆ ก็เริ่มมาถามไถ่ถึงวิธีการ อมรา อ้วนนนท์จึงสร้างโรงยิมเล็ก ๆ ขึ้นโดย ตัดแปลงจากโรงรถ ติดกระจก ติดบาร์ มีเครื่องอบเครื่องนวดเล็ก ๆ น้อย ๆ ระยะเวลาเธอเป็นครูสอน ออกกำลังกายด้วยตนเอง คนที่มาร่วมออกกำลังกายช่วยค่าน้ำค่าไฟกันคนละสามร้อยบาทต่อเดือน รายได้รวมเดือนหนึ่งประมาณสองพันถึงสามพันบาทเพียงพอสำหรับค่าบริหารจัดการรวมทั้งค่าจ้าง เด็กทำความสะอาด เป็นการทำความสนุกมากกว่าจะหวังผลทางธุรกิจ

เมื่อลูกโตเข้าโรงเรียนความเหงาและเบื่อจากการเป็นแม่บ้านทำให้อมรา อ้วนนนท์ หวน กลับเข้าสู่วงการบันเทิงอีกครั้งหนึ่งรับงานแสดงภาพยนตร์บ้าง รวมทั้งเป็นผู้จัดละครโทรทัศน์ เนื่องจากคุณอังกร บูรานนนท์มีความสามารถด้านการประพันธ์เป็นผู้เขียนบท ทำละครแนวสืบสวน สอบสวน ฆาตกรรม ตำรวจ คัดแปลงมาจากบทประพันธ์ของอกาธา คริสตี้ เรื่องที่โด่งดังเช่น แรง ริษยา บ้านรัตนา การทำละครโทรทัศน์สมัยนั้นเป็นการออกอากาศสด ไม่มีบันทึกเทป มีคนคอยบอก บท (คุณพ่อของเมตตา รุ่งรัตน์ รับหน้าที่นี้โดยต้องกลานแอบบอกบทอยู่ตามเก้าอี้) ห้องส่งมีแต่ฉาก กับโซฟา มีฉากเดียว นักแสดงจะต้องเข้าออกคนละด้าน อุปกรณ์ประกอบฉากผู้จัดจะต้องหามาเอง

ค่าเช่าเวลาสองชั่วโมง ๒,๕๐๐ บาท มีเท็ง สติเฟื่อง ช่วยวิ่งหาโฆษณาได้สามราย ๆ ละ ๒,๕๐๐ บาท รวมได้ค่าโฆษณา ๗,๕๐๐ บาท ละครของอมรา อ้วนนนท์ใช้ตัวละครไม่เกิน ๕-๖ คน เน้นคนที่สนิทสนมกันจริง ๆ บทคนใช้ได้ค่าตัว ๓๐๐ บาท ดาราใหญ่ได้ค่าตัว ๖๐๐ - ๗๐๐ บาท สม จิตร ทรัพย์สำรวย (ภรรยาล้อต๊อ) กับอคุลย์ คุลยรัตน์ มาแสดงให้บ่อยครั้ง รับค่าตัว ๕๐๐ บาท หรือ พระเอกอย่างสุรสิทธิ์ สัตยวงศ์ และอาคม มกรานนนท์ ก็มาแสดงให้บ่อยครั้งเช่นกัน ทุกคนมีความสุข

ที่ได้มาร่วมงาน อย่างไรก็ตามแม้รายได้จากโฆษณาจะสูงกว่าค่าเช่าเวลา แต่การทำละครโทรทัศน์ก็ไม่ได้มีกำไร หลายครั้งที่เก็บเงินค่าโฆษณาไม่ได้ ส่วนที่เก็บได้ก็แบ่ง ๆ กันไปกับทีมงาน

หลังจากเป็นผู้จัดละครโทรทัศน์ อมรา อัศวนนท์ ได้แสดงละครอีกหลายเรื่อง บทที่ผู้ชมจำได้ดีคือ ไรศ แม่ของนุ้ย กังสาด นางเอกเรื่องน้ำผึ้งขมที่เธอรับบท ไรศ ทั้งในละครและภาพยนตร์ รวมทั้งบทแม่นางเอกในละครเรื่องอุบัติเหตุ ได้แสดงละครเวทีที่โด่งดังเรื่องคุณหญิงอมรภา รวมทั้งผลงานการแสดงภาพยนตร์ ก่อนที่จะยุติการแสดงอย่างจริงจังราว ๆ พ.ศ.๒๕๕๑-๒๕๕๓ เพื่อดูแลสามี พลตำรวจโทอังกูร บูรานนท์ ที่เจ็บป่วยด้วยโรคมะเร็งตับ

จากประสบการณ์การทำงานในวงการบันเทิงมาเกือบ ๖๐ ปี อมรา อัศวนนท์ได้เปรียบเทียบนักแสดงนำหญิงยุคนี้กับยุคก่อน พ.ศ.๒๕๐๐ ว่า การเป็นนางเอกยุคนี้สบายกว่ายุคของเธอหลายเท่า รายได้ดี แต่งตัวดี ถ่ายหนังดี สะดวกสบายทุกอย่าง และดาราสัมัยก่อนต้องสวยแท้ ๆ สวยจริง ๆ สมัยนี้สวยเหมือนกันหมดจนไม่มีเอกลักษณ์

“ยุคอมราเด่นกว่าเพราะมีน้อยคน และเราจะมีค่าสำหรับคนดู
เขาจะใส่ใจเลยว่านี่นะอมรา นี่นะวิไลวรรณ นี่นะรัตนภรณ์ คนละสไตล์
มันมีสามตัวจริง ๆ นะ”

ความเหมือนและความต่างของนักแสดงนำหญิงในภาพยนตร์ไทยยุคก่อน พ.ศ.๒๕๐๐

ประเด็นเปรียบเทียบ	สอางค์ ทิพย์ทัศน์	สวลี ผกาพันธุ์	ประภาพรธนา นาคทอง	อมรา อัสวานนท์
วัน/เดือน/ปีเกิด	๒๗ มกราคม ๒๔๖๕	๖ สิงหาคม ๒๔๗๔	๑ มิถุนายน ๒๔๗๒	๗ พฤษภาคม ๒๔๘๐
ครอบครัว	ชาวสวน	พนักงานบริษัทปูนซิเมนต์ไทย	ข้าราชการ	ข้าราชการ
การศึกษา	ป.๔	มัธยมศึกษาตอนปลายและหลักสูตรพิมพ์ดีด ชวเลข	เตรียมธรรมศาสตร์	Finishing Course โรงเรียนมาร์แตเดอี่
เข้าสู่วงการภาพยนตร์	ลิ้วน ควันธรรม ชวนมาร้องเพลงอัดแผ่นเสียง	ครูลัดดา สารดาชน ชวนไปร้องเพลงสตับฉาก	สมัครแสดงละครเวทีด้วยตนเอง	รองนางสาวไทย ๒๔๘๖ ตัวแทนสาวไทยประกวดมิสยูนิเวิร์ส ๒๔๘๗
การสนับสนุนจากครอบครัว	สนับสนุน	สนับสนุน	สนับสนุน	ไม่ค่อยเห็นด้วยในตอนแรก
บทบาทที่ได้รับ	หลากหลาย	หลากหลาย	หลากหลาย	หลากหลาย
ประเภทผลงาน	ละครเวที ภาพยนตร์	ละครเวที ภาพยนตร์ ละครโทรทัศน์ ร้องเพลงอัดแผ่นเสียง ผู้สร้างภาพยนตร์	ละครเวที ภาพยนตร์ ละครโทรทัศน์ ถ่ายแบบ เดินแบบ	ภาพยนตร์
จุดเด่น	-	มีผลงานอัดแผ่นมากถึงสองพันกว่าเพลง	หุ่นผอม เปรี้ยว เสียงดัง ดาโต	มีพรสวรรค์ทางการแสดง กล้า ชอบงานท้าทาย
ข่าวลือ	-	ไม่มี	ไม่มี	มี

ประเด็นเปรียบเทียบ	สตางค์ ทิพยทัศน์	สวัสดิ ผกาพันธุ์	ประภาพรรณ นาคทอง	อมรา อ้วนนนท์
การเติบโตในอาชีพ	นักแสดง เมื่อสมรสกับแท้ ประกาศวุฒิสารได้ช่วยงานในฐานะผู้สร้างภาพยนตร์ดูแลกองถ่ายต่างๆ ไป	นักแสดง ผู้จัดละครโทรทัศน์ หุ่นส่วนไนท์คลับ ผู้สร้างภาพยนตร์	นักแสดง ผู้สร้างภาพยนตร์	นักแสดง ผู้จัดละครโทรทัศน์
ผลที่เกิดกับคนดู	-	พจมาน พินิตนันท์คนแรก ทำให้ผมเปียฮิตที่บ้านทั่วประเทศ	แฟชั่นกางเกงสามส่วน	แฟชั่นกางเกงขาสั้น แป้งหอมอมรา
อำนวยการ	แท้ ประกาศวุฒิสารเลิกสร้างภาพยนตร์	ปัจจุบันยังมีผลงานร้องเพลง	๒๕๐๔ หันหลังให้วงการไปเรียนต่อต่างประเทศ	พ.ศ.๒๕๕๑ เพื่อดูแลสามีที่ป่วยด้วยโรคมะเร็งระยะสุดท้าย

สรุปผลการศึกษา

สรุปผลที่เกี่ยวข้องกับภาพยนตร์ไทยยุคก่อน พ.ศ.๒๕๐๐

๑. ภาพยนตร์ส่วนใหญ่ในยุคก่อน พ.ศ.๒๕๐๐ เป็นภาพยนตร์ ๑๖ มม. นักแสดงไม่ต้องจำบทแต่ใช้วิธีการบอกบทแล้วพากย์เสียงทีหลัง นักพากย์จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งเสริมนักแสดงนำ

“เรื่องรับเล่นต้องส่งบทมาให้อ่านก่อนเพราะแต่ละเรื่องคาแร็กเตอร์ไม่เหมือนกัน จะต้องอ่านทำความเข้าใจทว่าควรจะทำอะไร แต่ไม่ต้องท่องจำเหมือนสมัยนี้”^{๘๘}

ภาพยนตร์ ๓๕ มม. ต้องบันทึกเสียงขณะถ่ายทำ ต้องการความเงียบ ปราศจากเสียงรบกวน จำเป็นต้องถ่ายทำในโรงถ่ายภาพยนตร์

๒. การถ่ายทำต้องใช้แสงธรรมชาติ วันไหนฝนตกอากาศขมุกขมัวต้องงด ถ่ายไม่ได้

๓. มุมกล้อง ภาพยนตร์บางเรื่องผู้กำกับขาดความประณีต อาจใช้วิธีตั้งกล้องแล้วให้นักแสดงเบียด ๆ กันเข้ามาในเฟรมยื่นเรียงกันเหมือนแผ่นกระดาน ใครมีบทพูดก็เข้ามาในเฟรม พูดเสร็จก็ออกนอกเฟรมไป แนวทางแบบนี้มีการสร้างกันหลายเรื่องและเป็นภาพยนตร์ทำเงิน

“พูดจริง ๆ เล่นมาหลายเรื่อง เล่นก็เหมือนไม่ได้เล่นนะ เพราะเรามีกล้องตั้งอยู่อย่างนี้”^{๘๙}.. ใครอยากเกิดก็เบียด ๆ กันเข้ามา มันไม่มีมุม อย่าง โยคีสถาน

นายห้างท่านนำริกะ ท่านสนุก ทำมาสี่คิง พลนิกริมหงวน อะไรต่ออะไรหลายเรื่องจำไม่ได้ ทีนี้เราก็งง ถ้าอยากเกิดก็อมรายีนี่ คนอื่นอยากเกิดก็เบียดเข้ามา

โผล่หน้าเข้ามา ทำไมละ ทำไมอย่างนั้นละ มันเหมือนกับแผ่นกระดาน

สมัยอมราเล่นถ้ามีผู้กำกับดี ๆ เขาจะบอกมุมกล้อง นี่ไม่มีมุมกล้องเลย

แล้วหนังเขาทำเงินนะ เห็นอย่างนี้ทำเงินนะ เป็นแพ่งอะ เวลากินข้าวก็นั่งกันเป็น

แพ่งอย่างนี้ เวลาจะพูดก็ลุกขึ้นมาพูด เสร็จแล้วก็กลับไปนั่ง ไม่ได้อยู่ในเฟรมด้วย

โต๊ะกินข้าวก็ตั้งตัวใครตัวมัน เหมือนอย่างที่คุณตั้ง (กล้องวิดีโอ) แต่ก็ได้เงินนะ

ตลก”^{๙๐}

๔. สถานที่ถ่ายทำ ในกรุงเทพฯ มักไปขอถ่ายทำบ้านที่สวยงามเหมาะสมกับเนื้อเรื่อง เช่น บ้านอมรา อศววนนท์ ถูกสมมุติเป็นวังศิลาขาวของท่านชายพจน์ปรีชา ในเรื่องปรีชานา (แต่ภาพยนตร์ของรัตน์ เปสตันยี มักจะถ่ายทำใน โรงถ่าย) หากไปถ่ายทำที่ต่างจังหวัดมักไปเช่าบ้านหรือบังกะโลให้นักแสดงและทีมงานได้พัก นักแสดงทีมงานต้องพักด้วยกันแต่แยกหญิงชาย คนที่ว่างไม่ได้แสดงจะไม่อยู่เฉยแต่จะช่วยงานเท่าที่ช่วยได้ เช่น ส่องรีเฟล็กซ์ บางครั้งเจ้าของหนังซื้ออาหารสดมาก็ดูต้อง

^{๘๘} สัมภาษณ์ อมรา อศววนนท์ ๘ กันยายน ๒๕๕๕

^{๘๙} สัมภาษณ์ อมรา อศววนนท์ ๘ กันยายน ๒๕๕๕

ช่วยกันทำกับข้าว คนที่ทำกับข้าวไม่จำเป็นต้องช่วยจัดโต๊ะอาหาร การอาศัยอยู่ร่วมกัน กินข้าวปันโตเดียวกันทำให้นักแสดงรักใคร่เป็นพี่เป็นน้อง นับถือกันตามอาวุโส ไม่มีค่า

๕. นักแสดงจะต้องดูแลเรื่องเสื้อผ้าหน้าผมเอง (เครื่องสำอางสมัยก่อนมีฝุ่นมะนาว Max Factor และ Revlon บ้างในยุคหลัง) เมื่ออ่านบทแล้วผู้กำกับจะบอกให้ทราบว่าต้องใช้เสื้อผ้าชุดใดบ้าง นักแสดงต้องหามาเอง ทำให้ภาพยนตร์ไม่ค่อยต่อเนื่อง ไม่มีคนคอยจดว่าจากนี้ถ่ายทำวันนี้ นักแสดงใส่เสื้อผ้ารองเท้าแบบไหน สีอะไร

สรุปผลตามประเด็นการศึกษา

๑. บทภาพยนตร์ มีความหลากหลาย โดยบทภาพยนตร์ที่นำมาจากวรรณกรรมจะมีฐานคนอื่นที่ชื่นชอบในบทประพันธ์เรื่องนั้นอยู่แล้ว เช่น นวนิยายเรื่องบ้านทรายทองที่ดีพิมพ์เป็นตอน ๆ ลงในหนังสือพิมพ์ปิยะมิตรรายปักษ์ เมื่อโรงพิมพ์ไฟไหม้คนอ่านต้องไปยืมคอยหน้าโรงพิมพ์จึงต้องพิมพ์เฉพาะบ้านทรายทองออกมาเป็นแผ่นกระดาษให้ผู้อ่านได้ติดตาม

ภาพยนตร์เรื่องสุภาพบุรุษเสือไทย บทประพันธ์ของเสนีย์ บุษปะเกษ นัยว่ามีเค้าโครงมาจากเรื่องจริง นำมาดัดแปลงใหม่ให้เหมาะสม

บทภาพยนตร์ที่แต่งขึ้นมาใหม่ เช่น งานของ ส. อาสนจินดา ซึ่งเป็นนักประพันธ์มาก่อน มีลักษณะพิเศษคือ

“ของคุณ ส. ก็จะเป็นแบบพวกบู๊ไม่มีเหตุผล เราพูดตรง ๆ ไม่มีเหตุผลเลยอยู่ ๆ ก็ยิงกันชิบปิ้งเลย พระเอกก็ไม่ตายซะที ผู้ร้ายตายเป็นแถว พอจะ โคนก็โคนเลียวนิดเดียว ก็เป็นหนังอะนะ”^{๒๐}

เลียนแบบเค้าโครงจากภาพยนตร์ต่างประเทศ เช่น เจ็ดซามูไร บางเรื่องมีการร้องเพลงเหมือนภาพยนตร์อินเดีย แต่ไม่นานเท่า

การสร้างภาพยนตร์ยุคแรกหลังสงครามสงบเนื้อเรื่องภาพยนตร์ส่วนใหญ่ยังเป็นเรื่องในชนบท ใช้ฉากชนบทจำพวกเกวียน และตัวละครมักทำไร่ไถนา หรือไม่ก็เป็นประเภทอิงประวัติศาสตร์ไปเลย เรื่องในเมืองใหญ่ ๆ เช่น กรุงเทพฯ ที่มีความเป็นอยู่ที่หรูหรา ฉากบาร์ไนต์คลับจะไม่ค่อยมี ส่วนใหญ่มักใช้บทประพันธ์ของไม้ เมืองเดิม หรือดัดแปลงจากละครเร่บทประพันธ์ของพรานบูรพ์ ภาพยนตร์ประวัติศาสตร์ เช่น ทู่นเรศวร ร่มฟ้าเวียงพิงค์ วังหลวงวังหลัง ลำเกาล่อม (สี่เรื่องนี้เป็นบทประพันธ์ของพรานบูรพ์)^{๒๑}

บทประพันธ์ของอิงอร เช่น นิทรา-สายัณห์

^{๒๐} สัมภาษณ์ อมรา อิศวานนท์ ๘ กันยายน ๒๕๕๕

^{๒๑} ภาครศ ศักดา. (๒๕๕๑) อ้างแล้ว หน้า ๑๐๓-๑๐๔.

บทประพันธ์สุวัฒน์ วรดิลก เช่น นางไพร ภาคสองคือศักดาพ่อพระ

วนิดา บทประพันธ์วรรณศิริ (หม่อมผิว สุขสวัสดิ์) เป็นบทประพันธ์ที่ได้รับความนิยม เช่นเดียวกับนางไพรและศักดาพ่อพระ ลงในนิตยสารเคลิเมนต์วันจันทร์เช่นเดียวกัน

กุลปราโมทย์ บทประพันธ์ของกุลปราณี (รัตนภรณ์แสดง สร้างโดยวิรัช พิงสุนทร นายห้างโยคีสี่พระยา)

อรวรรณ (เลียว ศรีเสวก) เป็นนักประพันธ์ใหญ่คนเดียวที่กุลปราณี ช่อลิลี พร้มเพรา เรื่องฤทธิ์ เรื่องเดช เรื่องศักดิ์ เรื่องยศ สุกัญญา และทรงชัย อัตคุด (ในนามนักข่าวหัวเห็ด)

ชนแต่สวย เป็นนวนิยายยอดเยี่ยม สร้างโดยสวัสดิ์การกรมตำรวจ นางเอกมีสามคนคือ มารศรี ณ บางช้าง (แต่งงานกับสถาพร มุกดาประกร) สวลี ผกาพันธุ์ วารุณี นาคะนาวี

-พระเอกนักประพันธ์คนแรกคือ ส.อาสนจินดา

-ทุ่งรวงทองบทประพันธ์ แจใจ เทวิน แก้วหยาดฟ้า บทประพันธ์แจใจ เทวิน เพลงโลกันต์ บทประพันธ์ เสนีย์ บุญปะเทศ กมลพันธ์ สันติธาดา พระเอก จนได้สมญาพระเอกนักประพันธ์

๒. ค่านิยมในคารานำ (พระเอกนางเอกคู่ขวัญ)

จากข้อมูลที่ได้จากสวลี ผกาพันธุ์ และอมรา อัศวนนท์ พบว่า ทั้งคู่มีโอกาสแสดงคู่กับพระเอกหลากหลาย สวลีแสดงคู่กับ ส.อาสนจินดา สุรสิทธิ์ สัตยวงศ์ พันคำ โชติ สโมสร วสันต์ สุนทรปักษิณ ฉลอง สิมะเสถียร ทักษิณ แจ่มผล สุรชัย ดิลกวิลาส ส่วนอมรา อัศวนนท์ยุคก่อน พ.ศ. ๒๕๐๐ ได้แสดงภาพยนตร์เพียงสองเรื่องคือ รักริษยา คู่กับชนะ ศรีอุบล และปริศนา (ไม่มีข้อมูลปรากฏชื่อพระเอก) ยังไม่ถูกจับเป็นคู่ขวัญกับใคร หลัง พ.ศ.๒๕๐๐ อมราแสดงคู่กับพระเอกหลากหลายทั้ง อุดุ้ย คุลยรัตน์ ชนะ ศรีอุบล ลือชัย นฤนาท ไชยา สุริยัน สุรสิทธิ์ สัตยวงศ์ พันคำ แสน สุรศักดิ์ ประศาสน์ คุณะดิลก (พระเอกเรื่องเชลยศักดิ์ ไม่ใช่นักแสดงอาชีพ เป็นญาติกับหม่อมอุบล ยุคล ณ อยุธยา ผู้อำนวยการสร้าง) อาคม มกรานนท์ ทม วิสวชาติ สมควร กระจ่างศาสตร์ พัลลภ พรพิชญ พล พิทยาอุท มิตร ชัยบัญชา และสมบัติ เมทะนี ความหลากหลายนี้ทำให้ไม่สามารถสรุปได้ว่าใครคือพระเอกคู่ขวัญของอมรา อัศวนนท์

๓. ภาพลักษณ์นักแสดง อิทธิพลของภาพลักษณ์ที่ส่งผลต่อคนดูและชีวิตจริงของนักแสดง การเป็นนางเอกภาพยนตร์ของสวลี ผกาพันธุ์ รับบทบาทหลากหลาย เธอยอมรับว่า อาจจะยังไม่มีการค้นพบตัวเอง ทำให้สวลีไม่มีภาพลักษณ์ความเป็นนางเอกแบบใดแบบหนึ่งคิดว่า

อมรา อัศวนนท์ ค่อนข้างจะมีภาพลักษณ์สาวทันสมัย เชื่อมมั่นในตนเอง จากบุคลิกส่วนตัว ในความเป็นลูกครึ่ง เป็นตัวแทนสาวไทยคนแรกที่เข้าประกวดมิสยูนิเวิร์ส ณ ประเทศสหรัฐอเมริกา และมีความเชื่อมั่นในตนเองเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว เมื่อกลับมาประเทศไทยได้รับการต้อนรับจากสังคมอย่างอบอุ่น เช่นเดียวกับปริศนา เด็กสาวนักเรียนนอกผู้เข้ามาสร้างความฮือฮาให้กับสังคมกรุงเทพฯ

บุคลิกนี้ส่งผลให้ ว. ณ ประมวลูมารก เจ้าของบทประพันธ์แสดงความจำนงเป็นการเฉพาะว่า หากมีการนำบทประพันธ์เรื่องปริศนา ไปสร้างเป็นภาพยนตร์ ต้องให้อมรา อัสวนนท์ รับผิดชอบเป็นปริศนาเท่านั้นจึงจะขอมอนุญาตให้ใช้บทประพันธ์

ภาพลักษณ์ของนักแสดงนำหญิงมีอิทธิพลมากต่อคนดู หากผู้กำกับหรือผู้สร้างเลือกนักแสดงนำหญิงที่มีบุคลิกตรงกับบทประพันธ์ ผู้ชมย่อมมีความสุขที่ได้ชมภาพยนตร์ อิทธิพลอีกประการหนึ่งที่นักแสดงนำหญิงมีต่อผู้ชมคือ การเป็นผู้นำแฟชั่น อมรา อัสวนนท์ ในบทปริศนา คือผู้นำแฟชั่นทางเกงขาสั้น แม้ว่าหญิงไทยยุคนั้นจะไม่กล้าเลียนแบบแฟชั่นทางเกงขาสั้นมากนัก แต่การหานักแสดงนำหญิงที่มีบุคลิกเหมาะสม อมรา อัสวนนท์ ไม่มีความเคอะเขินในการนุ่งสั้น ด้วยมีเรียวกาที่สวยงาม ผิวขาวเนียนแบบลูกครึ่ง ทั้งยังเคยผ่านเวทีประกวดทั้งนางสาวไทยและมีสยูนิเวิร์สเมื่อถ่ายทอดภาพความเป็นปริศนา ผู้ชมจึงเชื่อว่าอมรา อัสวนนท์คือนางสาวปริศนา สุธาทกุล ตัวจริงเช่นเดียวกับที่สวลี ผลาพันธุ์ ทำให้หญิงสาวทั่วบ้านทั่วเมืองถักผมเปีย เมื่อนางสาวพจมาน พินิตนันท์ มีลมหายใจออกมาโลดแล่นให้ผู้ชมได้เห็นจริงนอกเหนือจากที่เคยเป็นแค่จินตนาการของคนอ่านนวนิยายเท่านั้น

ในเรื่องภาพลักษณ์ที่ติดตัวนี้ อมรา อัสวนนท์ ได้รับผลกระทบในชีวิตจริง เมื่อบุคลิกแบบม้าพยศของเธอ ไปต้องตาต้องใจผู้ยิ่งใหญ่ในประเทศจนอยากจะเป็นผู้ดูแลเธอ ผู้ยิ่งใหญ่พยายามทำทุกวิถีทางเพื่อให้ได้ครอบครองหัวใจนางเอกสาวผู้นี้ แน่แน่นอนว่าส่งผลกระทบต่อครอบครัวของเธอและชายคนรักมากพอสมควร แต่เมื่อเธอปฏิเสธหนักแน่นและผู้ยิ่งใหญ่มีปัญหาสุขภาพจึงยอมรามือไป

มีการนำชื่อนางเอกไปเป็นยี่ห้อสินค้า เช่น หลังจากที่ภาพยนตร์เรื่องนางสาวสุวรรณออกฉาย นางสาวเสงี่ยม นาวิเสถียร กลายเป็นนางเอกภาพยนตร์คนแรกของไทย นาย ต. เจ็กชวน นักธุรกิจชื่อดังขอซื้อลิขสิทธิ์รูปเธอจากในหนังไปเป็นตราน้ำหอมออกใหม่ชื่อ น้ำหอมนางสาวสุวรรณ^{๒๒} มีสินค้านำชื่อและรูปรัตนากรณี อินทรกำแหง ในบทเอี่ยมพร จาก นิทรา-สายัณห์ ไปโฆษณา น้ำปรุงเอี่ยมพร^{๒๓} และแป้งหอมอมรา ใช้ชื่อและรูปของอมรา อัสวนนท์

๔. บทบาทของนักแสดงนำหญิงต่อการประชาสัมพันธ์ภาพยนตร์/การพบปะแฟนภาพยนตร์

การประชาสัมพันธ์ภาพยนตร์ส่วนใหญ่ใช้ใบปิด ภาพยนตร์บางเรื่องอาจนำนักแสดงนำไปปรากฏตัวในรอบปฐมทัศน์ เช่น อมรา อัสวนนท์ ในงานเปิดตัวภาพยนตร์เรื่องปริศนา ตอนนั้นเธอ

^{๒๒} โรม ดารา. (๒๕๕๑). อ้างแล้ว หน้า ๑๖๑.

^{๒๓} กราตร ศักดา. (๒๕๕๑). อ้างแล้ว หน้า ๑๐๕.

เพิ่งกลับจากการประกวดมิสยูนิเวิร์สไคร่ ๆ ก็อยากจะพบตัวจริง การปรากฏตัวในต่างจังหวัดจะใช้วิธีให้นักแสดงนั่งรถแล้วแห่รอบเมือง เพื่อโฆษณาให้ประชาชนในพื้นที่ทราบว่า วันนี้จะมีการฉายภาพยนตร์และมีนักแสดงนำไปปรากฏตัวด้วย

๕. ปัจจัยที่ส่งเสริมการประกอบอาชีพนักแสดง/มุมมองที่สังคมมีต่ออาชีพนักแสดง

ปัจจัยด้านครอบครัวมีบทบาทสำคัญต่อนักแสดงนำหญิงยุคก่อน พ.ศ.๒๕๐๐ ทั้งสองคันทิพย์ทัศนีย์ ประภาพรธณ นาคทอง และอมรา อิศวนนท์ ได้รับการส่งเสริมอย่างดีจากครอบครัว ทั้งนี้ปัจจัยด้านการศึกษามีส่วนสำคัญที่ช่วยเสริมทัศนคติของครอบครัว กล่าวคือ พ่อแม่สมัยก่อนมีความเชื่อว่าลูกผู้หญิงไม่จำเป็นต้องเรียนสูงเพราะต้องแต่งงานให้สามีเลี้ยง เมื่อสองกัต์ตัดสินใจเลิกเรียนหนังสือหันมาหารายได้ด้วยการร้องเพลง คุณพ่อคุณแม่ก็ไม่ได้ว่าอะไร กรณีของอมรา คุณพ่อซึ่งเป็นข้าราชการระดับสูงอาจจะหวงอยู่บ้างเมื่อมีคนมาชวนลูกสาวไปประกวดนางสาวไทย แต่คุณแม่มีทัศนคติเปิดกว้างแบบฝรั่งให้ลูกได้ลองทำสิ่งใหม่ ๆ ทั้งคุณแม่ก็ได้กลายมาเป็นกำลังสำคัญให้อมราเดินบนเส้นทางสายนางงามจนสุดทางและเป็นนางเอกภาพยนตร์ไทยในที่สุด ส่วนค่านิยมที่มองอาชีพนักแสดงเป็นพวกเดินกินรำกินยังคงมีอยู่ควบคู่ไปกับการชื่นชม การชื่นชมแสดงออกมาในรูปของการเขียนจดหมายไปหาเพื่อขอรูปถ่ายพร้อมลายเซ็น หากผู้ชมมีโอกาสพบนักแสดงนำหญิงโดยบังเอิญตามร้านค้าหรือท้องถนน ผู้ชมมักสงวนท่าทีไม่กล้าเข้ามาทักหรือแสดงความชื่นชมในทันทีเหมือนสมัยปัจจุบัน นักแสดงต้องประเมินสถานการณ์เองว่า ควรยิ้มให้หรือไม่

ปรากฏการณ์การชื่นชมของแฟนภาพยนตร์เป็นเรื่องปกติมาทุกยุคทุกสมัย ที่ใครต่อใครมักจะตื่นเต้นเมื่อเห็น “ดารา” ตัวจริง อย่างไรก็ตามยุคก่อน พ.ศ.๒๕๐๐ ยังเป็นยุคที่สังคมมองอาชีพนักแสดงเป็นพวกเดินกินรำกิน แต่หากพิจารณาในมุมมองของนักแสดงนำหญิงแล้ว ทุกคนล้วนภาคภูมิใจที่ได้ประกอบอาชีพนี้ เป็นอาชีพที่สร้างรายได้ และที่สำคัญคือเป็นที่รักใคร่ชื่นชมของคนดู

บรรณานุกรม

- ขุนวิจิตรมาตรา. (๒๕๕๕). *หลักหนังไทย*. นครปฐม: ดินคอร์น โปรโมชัน.
- จำเริญลักษณ์ ธนะวังน้อย. (๒๕๔๔). *ประวัติศาสตร์ภาพยนตร์ไทยตั้งแต่แรกเริ่มจนถึงสมัยสงครามโลกครั้งที่ ๒*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จิรายุทธ์ ดินรุพันธ์. (๒๕๕๑). *สุพรรณ บูรณพิมพ์: ราชนิแห่งศิลป์*. กรุงเทพฯ: คณะนิเทศศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชลิดา เอื้อบำรุงจิต. (๒๕๔๐). “๑๐๐ ปีภาพยนตร์ในประเทศไทย”. *สารคดี* ฉบับที่ ๑๕๐ ปีที่ ๑๓ สิงหาคม.
- ชวนะ ภวานันท์. (๒๕๔๗). *ต้นแบบคัมภีร์การโฆษณาภาพยนตร์ไทยยุคดักดานวิทยา*. กรุงเทพฯ: ซี. พี. บั๊ก สเตนดาร์ด.
- โดม สุขวงศ์. (๒๕๓๕). *กำเนิดหนังไทย*. กรุงเทพฯ: มติชน.
- แท้ ประกาศวุฒิสาร. (๒๕๔๔). *สุภาพบุรุษเสื้อแท้*. กรุงเทพฯ: มุลนิธิหนังไทย.
- ประภัสสร เลิศอนันต์. (๒๕๔๗). *รูปร่างของประวัติศาสตร์ภาพยนตร์*. แปลและเรียบเรียงจาก “The Shape of Film History” How to Read A Film The Art, Technology, Language, History of Film and Media โดย James Monaco ภาควิชาศิลปะศิลป์ สาขาภาพยนตร์และวิดีโอ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง. (๒๕๔๔). *ประวัติศาสตร์ภาพยนตร์ไทย*. ภาควิชาศิลปะศิลป์ สาขาภาพยนตร์และวิดีโอ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- ปิยะศักดิ์ ชมจันทร์. (๒๕๔๕). *ภาพตายตัวของตัวละครต่าง ๆ ในภาพยนตร์ไทย*. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน, คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภราดร ศักดา. (๒๕๕๑). *เปิดม่านคนดังหลังวัง*. กรุงเทพฯ: สยามบันเทิง.
- โรม ดารา. (๒๕๕๑). *แควดวงบันเทิงมีวันวาน*. กรุงเทพฯ: สยามบันเทิง.
- หนึ่งเดียว. (๒๕๕๐). *บู๊แซ่บ สุดยอดหนังบู๊ระดับตำนาน ACTION MOVIES: THE LEGEND*. กรุงเทพฯ: วิทยาการพิมพ์.

ข้อมูลจากเว็บไซต์

“ฉลองร้อยปีเกิดรัตน์ เปสตันยี”. สารระสำคัญค้นเมื่อ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๕๕ จาก

<http://www.thaifilm.com/articleDetail.asp?id=๑๐๘>

โคม สุวงศ์. (๒๕๔๗). “หนึ่งศตวรรษภาพยนตร์ในประเทศไทย”. สารระสำคัญค้นเมื่อ ๑๗

กรกฎาคม ๒๕๕๕ จาก, <http://www.thaifilm.com/articleDetail.asp?id=๑๗>

“รัตน์ เปสตันยี รัตนะแห่งหนังไทย” สารระสำคัญค้นเมื่อ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๕๕ จาก

<http://www.thaifilm.com/articleDetail.asp?id=๑๐๗>

รัตน์ เปสตันยี. (๒๕๐๕). “อุตสาหกรรมภาพยนตร์ไทย”. **ความรู้คือประทีป**. สารระสำคัญค้นเมื่อ

๑๗ กรกฎาคม ๒๕๕๕ จาก <http://www.thaifilm.com/articleDetail.asp?id=๒๐>

“อมรา อิศวนนท์ นักแสดงหญิงชื่อดังในยุคต้นทศวรรษ ๒๕๐๐.” สารระสำคัญค้นเมื่อ

๑๗ กรกฎาคม ๒๕๕๕ จาก <http://www.thaifilm.com/forumDetail.asp?topicID=>

5182&page=5& keyword=